...Apărarea Berlinului a fost făcută praf și pulbere. În cursul interogatoriului, care a avut loc după război Keitel declara :

— La 29 aprilie, era clar că Berlinul va cădea dacă nu vor fi transferate toate trupele de pe Elba împotriva ofensivei rușilor. A avut loc o conferință a lui Hitler cu Goebbels, cu Jodl și cu mine. În cursul ei s-a hotărît ca armata a 12-a să lase împotriva americanilor arieргărzi slabe și să înainteze împotriva trupelor rusești care ocupau Berlinul.

Generalul Weidling, comandantul garnizoanei Berlinului, arăta la interogatoriu :

— La 25 aprilie Hitler mi-a declarat : „Situația trebuie să se îmbunătățească. Armata a 9-a se va apropia de Berlin și, împreună cu armata a 12-a, va da o lovitură inamicului. Această lovitură va fi îndreptată spre frontul sudic rusesc. Dinspre nord armatele lui Steiner vor lovi aripa nordică".

Toate aceste planuri erau rodul fanteziei lui Hitler și a celor din jurul lui, care pierduseră capacitatea de a mai gîndi. La 23 aprilie, Keitel a plecat de la Berlin spre statul major al armatei a 12-a, avînd sarcina să realizeze joncțiunea acestuia cu armata a 9-a. A doua zi, pur și simplu nu a mai putut să se întoarcă în oraș. Armatele sovietice dădeau lovituri zdrobitoare ambelor armate.

Și astfel trupele noastre au pătruns în Berlin...

La 3 mai, dimineața, am vizitat Reichstagul și locurile de luptă din această regiune. Fiecare pas, fiecare bucată de pămînt, fiecare piatră îți aminteau de lupta pe viață și pe moarte care avusese loc în apropierea cancelariei Reichului și a Reichstagului. Condițiile de luptă în Reichstag erau foarte grele și complicate. Ele au cerut din partea militarilor nu numai eroism, dar și un perfect simț de orientare...

...Se realizase, astfel, cel mai important lucru, pentru care poporul nostru suportase suferințe imense — distrugerea totală a Germaniei fasciste, triumful cauzei noastre juste.

În ajunul operațiunii „Overlord", generalul Eisenhower întreținîndu-se cu un grup de parașutiști care urmează să participe la debarcarea în Normandia

D. EISENHOWER

OPERAȚIUNEA OVERLORD

În iunie 1942 am primit ordinul să plec în Anglia, cu misiunea de a începe pregătirea participării Statelor Unite la un atac peste Canalul Mînecii, împotriva fortăreței europene. Faptul fusese convenit între guvernele american și englez, în aprilie, și urma să constituie principalul efort al aliaților pentru înfrîngerea Germaniei. Planul Overlord fusese elaborat încă din acea perioadă. Fiind reținut de campania din Mediterana, nu am știut însă prea multe despre el. Iar în decembrie, șefii de stat major m-au informat că am fost numit comandant suprem al corpului expediționar aliat.

În 1944, operațiunile pregătitoare în vederea asaltului erau aproape terminate. Ele vizau în mod special aviația și marina, cuprinzînd, în mod special, în afara operațiunilor forțelor tactice aeriene, bombardamentul strategic asupra Germaniei și manevre în Canalul Mînecii, menite să asigure antrenamentul forțelor de asalt. O condiție indispensabilă a succesului în Normandia consta în asigurarea unei suficiente supremații aeriene, pentru a permite pregătirile în Anglia și apoi capul de pod al forțelor noastre de aprovizionare și invazie.

În iunie 1944 s-au înregistrat vînturile cele mai violente și marea cea mai agitată care se cunoscuseră de două decenii în Canalul Mînecii în această perioadă a anului. Începînd de la 1 iunie, comandanții aflați în subordinea mea se întîlneau zilnic cu mine pentru a revedea ansamblul pregătirilor pe ultimul moment și pentru a recepționa buletinele meteorologice pe care trebuia să ne sprijinim ultima noastră decizie privitoare la declanșarea asaltului.

Ziua Z a fost fixată în mod provizoriu pentru 5 iunie, dar previziunile meteorologice pe care le-am obținut la 3 iunie erau atît de nefavorabile încît în cursul reuniunii statului nostru major din dimineața de 4 iunie am hotărît amînarea operațiunii cu cel puțin 24 de ore. În momentul respectiv, o parte din trupele de asalt americane se aflau deja în apele Canalului Mînecii, dar marea era atît de violentă încît au trebuit să se întoarcă din drum și să caute un adăpost.

Mă aflam în fața unei dileme. Sau să accept riscul unui asalt pe timp prost, sau să amîn operațiunea cu cîteva săptămîni, pentru a aștepta ca marea și luna să fie cît mai favorabile invaziei. Dar o asemenea amînare putea fi dezastruoasă pentru moralul trupelor noastre, nemaivorbind de faptul că pierdeam avantajul surprizei tactice. Și astfel, la 5 iunie, la 4 dimineața, am hotărît definitiv și irevocabil : invadarea Franței va avea loc a doua zi.

...În timp ce trupele noastre de asalt se legănau pe apele sumbre ale Canalului Mînecii în direcția Franței, bombardierele de noapte, care trebuiau să preceadă sosirea noastră, treceau deasupra navelor. Puțin după miezul nopții, bombardamentul a început, și — pînă în zori — 1 136 de aparate din grupul de bombardiere britanice aruncaseră 5 853 de tone de bombe asupra a 10 baterii de coastă, bine alese, între Cherbourg și Le Hâvre. Dimineața, bombardierele armatei a VIII-a aeriene americane au reînceput bombardamentele.

În momentul în care bombardierele de noapte își terminaseră treaba, armata aliată aborda coasta franceză. Traversarea Mînecii — potrivit raportului amiralului Ramsay — aparența unui fapt ireal, demonstrînd că inamicul nici nu bănuia ce-l așteaptă. N-a fost întîlnit în cale nici un submarin, vremea rea a reținut în porturi vasele inamice, sistemul radar german a fost răsturnat de atacul nostru aerian și de contramăsurile noastre. Nici un avion de recunoaștere nu și-a făcut apariția. De-abia după ce flota de escortă s-a plasat pe pozițiile necesare, a început bombardamentul apărării de coastă al germanilor. Dar și atunci — improvizat, deoarece germanii nu erau pregătiți, iar bombardamentul, în consecință, s-a dovedit ineficient. Am obținut, prin urmare, un grad de surpriză tactică la care nu speraserăm vreodată că vom ajunge. Planul naval s-a desfășurat aproape în întregime conform prevederilor, iar datorită pagubelor provocate mijloacelor de comunicație de către comandamentul aliat, inamicul s-a aflat într-o ignoranță totală asupra importanței și sensului debarcării trupelor aeropurtate efectuate în acel moment. El se mai întreba dacă are de-a face cu invazia propriu-zisă, sau pur și simplu cu o lovitură de mare anvergură. Și aceasta, în timp ce primul nostru val de asalt pătrunsese de-a lungul coastei pentru a cunoaște adevărul asupra faimosului zid al Atlanticului.

În pofida multor complicații, debarcarea a avut loc și în toate sectoarele, cu excepția unuia, au fost create capete de pod. Iar cu patru ore și jumătate înainte ca primele trupe venite pe calea apei să pună piciorul pe pămîntul Franței, grupurile de transport aerian au început să lanseze trupele de asalt aeropurtate pe fiecare din flancurile zonei de invazie.

La această operațiune, una din cele mai vaste cunoscute pînă atunci, au participat 1669 de avioane, din grupul de transport american, și 733 de avioane engleze. Am avut dovada surprizei inamicului în fața asaltului nostru, atunci cînd ne-a căzut în mînă registrul telefonic al Cartierului general al armatei a VII-a germane. Deși la 20 iunie mareșalul von Rundstedt afirma că germanii n-au fost surprinși, acest document prezenta o variantă total diferită. În următoarele cinci zile trupele noastre s-au străduit să-și reunească capetele de pod și să formeze o zonă continuă. Debarcarea în Franța reușise...

B. MONTGOMERY

TRECEREA RINULUI

...Planul meu consta, în esență, în traversarea Rinului pe un front de două armate, între Rheinberg și Rees, folosind armata a IX-a în dreapta și armata a II-a britanică în stînga. Obiectivul inițial era importantul nod de comunicații Wesel. Aveam intenția să

Feldmareşalul Montgomery (dreapta) în timpul unui scurt popas după trecerea Rinului

extind capul de pod suficient spre sud pentru a proteja Wesel-ul împotriva unei acţiuni a inamicului, şi spre nord, pentru a cuceri podurile de la Emmerich. Am fixat pentru 24 martie data operaţiunii. Dar bătălia pentru Rhenania nu s-a terminat înainte de 10 martie, astfel încît timpul disponibil pentru a pregăti asaltul împotriva celui mai mare obstacol fluvial din Europa occidentală a fost foarte scurt. Factorul cel mai important era urmărirea inamicului cît mai rapid cu putinţă.

Lăţimea Rinului, pe frontul nostru, era de 400—500 de metri, dar susceptibilă să crească primăvara pînă la 700—1 200 de metri. Debitul fluviului era controlat de numeroase diguri, din care cele mai mari aveau circa 20 de metri la bază şi 3—5 metri înălţime, constituind un obstacol formidabil. Atacul a început în noaptea de 23 martie şi în ziua următoare 4 divizii de asalt ca şi o brigadă de commando au reuşit primele lor traversări între Rheinberg şi Rees. Punctul nevralgic era centrul important de comunicaţii Wesel; el a fost cucerit de brigada de commando după un atac aerian intens al formaţiunilor de bombardament. În dimineaţa de 24, corpul 18 aeropurtat american, ca şi divizia VI aeropurtată au aterizat pe malul răsăritean al Rinului, rămînînd în limitele de tragere ale tunurilor noastre situate pe celălalt mal.

Pe flancul nordic, reacţia inamică a fost la început foarte violentă în locul unde cele trei divizii paraşutate fuseseră concentrate. Dar, posibilităţile de manevră ale inamicului erau foarte limitate, din cauza programului masiv de bombardament început cu cîteva zile înaintea asaltului. Trupele aeropurtate au exploatat avantajul rezultînd din imposibilitatea în care se afla inamicul de a declanşa o controfensivă; aceste trupe au stabilit contactul cu unităţile care traversaseră fluviul; pe de altă parte, s-a realizat într-un răstimp foarte rapid joncţiunea capetelor de pod britanic şi american.

...În patru zile punctul nostru de atac era stabilit şi la 28 martie a început înaintarea spre Elba. Inamicul a căutat să reunească cu disperare tot ce-i mai rămăsese din forţele sale pentru a se opune înaintării noastre. Centrul rezistenţei era plasat pe canalul Ems-Dortmund. S-au desfăşurat lupte violente. Operaţiunile ulterioare ale grupului 21 de armată se pot compara cu cele din nord-estul Franţei. Liniile de comunicaţii germane, orientate de la est spre vest şi dirijate spre coastă, au fost tăiate una după alta. Corpul 8 al armatei a II-a a traversat Wesel-ul, în apropiere de Minden, la 5 aprilie. Cîteva zile mai tîrziu, corpul 12 l-a traversat înspre nord. Acest corp de armată şi-a croit drum de-a lungul malului răsăritean pentru a ajunge în cele din urmă în apropierea Hamburgului. Mişcarea largă de încercuire l-a derutat pe inamic şi Bremenul a fost izolat. La sfîrşitul lunii, Bremenul a capitulat.

...La 3 mai, Dönitz a trimis plenipotenţiari la cartierul meu general, care se afla în acel moment în landul Luneburg. Delegaţia germană era condusă de general-amiralul von Friedeburg, comandantul suprem al marinei germane. Mi-am dat seama foarte repede că ei, de fapt, nu veniseră să negocieze capitularea necondiţionată a trupelor de sub comanda lor şi le-am declarat imediat, cu toată claritatea, că nu am deloc intenţia să negociez vreun alt subiect. Totuşi, am profitat de ocazie pentru a-i arăta lui von Friedeburg o hartă asupra situaţiei existente despre care, se pare, că nu era în cunoştinţă de cauză. Aceasta a avut darul să-l convingă asupra situaţiei disperate a germanilor. El s-a întors pentru a se consulta cu Dönitz asupra capitulării necondiţionate a tuturor forţelor terestre aeriene şi navale, care se opuneau grupului 21 de armată. În seara de 4 mai, von Friedeburg avea să revină la cartierul meu general şi să semneze capitularea necondiţionată a acestor forţe.

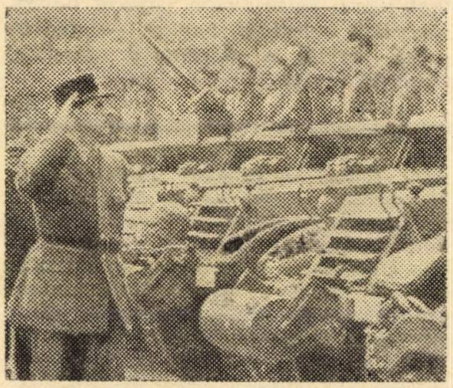

August 1944. Generalul de Gaulle trecînd în revistă trupele franceze care au luat parte la eliberarea Parisului

Charles de GAULLE

ACŢIUNEA GIRONDE

Pătrunderea în inima Germaniei a 80 de divizii americane, britanice, franceze, canadiene, poloneze, sprijinite de 12 000 de avioane, aprovizionate de convoaie totalizînd 25 de milioane de tone şi navigînd pe mări dominate de 1000 de nave de luptă, nu mai puteau lăsa stăpînilor Reichului nici cea mai mică iluzie că vor putea evita catastrofa. Cu atît mai mult, cu cît la începutul lui aprilie, ruşii înaintînd fără oprire traversaseră Oderul de la un cap la altul, ameninţînd Berlinul şi apropiindu-se de Viena. A prelungi ostilităţile însemna, pentru Hitler, a mări pierderile, ruinele, suferinţele poporului german, fără a avea drept compensaţie altceva decît satisfacerea pentru cîteva săptămîni încă a unui orgoliu disperat. Şi, totuşi, führerul continua să ceară rezistenţa pînă la capăt... Pe cîmpurile de luptă ale Rinului, Oderului, Dunării şi Po-ului, resturile armatei germane, disparate, încorporînd pînă şi pe ultimii veterani, oameni neinstruiţi, copii şi infirmi, continuau o luptă care n-avea altă ieşire decît moartea sau captivitatea.

...Ne puteam întreba dacă nu cumva conducătorii naziştii căutau să prelungească lupta în reduta naturală pe care le-o ofereau Alpii bavarezi şi austrieci. Informaţiile ne făceau să credem că ei îşi creaseră acolo aprovizionări masive. Unele mişcări de coloane păreau să indice că ei concentrau în interiorul acestei fortăreţe masa prizonierilor şi deportaţilor... Era de presupus că führerul dorea să încerce aci o supremă manevră strategică şi politică.

În timp ce armata 1 înainta în Germania alături de aliaţii noştri, alte forţe franceze executau operaţiuni autonome pe coasta atlantică. Era vorba de a pune capăt enclavelor în care duşmanul se retrăsese... Loviturile pe care le-am dat germanilor pe acest teatru de luptă aveau să se repercuteze asupra situaţiei generale... Presupunînd că Hitler ar fi continuat să lupte în munţii Bavariei şi Austriei, armata noastră ar fi trebuit să acţioneze folosind toate mijloacele sale. De aceea, trebuiau lichidate aceste pungi supărătoare. Oricum, n-aş fi admis ca unităţile germane să poată rămîne intacte pînă la sfîrşit pe pămînt francez...

...În primele zile ale lunii aprilie, forţele destinate atacului erau pregătite pentru acesta. Generalul de Larminat şi-a fixat ca prim obiectiv poziţiile duşmane la gurile Girondei. Pe malul drept, Royan şi împrejurimile sale, pe malul sting, capul Gravex, în larg insula Oléron formau împreună un sistem puternic şi bine susţinut. Este adevărat că, înainte cu trei luni, bombardierele americane veniseră din proprie iniţiativă pentru a arunca noaptea bombe asupra terenului. Dar această operaţiune grăbită, demolînd casele din Royan, lăsase aproape intacte obiectivele militare. 15 000 de germani, comandaţi de amiralul Michahelles, sprijiniţi de 200 de tunuri, ocupau zona.

...La 14 aprilie, trupele noastre au început asaltul. Generalul d'Anselme comanda atacul. El dispunea de divizia sa, a 23-a, de o mare parte din divizia a 2-a blindată şi de elemente de întărire... În ziua de 18, după lupte grele, acest mare centru de rezistenţă instalat de inamic între Seudre şi Gironde, era în întregime în posesiunea noastră, inclusiv reduta Coubre ...A fost pregătită debarcarea la Oléron şi, în ziua de 30, gruparea generalului Marchand, susţinută de escadre, a pus piciorul în insulă. A doua zi, totul se terminase, dar nu fără ca adversarul să lupte pînă la capăt cu o energie extremă. Mii de germani au fost ucişi. 12 000 au căzut prizonieri, printre care Michahelles. Operaţiunea Gironde a fost o reuşită franceză...

reflector

COSA NOSTRA ŞI „OFENSIVA DE PRIMĂVARĂ"

Autorităţile federale din S.U.A. au întreprins o aşa-numită „ofensivă de primăvară" împotriva faimoasei organizaţii teroriste „Cosa Nostra". Scopul? A frîna infiltrarea crescîndă a organizaţiei în lumea afacerilor. Tactica folosită e aceeaşi care, la vremea ei, i-a „pierdut" pe Al Capone, Lucky Luciano şi alte căpetenii ale lumii interlope ; ea constă în a-i aduce pe marii şefi de bandă în faţa tribunalului pentru delicte secundare, dar mai uşor de dovedit, spre a-i scoate astfel din circulaţie. Primele personaje vizate de actuala „ofensivă de primăvară" sînt Carlo Gambino (67 de ani), presupusul succesor al defunctului Vito Genovese la conducerea „Cosei Nostra", şi Joseph Colombo (47 de ani), căpetenia uneia din cele două „gang"-uri din Brooklyn. Gambino e învinuit că a finanţat planul eşuat de a se răpi o furgonetă blindată aparţinînd lui „Chase Manhattan Bank". Dacă furtul ar fi reuşit, banca ar fi fost jefuită de aproximativ cinci milioane dolari. Colombo a fost acuzat de evaziune fiscală.

Acuzarea împotriva lui Gambino se bazează pe mărturia unuia dintre cei ce urmau să organizeze răpirea furgonetei ; e vorba de un oarecare Red Kelly, un gangster irlandez, care a acceptat să-şi denunţe şeful în schimbul reducerii unei condamnări anterioare. Acelaşi Kelly este şi martorul-cheie în procesul de omucidere intentat de curînd lui Raymond Patriarca, unul dintre cei „şapte mari" din „conducerea naţională" a organizaţiei „Cosa Nostra". Deşi Kelly a fost plasat de poliţie într-o celulă izolată, unde e vegheat cu străşnicie, ziua şi noaptea, experienţa arată — susţin specialiştii — că perspectivele sale de supravieţuire nu sînt întru totul asigurate...

■ DOSARUL SONG-MY

Căpitanului Ernest Medina, care comanda compania „C" în timpul masacrului săvîrşit, la 16 martie 1968, în satul sud-vietnamez Song-My, i s-a atribuit oficial responsabilitatea pentru omorurile comise de subordonaţii săi. El mai trebuie să răspundă de moartea a patru civili sud-vietnamezi, care i-au fost încredinţaţi la 17 martie, anul trecut. Autorităţile militare de la Fort Mc Pherson, unde prestează serviciu în momentul de faţă Medina, vor decide dacă el va trebui să fie tradus în faţa unei curţi marţiale. În acest caz, căpitanul este pasibil de pedeapsa cu moartea.

R.S.A.

Minoritatea care votează şi „majoritatea tăcută"

Scrutinul din Republica Sud-Africană, rezervat în exclusivitate albilor, s-a încheiat cu victoria previzibilă a partidului guvernamental. Dizidenţii de extrema dreaptă, grupaţi sub conducerea fostului ministru Hertzog în Partidul naţionalist „reconstituit", au pierdut cele patru mandate pe care le deţineau. Partidul naţionalist „luminat", condus de premierul Vorster, a obţinut 117 locuri în parlament, faţă de 126 în legislatura precedentă. Partidul unit, cea mai importantă formaţie din opoziţie (lider — Sir de Villiers Graaf), a cîştigat cele nouă mandate pierdute de guvernamentali, totalizînd 47. Partidul progresist, categoric opus apartheidului, a obţinut realegerea liderei — Helen Sulzmann — şi un număr sporit de voturi în circumscripţiile în care a prezentat candidaţi. Acesta este bilanţul cifric — iar primele comentarii ar putea fi împărţite în „optimiste" şi „sceptice".

„Optimiştii — pe care i-am descrie mai exact ca „reţinut-optimiştii" — se referă insistent la cifre. Ei consideră semnificativă atît eliminarea din parlament a grupării extremiste conduse de Hertzog, care a obţinut un număr neglijabil de voturi, cît şi faptul că adepţii „moderaţi" ai apartheidului au cedat un număr relativ important de mandate Partidului unit şi un număr de voturi Partidului progresist. Toate aceste rezultate, atît de compatibile unul cu celălalt, ar indica — în această optică — o orientare a corpului electoral în favoarea, dacă nu a abolirii politicii de apartheid, cel puţin a atenuării ei.

Scepticii se dovedesc capabili să răspundă acestei interpretări fără a fi incomodaţi de cifre. Eşecul grupării lui Hertzog, arată ei, nu înseamnă decît că apartheidul, împins pînă la ultimele consecinţe, a fost apreciat ca nerealist, majoritatea minorităţii albe preferînd apartheidul, ceva mai puţin riguros ca doctrină dar de o eficienţă verificată, al premierului Vorster. Practicarea variantei „luminate" nu a împiedicat, de fapt, guvernul Vorster să iniţieze, într-o perioadă relativ scurtă, cele mai drastice represiuni din istoria R.S.A., această variantă presupunînd doar menţinerea africanilor calificaţi în centrele industriale (apartheidul „pur" ar duce de rîpă industria R.S.A.), dezvoltarea unor legături de tip neocolonialist cu statele africane dispuse la asemenea compromisuri (Malawi, Lesotho) şi unele mărunte abateri de la segregarea pe terenurile de sport, cum ar fi, recent, permisiunea acordată reprezentativei neozeelandeze de rugby de a introduce pe un teren sud-african cîţiva jucători maori. Dar, arată scepticii, aceste măsuri, oricum limitate, nu vizează abolirea treptată a apartheidului, ci consolidarea sistemului existent, încercînd să preîntîmpine o situaţie de boicot internaţional total.

Vorster, liderul partidului guvernamental, şi Sir de Villiers Graaf, conducătorul Partidului unit, de opoziţie. Dar deosebirea între cele două formaţii, între care oscilează alegătorii albi, e greu de sesizat

Comentatori avizaţi afirmă, de asemenea, că nu are o semnificaţie realmente pozitivă nici mărirea numărului de mandate ale Partidului unit. Pe de o parte, deplasîndu-se spre dreapta pentru a para ameninţarea Hertzog, Vorster a lăsat un spaţiu neocupat spre centru. Pe de altă parte, „centrismul" şi „moderaţia" Partidului unit sînt destul de îndoielnice : situată în opoziţie, formaţiunea politică a lui Sir de Villiers Graaf a aprobat numeroase iniţiative vizînd consolidarea apartheidului, inclusiv instituirea aparatului cu renume sinistru şi iniţiale amuzante : B.O.S.S. (Bureau of state security — poliţia secretă sud-africană).

Reţinuţi, optimişti sau sceptici, observatorii sînt de acord că semnificaţia scrutinului este, oricum, fundamental ştirbită de neparticiparea celor 16 milioane de sud-africani de culoare. Efectul politicii de segregare a fost acela de a crea albilor un sentiment de insecuritate, generat de ignorarea stării de spirit a africanilor ; dar — întreba un ziarist englez — cum ar putea fi altfel, în această ţară în care de africani se interesează numai poliţia ?

Din cînd în cînd se află despre acţiuni armate ale unor grupuri africane, de obicei în nordul R.S.A. Autorităţile încearcă să le treacă sub tăcere, în afara cazurilor cînd unor africani li se intentează procese ; organizaţiile revoluţionare le comunică tîrziu şi laconic, din evidente necesităţi conspirative. Sînt semne că, într-o zi, „majoritatea tăcută" din sudul Africii îşi va spune cuvîntul.

Mihai MATEI

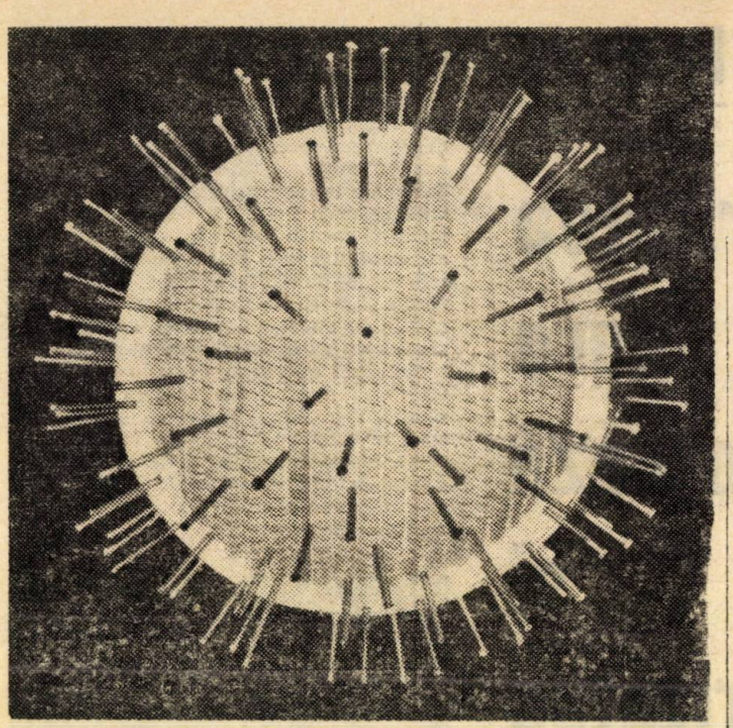

Mult mai simplu decît o celulă vie, virusul gripei (prezentat aici printr-o machetă) este constituit dintr-un ghem de fibre de proteine și de acid ribonucleic. Fibrele sînt învăluite de o membrană, relativ rezistentă, formată din molecule de proteine și lipide. Pe membrană sînt fixați un fel de spini, cu care virusul se „agață" de mucoasa căilor respiratorii

ENIGMELE CELULEI VII

(2)

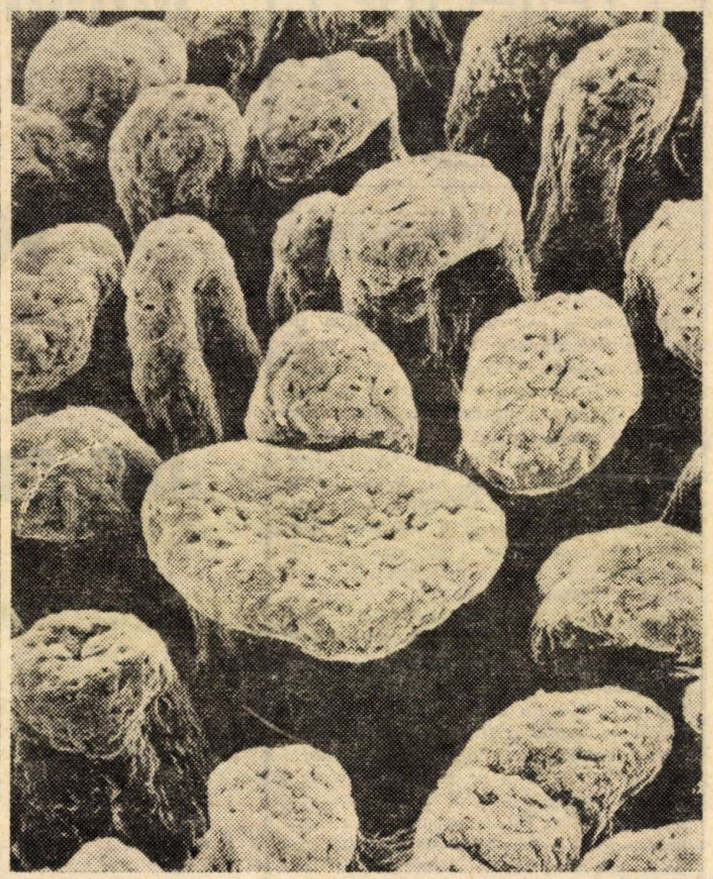

Aceste bizare ciuperci sînt papilele gustative de pe limba unui copil, mărite de 60 de ori. Fotografia a fost obținută cu ajutorul microscopului electronic

Fiecare celulă vie este o uzină subacvatică. Patru cincimi din volumul ei îl ocupă moleculele de apă, de obicei sute de miliarde, în care plutesc, înoată, se agită, se hrănesc, se prefac în energie și mor alte miliarde de molecule, ale altor substanțe chimice, aflate într-o perpetuă interacțiune. Dar, în timp ce apa este, aproape în totalitatea ei, liberă — în sensul că nu participă, direct, la nici o combinație — celelalte molecule sînt organizate în structuri funcționale și aparate submicroscopice, neînchipuit de complicate, în intimitatea cărora se produc combinațiile chimice și procesele fizice esențiale vieții.

Cu mai puțin de un secol înaintea zilelor noastre, celula vie a plantelor și animalelor, pusă, în sfîrșit, la locul de cinste ce i se cuvenea în știința despre ființe, era considerată ca o unitate organică, aptă să efectueze prefaceri chimice în enigmatica ei substanță internă numită, în ansamblu, protoplasmă. În 1831, biologul englez Brown descoperise prezența, constantă, în celulele vii, a unei aglomerări sferice de mărimi variabile, pe care o numise **nucleus.** Se admitea că acest nucleu are o funcțiune foarte însemnată în celulă și, deci, în organizarea fizico-chimică a vieții la scară mică, însă cunoștințele omenești despre aceste misterioase minuni vii se opreau aici.

În jurul nucleului, cum s-a aflat mai tîrziu, se găsea protoplasma, considerată, după expresia profesorului Gordon Rattray Taylor, „o grămăjoară de spumă" ținută la un loc fie de puterea de reținere a nucleului, fie de fenomenul fizic numit „tensiunea superficială" a lichidelor și substanțelor coloidale, a cărui punere în evidență a provocat o foarte mare și agreabilă senzație în lumea febrilă a fizicienilor din veacul al XIX-lea. Această „tensiune superficială" era socotită suficientă pentru a face și funcția de membrană osmotică. În asemenea condiții, celula era integrală, cei trei factori structurali ai săi aveau caracter general și pentru un timp îndelungat, studiul acestui univers minuscul de spumă și de granule putea fi socotit ca satisfăcător.

„Cine oare — a exclamat Galileo Galilei — va îndrăzni să pună margini poftei omenești de a cunoaște?" De îndată ce, către mijlocul secolului actual, procedeele tehnice aflate la îndemîna savanților au fost ameliorate, toate — dar absolut toate — ideile formulate în legătură cu structura și funcțiile celulelor vii au fost înlocuite cu altele noi. Mai durabile decît cele anterioare? Poate că da, deși, atît în căutarea originilor vieții cît și a unor modalități viitoare pentru crearea unei vieți organice superioare, oamenii au, de pe acum, puncte de vedere noi în ce privește comportamentul ultrastructurilor și capacitatea lor de transformare și adaptare „darwiniană" la anumite condiții, speciale, impuse în laborator. Acum se știe, scrie Gordon Rattray Taylor în **The Biological Time Bomb,** că „bănuita spumă indescifrabilă este o structură fină și o rafinată rețea de molecule în care alte molecule și structuri sînt articulate, integrate și adaptate unui scop precis". Ansamblul spumos s-a transformat, sub ochii noștri — ajutați de microscopul electronic — într-un splendid mecanism de concepție cibernetică.

După cum am văzut, celula vie are anatomia și fiziologia ei, amîndouă specifice și caracteristice pentru noțiunea de viață.

Între cele mai importante agregate din corpul celulei vii, organizate în vederea unor subtile combinații biochimice, se numără plasma, membrana, reticulele endoplasmice granulare, ribosomii, lysosomii, mitochondriile, complexul descoperit de Golgi, centriolii, cromosomii și aglomerațiile de formații și granule nucleice. Se înțelege că enumerarea este sumară și întîmplătoare, făcută numai pentru a da o sugestie despre inimaginabila complexitate a „uzinei vii".

Investigațiile neîntrerupte din laboratoarele moderne atît de frecvente azi în toată lumea, aduc în cîmpul observației științifice formații încă neprecizate, funcții încă nedefinite, care amplifică mișcarea permanentă din „cosmosul mic" și însemnătatea lor pentru întreținerea vieții.

Ne bucură faptul că în aceste investigații ingenioase, subtile, contribuția savanților români este remarcabilă. Inframicrobiologia are, la noi, o școală înaltă și o tradiție întemeiată de profesorul doctor Ion Cantacuzino, — al cărui nume ilustru îl poartă Institutul din București — și continuată de mulți și harnici oameni de știință.

Din însumarea descoperirilor făcute în ultimele 2-3 decenii, anatomia microscopică a celulelor de plante și animale, — fie independente, fie integrate în organisme, — a fost ridicată la rangul de disciplină științifică aparte, de cel puțin aceeași importanță și

valoare cu anatomia ființelor mari. Și, dacă anatomia și fiziologia umană continuă să aibă, chiar în zilele noastre, lacune destul de serioase, explicația acestui fapt se cuvine a fi căutată în dificultățile de neînchipuit pe care le ridică, în drumul cercetării, dimensiunile ultramici și foarte complicate, din lumea „unităților elementare". Constituite din substanțe pure și fine, aceste unități apar, sub microscopul electronic sau în difracția razelor X, ca trei structuri diferite și anume: formațiuni **unidimensionale** (fibrite), în care moleculele sînt asociate liniar, **bidimensionale**, cînd moleculele sînt dispuse în membrane și **tridimensionale,** în aglomerații amorfe sau cristaline. Pe lîngă rolul lor în „metabolismul intracelular", adică în ansamblul reacțiilor chimice vitale din celulă, formațiunile acestea au atras atenția savanților datorită unei idei extrem de interesante, căreia i se presimte un mare viitor în biologie: prezența activă a forței fizico-chimice de **interatracție moleculară,** una din cele mai seducătoare enigme din viața „universului interior".

Pe lîngă multitudinea de organule submicroscopice, unele abia bănuite, celulele vii au și forme mari, vizibile la microscopul optic obișnuit, iar unele cu ochiul liber. Cea mai mare celulă vie cunoscută în lume este oul de struț. El este o celulă, în sensul strict științific al termenului, cu observația că toate formațiile microscopice sumar enumerate mai sus se regăsesc, întocmai, cu specializarea respectivă, în structura oului de struț, nu **mai mari** ca dimensiune, ci în **mai multe** exemplare, plutind într-o cantitate mai mare de apă și de molecule proteide și lipide. Toate constituie un depozit de alimente, pe măsura poftei viitorului pui de struț, obligat să vină la viață într-un mediu foarte ostil. Toate ouăle, de toate felurile, de la cele cu membrana solidificată și pînă la ovulele microscopice, sînt celule unice, cu organizare generală similară, avînd „constante celulare" adică structuri și funcții asemănătoare, în lungul și latul regnului animal.

Nu numai celulele foarte mari sînt vizibile. Putem avea sub ochi, dacă nu aspectul integral al altor celule din corpurile vii, cel puțin părți din structurile lor. În vasta, aproape imensa, galerie de celule variat conformate, pentru a corespunde funcțiilor corespunzătoare din organe, componenții celulelor sînt, din punct de vedere morfologic, **intra-** sau **subcelulari,** cuprinși strict și riguros în limitele celulei (ribosomi, mitochondriile, agregatele complexe — Golgi, cromosomii etc.). Alți componenți sînt **extracelulari,** ca de pildă cilii vibratili, anumite membrane elastice sau dure, anumite formații de celuloză sau chitină (unghiile), a căror sursă este, obligatoriu, celula vie dar a căror existență decurge, sau poate să decurgă, în mediile înconjurătoare, la suprafața corpului viu. În sfîrșit, sînt componenți cu structuri macroscopice, **supracelulari,** ca părul, mușchii, oasele, spinii osoși, dinții. Astfel, pornind de la moleculele subdimensionale, de ordinul unor micimi de 10 pînă la 30 de Angströmi (1 A egal o zecea-milioana parte dintr-un milimetru) celulele vii funcționează atît de precis și de intens, încît pot să producă structuri, organe, corpuri în care unitățile elementare ajung, fără nici o greșeală, la multiplii atît de mari, încît simpla lor enuntare matematică ar pune în dificultate cele mai noi computere din lume.

În procesele fiziologice pe care le execută, în intimitatea membranelor, fibrelor și aparatelor minuscule, celulele vii sînt aproape, întotdeauna parazitare. Fac excepție celulele vegetale, în limitele cărora se produce fenomenul esențial vieții universale, **fotosinteza.** Pornind de la această zămislire a substanței organice în plantele verzi, celulele prelucrează moleculele ce le parvin prin acțiunea clorofilei. Un gigantic proces de ingurgitare succesivă, de la ființa mică spre ființa mare, hrănește celulele cu apă, cu oxigen, cu zaharuri, cu grăsimi pe care „uzinele vii" le prelucrează metodic și meticulos, în structuri noi, adaptate funcțiunilor și organelor, dar, mai ales, în **energie** continuu fabricată și continuu pierdută, ca o condiție inexorabilă a existenței.

Pentru a trăi, pentru a se cuprinde în limitele acestei noțiuni încă miraculoase, încă nu pe deplin sesizabilă, pe care o numim viață, celulele se nasc, străbat o patra lor dimensiune, timpul, se autoconsumă, îmbătrînesc și mor. De îndată ce se nasc, adică trec dincolo de „timpul de ou" celulele încep să se dividă, să se diferențieze, să se specializeze, în fine să se organizeze în formații mari. Fiecare celulă fiind obligată, prin codul genetic înmatriculat în cromosomii săi intranucleari, și printr-o „retrocomandă" cibernetică a organismului din care face parte, să îndeplinească o funcție specifică, morfologia sa intimă va fi adaptată acestei funcții, fără să se piardă, totuși, vreuna din formațiile constante. Celulele din mușchi vor conține cantități mai mari de fibre musculare. Se vor adapta acestei situații, amplificîndu-și dimensiunile după exigențele animalului și vor programa, în consecință, producția intensivă de substanțe chimice cu proprietăți contractile, vor exacerba agregatele de evacuare rapidă a subproduselor toxice rezultate din solicitarea normală sau excesivă a musculaturii.

Alte celule, cele nervoase, elita perenă a lumii celulare, își vor crea prelungirile fine destinate conductibilității bioelectrice sau bioimpulsiei provocate de terminațiile iritabile.

O dată diferențiate, celulele trebuie să-și trăiască viața. O fac în trei feluri, copiind (sau lăsîndu-se copiate) de ceea ce numim noi „formele superioare", corpurile vii complicate. Unele celule au existența efemeră, foarte scurtă, în raport cu durata de viață a corpului din care fac parte. Acesta este cazul celulelor epiteliale, dar, mai ales, al celulelor cunoscute sub denumirea de globule roșii, din țesutul sanguin al ființelor cu sînge cald. Vîrsta cea mai lungă a unei celule roșii este de 120 de zile. Un calcul făcut de profesorul De Robertis, profesor la Facultatea de medicină din Buenos Aires, arată că „pentru a înlocui celulele ce se distrug în permanență, în sîngele omenesc, trebuie să reintre în circulație două milioane de „globule roșii pe secundă".

Ținînd seama de împrejurarea că procesul de mitoză, adică divizarea unei celule existente pentru a da naștere unei noi celule roșii, durează aproximativ o oră, rezultă că în măduva oaselor noastre — sursa acestor celule — se petrece în fiecare clipă, în mod continuu, nevăzut dar cum nu se poate mai viu, mai activ, mitoza a cel puțin **opt mii de milioane** de celule, pentru a se menține, la nivel normal, cantitatea de sînge din corp.

Din cauza permanentei sale primeniri, țesutul sanguin a fost clasificat de biochimistul Bizzozero ca „labil" iar celulele care-l formează, fragile și efemere, sînt considerate sub aceeași clasificare, spre deosebire de celulele „stabile", componente ale tuturor celorlalte țesuturi și organe ale corpurilor vii. Face excepție creierul, constituit din celule „perene"; neuronii. Acestea, formînd o lume celulară aparte, de o foarte fină și complicată calitate, se diferențiază de restul congenerelor lor încă din timpul vieții embrionare a ființei și rămîn în număr riguros constant în tot lungul existenței corpului pe care-l comandă. Toate „noțiunile" ulterior acumulate vor fi înregistrate, deci, de creierul congenital, care se va alimenta cu substanțe chimice vitale, ca fosforul, apa etc., sporindu-și volumul, însă **nu și numărul** de unități celulare.

Fiecare ființă trăiește și moare cu neuronii pe care i-a căpătat la naștere. Aceștia au grijă să se diferențieze aglomerîndu-se în mai multe straturi de substanță, cunoscute după nuanța lor de lumină: celule cenușii și albe. În cele de culoare cenușie, foarte setoase, se cuprinde mai multă apă decît în oricare altă celulă vie. Afirmația profesorului francez André Mayer, că celulele vii ar putea fi definite ca o „infimă picătură de apă însuflețită" se potrivește, mai mult ca oricui, neuronilor din „materia cenușie".

Toate tipurile de celule vii grupate în organe trăiesc, ceea ce în limbajul curent înseamnă că se consumă și îmbătrînesc. Întocmai ca în cazul ființelor complexe, cauza exactă a senescenței nu este îndeajuns de bine cunoscută. Se admite că principalul motiv de îmbătrînire este funcționarea repetată, îndelungată, în cursul căreia se acumulează, în structurile fine ale citoplasmei, deșeuri chimice extrem de mici, toxine aduse o dată cu hrana, din mediul înconjurător. În ansamblul prefacerilor morfologice și fizico-chimice caracteristice fenomenului de geriatrie, un rol principal îl joacă prezența, în microstructurile intracelulare — și, ca urmare, în organe — a așa-numitului „pigment de uzură", din clasa pigmenților ceroizi. Este vorba de acea substanță galbenă-portocalie, ostilă vieții, care nu poate fi dizolvată de solvenții obișnuiți ai grăsimilor și se depune, zi după zi, în intimitatea celulelor. Pigmentul ceroid de uzură are o sinistră predilecție pentru cele mai importante organe ale ființei vii. El se aglomerează în neuroni și provoacă scleroza cerebrală a bătrîneții, întărește și usucă fibrele fine ale mușchilor inimii, împietrește ficatul, acoperă pereții interiori ai arterelor. Dar, dacă în organe, ravagiile acestui inamic perfid sînt, într-un anumit fel, vizibile și, mai arareori, reparabile, în celulele vii, prezența pigmentului toxic atinge nocivitatea maximă, deoarece distrugerile făcute de el la scara ultramicroscopică progresează foarte repede și duc la epuizarea forței vitale a celulelor. Prefăcute într-o masă dură, inertă, celulele otrăvite se stratifică, se îngrămădesc, nu mai pot fi eliminate prin sistemul normal de evacuare fizico-chimică, bazat pe acțiunea solvenților moleculari, și alterează pentru totdeauna funcționarea normală a organelor.

Celulele vii îmbătrînesc și din alte cauze. De pildă, celulele epiteliale se atrofiază din cauza temperaturii excesive a mediului. Starea de viscozitate a protoplasmei se modifică simțitor sub influența căldurii și a frigului. Alt proces, prea puțin cunoscut, dar frecvent, de senescență în „universul mic", este „pyknoza nucleului". Din cauze indescifrabile, nucleul se

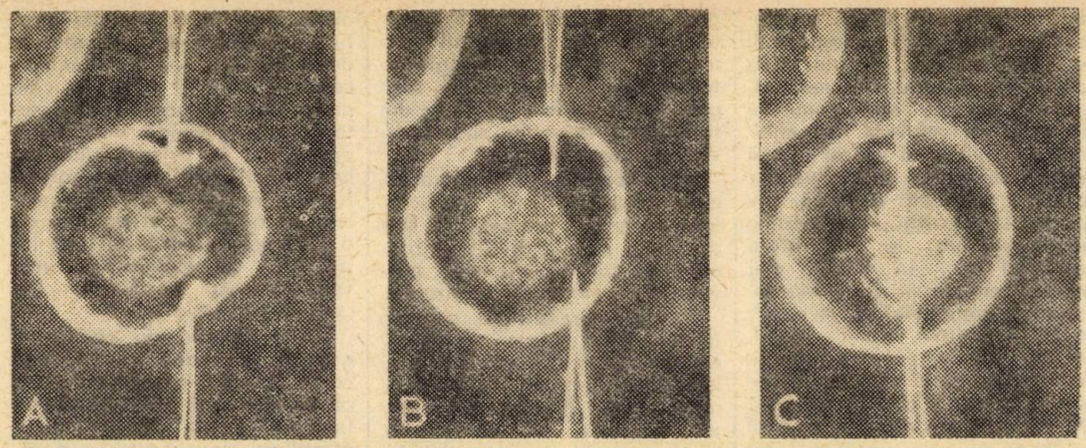

Microfotografiile unei intervenții chirurgicale în nucleul unei celule din glandele salivare ale drosophilei („musca beției"). Se văd cei doi microelectrozi care perforează membrana celulei (A), străbat citoplasma (B), apoi intră în nucleu (C) pentru a-l secționa

Virstele celulei vii. În partea de sus a fotografiei (realizată cu microscopul electronic), aspectul unei celule foarte tinere. La mijloc, o celulă adultă. Jos, o celulă îmbătrînită. Citoplasma s-a întunecat și s-a restrîns. La rîndul lor, nucleii, pe cale de distrugere, s-au transformat într-o minusculă granulație aproape neagră

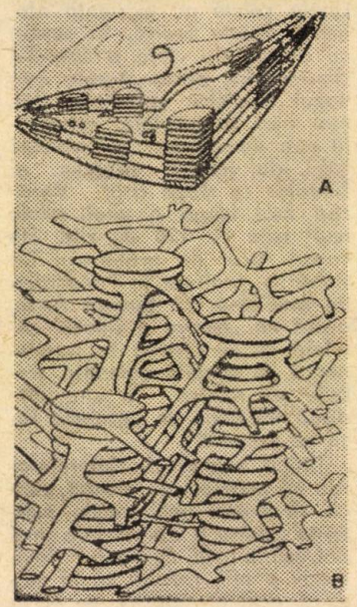

A) Diagrama unei secțiuni printr-un cloroplast (micro-unitate din infrastructura celulei frunzelor verzi). În cloroplast se află moleculele de clorofilă, datorită cărora se desfășoară cel mai important proces biochimic din natură, fotosinteza. B) „Blocurile" cu multe etaje din diagrama „A", văzute „mai de aproape", cu ajutorul microscopului electronic, se prezintă ca un extraordinar sistem arhitectonic de platforme și tuburi. O idee despre „mărirea" acestor infrastructuri o poate da faptul că, pe un milimetru pătrat din suprafața unei frunze de ricin (Ricinus communis), se află circa 400 000 de cloroplaste

„condensează", își schimbă culoarea, devine întunecat, este din ce în ce mai mic și, obosit, epuizat, renunță să mai „programeze" combinațiile chimice din citoplasmă. Renunță, de asemenea, să mai prolifereze, fapt decisiv pentru soarta celulei și a organului în care ea se integrează. Reînnoirea organismului încetează, procesul geriatric, cu toate necazurile lui, cu cortegiul de dureri, de incapacități fizice, se dezvoltă ireversibil.

Forma cea mai gravă de alterare a celulelor, însoțită de îmbătrînirea lor accelerată și de moarte, o prezintă cancerul. Maladia canceroasă începe în nucleu. Din cauze necunoscute — poate sub influența unor enzime (agenți chimici stimulatori) introduse pe căi invizibile de anumiți virusi, poate sub influența vreunor agenți din domeniul iradiațiilor — în nucleu începe să se producă un fenomen anormal de mitoză (divizare). Divizarea nucleului și apoi a celulei este fireasca, în procesul de creștere și reîmprospătare a organismelor. El este, însă, reglat de un mecanism foarte corect, punctual, angrenat, în condiții cibernetice, cu ansamblul organismului, în sensul că păstrează un ritm obligatoriu de proliferare, cu tendința de scădere atunci cînd înmulțirea celulelor nu mai este necesară. În „celulele neoplastice", afectate de cancer, ritmul mitozei nu mai este respectat. O enigmatică dereglare a „programului viu" din nucleu determină o proliferare dementială, în ritm continuu, nemoderat, ca și cum s-ar fi rupt frînele subțiri care asigurau înmulțirea normală. Toată morfologia „uzinei vii" este devastată. Celula intră în fazele de moarte, de „necroză", în timp ce forța insesizabilă a agenților provocatori de cancer continuă să opereze, nu numai în structura sau în organul în care și-a început acțiunea distructivă, ci și în alte organe, la distanță, în alte părți ale corpului, transportată prin mijloace rămase, din păcate, între marile enigme ale biopatologiei.

La capătul bătrîneții sau al bolilor, celulele vii se îndreaptă și ele, ca și marile ființe, inexorabil, spre moarte. Totuși, pentru micro-universul celular, moartea nu este, în marea majoritate a cazurilor, o regulă absolută, ci un accident. Substanțele coloidale din interiorul celulelor sînt foarte frecvent distruse de temperaturi care ar cruța organismul, în ansamblu. Nenumărate substanțe chimice sînt toxice pentru celule, chiar dacă nu sînt fatale organismului întreg. În fine, agenții patologici cei mai redutabili, dușmanii de moarte ai celulelor organice, sînt bacteriile, celule vii autonome, parazitare, dotate cu o fantastică forță de proliferare, și virușii, forme fizico-chimice de existență, situate la limita inferioară a vieții sau chiar sub această limită.

Datorită mijloacelor actuale de investigație în lumea mică, virușii nu mai sînt, în linii mari, niște dușmani necunoscuți. Microbiologia are fotografiile lor clare, „amprentele" lor moleculare și structurale, clasificarea lor incomparabil mai amănunțită decît acum 30—40 de ani, cînd erau cunoscuți, în mod global, ca „virusi filtranți". Azi, nu mai prezintă interes capacitatea virușilor de a străbate filtre neînchipuit de fine, ale căror găurele invizibile blocau pînă și trecerea microbilor. Se cunoaște și procedeul, ingenios, cu care virușii distrug celulele vii. Lipsiți de substanțe hrănitoare proprii, ultra-paraziții aceștia există grație unei fibre sub-minuscule de acid ribonucleic. În firișorul acesta stă „codul genetic" al virusului. Printr-un atac chimic specific, — efectuat cu ajutorul unor „ghimpi" puțin mai mari decît o zecime de milionime de milimetru — virusul străpunge membrana-plasmă a celulei și trimite în substanța vie, în citoplasmă, „fibrilul" său ribonucleic. Îndată ce ajunge în acest depozit minuscul de hrană, acidul ribonucleic își îndeplinește automat programul, sustrage cîteva sute de milioane de molecule de proteine și de acizi nucleici, le „specializează", transformîndu-le în structuri virale și astfel se naște un nou virus.

Într-un proces de multiplicare extrem de rapid și de viguros, virușii parazitari invadează țesuturile și seamănă moartea.

Dacă nu ar fi victimele atîtor accidente și atîtor agenți patologici, poate că celulele vii ne-ar da cheia nemuririi. Capacitatea lor naturală și spontană de a se regenera prin divizare permanentă înseamnă, de fapt, nemurirea potențială. Numeroase ființe monocelulare pot fi socotite, pe drept cuvînt, nemuritoare, datorită acestui mod de nemărginită proliferare. Înainte de a ajunge la capătul bătrîneții sau al stărilor patologice, de îmbolnăvire, la „catabioză" (stadiu ultim al vieții) și la încetarea ireversibilă a oricărui fenomen vital, celulele au, cel puțin teoretic, posibilitatea eternei renașteri, din ele însele. E de ajuns să ne amintim că doctorul Alexis Carrel, în tentativa lui de a descifra enigmele vieții, a început, acum aproape 60 de ani, să întrețină viu, în laborator, un fragment de inimă de pui. Acest aglomerat celular trăiește și astăzi, în sensul biologic al termenului, și nimic nu îngăduie să se creadă că micile lui „uzine de viață" vor muri vreodată.

Mircea GRIGORESCU

The New York Times

HALUCINAȚII MILITARE

ASIGURAREA că ofensiva sud-vietnameză din Cambodgia, sprijinită de America, nu este decît o operațiune limitată la o singură lovitură, că ea face parte integrantă din activitățile americane în Vietnam și că nu urmărește decît să apere viețile soldaților americani și ale „lumii libere" este un refren cunoscut și cîtuși de puțin convingător.

Este același gen de vorbărie încurajatoare pe care americanii au auzit-o din partea conducătorilor lor în toate fazele înfundării deplorabile în mlaștina din Asia de sud-est. Timpul și experiența amară au epuizat credulitatea poporului american și a Congresului. Asigurările prezidențiale nu mai pot fi acceptate într-un domeniu în care faptele, așa cum au subliniat cei din anturajul lui Nixon, cîntăresc mai greu decît vorbele.

Zadarnic va susține contrariul, președintele a renegat propria lui doctrină Nixon în Asia de sud-est și s-a angajat într-o escaladare cînd în realitate promisese o dezangajare militară. Nu este vorba de „noul Nixon" care își făcuse campania electorală promițînd pacea ; este vorba, mai degrabă, de „vechiul Nixon" care, pe cînd era vicepreședinte în 1954, declarase că Statele Unite ar trebui să trimită trupe în Indochina dacă nu există un alt mijloc.

Este însă un noroc că acum, ca și atunci, poziția dură a lui Nixon provoacă reacții foarte negative din partea celor două Camere ale Congresului, chiar și în rîndul adepților celor mai credincioși ai politicii lui de vietnamizare. Dacă președintele nu dă repede înapoi pentru a ieși din această aventură periculoasă, Congresul va trebui să facă uz de puterile lui constituționale pentru a pune o frînă în numele unui popor de prea multe ori înșelat și care a fost pus să accepte halucinația militară a unei victorii prin escaladare.

Le Monde

PARIS

WASHINGTONUL ȘI „ORDINEA MONDIALĂ"

DEȘI GUVERNUL de la Pnom Penh nu a cerut acest lucru și nici nu a fost măcar consultat, Nixon a hotărît ca trupele sale să intervină în Cambodgia. De asemenea, contrar avizului a numeroși senatori, el a satisfăcut cererea generalului Lon Nol de a-i trimite arme.

În cuvîntarea din seara zilei de 30 aprilie, președintele Statelor Unite a vorbit în cele din urmă nu atît despre Cambodgia, cît despre menținerea ordinii în țara sa și în întreaga lume. În dimineața de 1 mai, el tămîia pe „băieții formidabili" care luptă în Indochina și califica de „imbecili" pe studenții contestatari. Așa cum a spus în declarația sa, el vrea să combată „anarhia în străinătate și la noi în țară". În această optică, rațiunile profunde ale agitației tinerilor sau ale răscoalelor din diferite țări ale lumii a treia nu importă : America și „mîndra istorie" a ei nu pot fi batjocorite. „Contestatarii" vor plăti în universități ca și în Cambodgia.

Această cuvîntare dovedește dacă mai era nevoie, și așa cum subliniază numeroși congressmeni americani, că Washingtonul urmărește în Asia de sud-est acea victorie politică și militară pe care „The New York Times" nu ezită s-o califice drept „halucinație". Toate mijloacele sînt bune pentru a încerca să atingă acest scop.

Studenții de la Saigon, ai căror conducători au fost torturați și care luptă împotriva regimului Thieu, sînt și ei pare-se „imbecili care aprind incendii", iar Nixon trece, pur și simplu sub tăcere mișcările de stînga laoțiene și cambodgiene. Ele nu contează mai mult decît contau guatemalezii sau dominicanii care s-au răsculat împotriva dictaturilor sprijinite și finanțate de Washington și de mari interese particulare americane. Orice critică internă la adresa unui regim prieten al Statelor Unite este considerată drept o atingere adusă securității americane. Doctrina Monroe se extinde la tot universul.

În cazul specific al Indochinei, Nixon se așteaptă, fără îndoială, ca în zilele următoare să poată anunța succese apreciabile. Dar ar fi surprinzător ca acestea să-i permită, pe un teatru de operațiuni extins în prezent la ansamblul vechii Indochine, să învingă un adversar care luptă de un sfert de secol.

Președintele Statelor Unite trebuie să se pregătească pentru o luptă îndelungată ale cărei efecte distrugătoare, resimțite de vietnamezi și de laoțieni, se extind acum la populația cambodgiană : vrînd cu orice preț să apere „viețile a 400 000 de americani curajoși", el expune în mod fatal viețile a nenumărați asiatici.

Nixon vorbește deseori de „majoritatea tăcută" de care dispune ; există însă o alta, și mai majoritară încă, și la care ar face bine, de asemenea, să se gîndească : toată acea parte a omenirii care cere pîine și dreptate, și căreia acestea îi sînt refuzate de prea multe ori în numele legii și ordinii.

În Peru, o serie de manifestații de masă exprimă participarea diferitelor categorii ale populației la politica de înlăturare a efectelor dominației capitalului străin asupra dezvoltării economice și sociale a țării. Trei săptămîni a durat greva minerilor de la întreprinderea „Cerro de Pasco Co.", controlată de un monopol nord-american. Cererile muncitorilor pentru îmbunătățirea condițiilor de salarizare au fost susținute de guvernul peruvian care a obligat compania să satisfacă revendicările minerilor. Fotografia înfățișează un miting în cadrul căruia populația își manifestă satisfacția față de poziția guvernului

New Statesman
LONDRA

CONTINUITATEA ERLANDER-PALME

ÎNTR-O ȚARĂ în care un prim-ministru deține puterea timp de 14 ani, iar urmașul său timp de 23 de ani, întrebarea cum o duce Olof Palme după șase luni nu pare potrivită. Dar al treilea conducător social-democrat consecutiv al Suediei este un om pe placul mijloacelor de comunicare în masă, dornice să evalueze mereu pe conducători. El și-a început chiar cariera fiind

Olof Palme

scurt timp ziarist, înainte de a ajunge în lumina reflectoarelor ca unul din politicienii cei mai intervievați din Europa. Palme era un subiect firesc, în special pentru americani : în vîrstă de numai 42 de ani, social-democrat de stînga într-o țară cu o economie dezvoltată, absolvent al Colegiului Kenyon din Ohio, gata să demonstreze pentru Vietnam în fața ambasadei Statelor Unite din Stockholm. În cursul unei mari părți a primei sale perioade la putere, micul birou al lui Palme părea să găzduiască mai mult echipe de la „Columbia Broadcasting System" și mai mulți ziariști de la „Time-Life" decît tradiționale delegații de reprezentanți din nordul țării, cerîndu-i înființarea de noi industrii sau cel puțin un tren care să treacă o dată pe zi prin localitatea lor. De aceea, la încheierea primelor lui o sută de zile, părea firesc ca un ziarist suedez să-i ceară să explice ce a realizat.

Este oare adevărat, a întrebat ziaristul, că Palme a încercat în mod deliberat să-și atenueze postura de „tînăr furios" din anii trecuți, pentru a îndeplini mai bine rolul părintesc al predecesorului său, Tage Erlander ?

„Este un lucru ciudat. Se aud plîngeri că eu apar prea des la televiziune ; apoi se aud plîngeri că sînt prea prudent. Nu am simțit niciodată nevoia unei tactici a „primelor o sută de zile". Este o datorie mai importantă să dau dovadă de continuitate în cadrul partidului".

Palme a intrat în partidul social-democrat ca student și a ajuns repede să aibă legături directe cu Erlander, în calitate de secretar politic. Nimeni nu a pus la îndoială în mod serios pretenția sa la succesiune după victoria record a social-democraților din 1968. Pentru o mare parte a opiniei publice suedeze — în mod cert pentru 40 sau 50 la sută din alegătorii burghezi — Palme este tînărul înzestrat din clasa suprapusă care a intrat în partidul conducător permanent cu scopul de a ajunge în vîrful piramidei.

A bătut multe drumuri și în calitate de protestatar și demonstrant. Americanii au reacționat rechemîndu-și ambasadorul de la Stockholm. Suedezii, în special generația mai tînără, au fost probabil convinși în mai mare măsură de Palme decît de oricare altă persoană că bătrînul partid social-democrat este un partid pentru care merită încă să voteze. Palme însuși atribuie în mod deschis deșteptarea sa politică sărăciei în mijlocul belșugului pe care a văzut-o atunci cînd a vizitat Statele Unite în 1948. Criticile sale la adresa formelor moderne de colonialism se explică poate în mai mare măsură printr-o vizită ulterioară în Asia, sau prin reacția sa la războiul din Algeria. Dar, cel puțin potrivit criteriilor vest-europene, Palme s-a grăbit să ia poziție împotriva războiului american din Vietnam. Aceasta este „neutralitatea activă" a Suediei, așa cum a explicat-o Palme la conferința partidului la care a fost ales lider : nici izolare, nici pasivitate, ci o implicare mai globală.

Nu se știe dacă această implicare include Piața comună. Palme a fost autorul moral al multora din avertismentele date de Erlander în sensul că Suedia și-ar vinde neutralitatea Pieței comune — sau, printr-o eventuală extindere, N.A.T.O. N.A.T.O. este unul din cuvintele urîte din politica suedeză, și nu numai pentru extrema stîngă. Dacă exportatorii suedezi exercită presiuni asupra lui Palme într-un sens, nu numai tinerii socialiști dar și sindicaliștii exercită presiuni foarte puternice în sensul opus. Cu șase luni înainte de alegerile pentru noul Riksdag unicameral, nu există dovezi despre o deplasare în rîndul opiniei publice. Sondajele de opinie continuă să dea lui Palme un avans mai mare decît a avut vreodată Erlander. Recentele greve au constituit o sfidare pentru conducerea sindicatelor și promisiunile solemne nu vor fi suficiente pentru a face față acestei sfidări. Același lucru este valabil pentru lichidarea nedreptății sociale. Atunci cînd este întrebat despre planurile sale, Palme vorbește de continuitate. Cînd este comparat cu predecesorul său în vîrstă de 69 de ani, spune : „Din multe puncte de vedere, Erlander este mult mai tînăr ca mine".

Acel care consideră venirea la putere a lui Palme drept actul unui tînăr care a rupt în mod îndrăzneț cu vechea linie sigură a partidului nu a înțeles multe despre cei 15 ani de colaborare Erlander-Palme. În repetate interviuri, Palme a declarat că cuvintele stînga sau dreapta nu descriu în mod real poziția lui în cadrul mișcării social-democrate. Această declarație este mai mult decît o eschivare tactică. El nu poate considera că s-a abătut de la linia principală a partidului — care era linia lui Erlander.

În cazul acesta, cum se explică vaga nesiguranță, dinăuntrul și dinafara mișcării socialiste suedeze, care ar înconjura chipurile pe tînărul conducător ? Încă o dată, această nesiguranță are un precedent. Potrivit unui punct de vedere larg răspîndit, Erlander a avut nevoie de zece ani pentru a-și stabili poziția în partid și în țară. În Suedia, șase luni nu reprezintă de fapt o perioadă îndelungată de timp în politică...

Dieter STRAND

AFRICASIA
PARIS

ANGOLA ȘI PORTUGALIA

Interviu cu Agostinho Neto

președintele Mișcării Populare de Eliberare a Angolei (M.P.L.A.)

— În ce stadiu se află mișcarea de eliberare din Angola ? Cum este organizată viața în teritoriile eliberate ?

— Astăzi, situația țării noastre poate fi comparată cu cea a unui teritoriu independent, ocupat încă, în cea mai mare parte, de străini. Într-adevăr, există zone din teritoriul național în nordul și sudul țării — eliberate deja de opresiunea colonialistă reprezentînd mai mult de un sfert din suprafața totală. Mișcarea noastră a stabilit principiile care trebuie să guverneze în teritoriile libere : din momentul transferării organelor conducătoare ale M.P.L.A. în interiorul țării, au fost create cu titlu definitiv centre de instrucție revoluționară, școli primare, servicii de asistență sanitară,

cooperative de producție și de consum, miliția populară de autoapărare și noi structuri administrative, conduse de comitete de acțiune. Există paralel o organizație de femei și organizații de tineret și de pionieri, care funcționează ca embrioni ai viitoarei societăți angoleze, total independentă de influențe străine. Căci M.P.L.A. nu luptă numai pentru cucerirea independenței naționale ci, în același timp, pentru emanciparea omului și pentru demnitatea sa.

— Guvernul Caetano se pretinde mai „liberal" decît cel al lui Salazar. Deschide oare aceasta perspective pentru o soluționare viitoare a problemelor coloniale ?

— După moartea politică a lui Salazar, noul dictator a profitat de primele luni ale guvernării sale pentru a-și crea renumele de „liberal", folosind tactici demagogice, în scopul lărgirii bazei de sprijin popular care lipsea predecesorului său și în scopul divizării opoziției democratice. Dar politica lui Caetano a fost repede demascată. În Angola el duce, pe de o parte, politica surîsului cinic și, pe de altă parte, războiul cu napalm. Acordînd unele avantaje cîtorva angolezi, el intensifică represiunea împotriva poporului luptător.

Și în Portugalia represiunea polițienească s-a intensificat, căci regimul minoritar de la Lisabona nu este confruntat numai cu voința de libertate a popoarelor coloniale, ci și cu cea a poporului portughez. Alianța Portugaliei cu N.A.T.O. s-a întărit. A fost propusă chiar crearea unui „Pact al Atlanticului de Sud", în scopul integrării Braziliei și Africii de Sud în planurile agresive imperialiste. Portugalia s-a transformat într-una din cele mai importante baze ale N.A.T.O.

— Colonialiștii pretind că Portugalia nu poate să trăiască fără coloniile sale. Care este adevărul ? Care vor fi viitoarele raporturi cu Portugalia ?

— O politică economică justă ar putea să rezolve problemele poporului portughez. E suficient să amintim că în Portugalia 500 de mari proprietari posedă mai mult pămînt decît 50 000 de țărani. Războiul colonial costă scump poporul portughez, dar el este o sursă de mari profituri pentru capitaliști. Cheltuielile pentru război au crescut continuu. În primele șase luni ale anului 1968, ele au reprezentat 46,8 la sută din bugetul portughez, ceea ce reprezintă mai mult de un milion de contos.

Nu există contradicții de nerezolvat între popoarele portughez și angolez. După încheierea războiului colonial, vor putea fi stabilite între noi raporturi juste, bazate pe respectarea egalității și libertății popoarelor noastre. Ne bucură, de aceea, prezența rezistenței organizată de democrații portughezi împotriva fascismului și a războiului colonial. Considerăm pe democrații care au curajul să lupte pentru libertate, să-și exprime dorința de a încheia războiul colonial, drept prietenii și aliații noștri, cu care vom putea avea raporturi armonioase în viitor.

— Care este situația M.P.L.A. în sînul mișcării de eliberare angoleze ?

— De la ultimele evenimente, lupta noastră prezintă caracteristici noi. Pe de o parte, am reușit să extindem guerilla la mai mult de un sfert din teritoriu, îndreptîndu-ne progresiv spre centrele vitale ale dușmanului. Pe de altă parte, am dobîndit victorii diplomatice care ușurează acțiunea noastră pe plan internațional. În sînul O.U.A., cea mai mare parte a țărilor africane recunosc astăzi mișcarea noastră. Cu prilejul ultimei sesiuni a Comitetului de Eliberare al O.U.A., M.P.L.A. a fost recunoscută ca singura forță eficace în lupta împotriva colonialismului portughez în Angola.

— Ce părere aveți de proiectele așa-numitei „comunități lusitaniene" ?

— Am auzit despre aceste discuții de salon, în care cercurile colonialiste fabrică planuri privind viitorul Angolei. Unii doresc o autonomie în cadrul unei comunități care să includă actualele colonii portugheze și Portugalia. Alții doresc separarea metropolei, pentru a crea un stat de tip rhodesian sau sud-african. Alții, în sfîrșit, ar fi tentați să folosească elemente angoleze foarte bine plasate în administrația colonială și să formeze cu acestea un guvern, în solda Lisabonei. Oricare ar fi tactica adoptată de dușmani, poporul nostru, care luptă de opt ani, nu va accepta altă soluție decît independența totală, adică puterea să fie transmisă în mîinile reprezentanților poporului, liber aleși de către el. Toți luptătorii M.P.L.A. vor păstra armele pînă ce ultimul colonialist portughez va părăsi patria noastră.

Anul 1970 deschide un nou deceniu, cu perspective foarte favorabile pentru lupta noastră de eliberare.

THE NEW REPUBLIC
CUM GUVERNEAZĂ THIEU

„THIEU ÎNCEARCĂ să distrugă centrul, afirmă un conducător budist din Saigon. El se teme, că dacă persoanele care se situează pe o poziție de centru ar părea să ofere o alternativă politică viabilă, Statele Unite ar sprijini un asemenea grup. Astfel, el și-a concentrat eforturile împotriva elementelor progresiste".

Președintele Thieu joacă în mod clar cartea militarilor. Nu numai el, vicepreședintele Ky și primul ministru Khiem sînt militari ; militari sînt de asemenea toți șefii de provincii, precum și majoritatea șefilor de districte. Președintele pare să considere că baza puterii lui este suficientă și nu a făcut

În sudul Suediei s-au produs recent mari inundații. Imaginea înfățișează o stradă din localitatea Vetlanda, unde populația a fost nevoită să recurgă la bărci

nimic pentru a o lărgi astfel încît să cuprindă şi alte pături decît militarii. Lipsa de respect pe care o manifestă faţă de Adunarea Naţională este izbitoare. În decembrie, de pildă, el i-a cerut să excludă din rîndurile ei trei membri pe care îi considera „procomunişti". (În decurs de două săptămîni, forţele lui Thieu au organizat în Adunarea Naţională o demonstraţie împotriva celor trei deputaţi „vinovaţi", şi au izgonit pe toţi deputaţii din clădire.)

Studenţii nu au cedat la ameninţările lui Thieu. „Tinerii sînt primii care apar în scenă pentru a exprima poporului punctele lor de vedere — scrie «Sinh Vien» («Studentul»), purtătorul de cuvînt al celor 30 000 de membri ai Uniunii Studenţilor din Saigon. Ori de cîte ori oamenii sînt supuşi represiunilor violente, studenţii sînt gata să protesteze cu glas tare şi să demonstreze". La 27 decembrie, 1 000 de studenţi au organizat un miting la Colegiul de agricultură. Mitingul a fost împrăştiat de poliţie şi 13 conducători ai studenţilor au fost arestaţi.

Legile sînt vagi ; oamenii pot fi condamnaţi la cinci ani închisoare pentru „slăbirea spiritului de luptă al forţelor armate şi al poporului". Deseori dosarele celor condamnaţi se pierd. Oameni arestaţi pentru exact acelaşi delict pot fi condamnaţi la pedepse diferite. Tratamentul în închisoare depinde de locul în care este trimis deţinutul să-şi ispăşească pedeapsa şi de posibilitatea lui de a-i mitui pe funcţionarii închisorii. Torturile şi brutalităţile sînt un lucru obişnuit.

Deseori, oamenii sînt întemniţaţi fără judecată. La sfîrşitul anului 1969, potrivit Comitetului mixt pentru problemele interne şi judiciare al Senatului sud-vietnamez, aproximativ 50 000 de persoane erau deţinute fără proces. Unul din principalele ziare din Saigon, „Quyet Tien", scria că nu s-a ajuns niciodată pînă acum la un asemenea număr de deţinuţi, „nici măcar sub regimul dictatorial al dinastiei Ngo Dinh Diem".

O dată cu intensificarea represiunilor au crescut efectivele poliţiei. În 1963, în Vietnamul de sud se aflau 16 000 de poliţişti ; acum, numărul lor a depăşit 80 000. Potrivit consilierilor americani pentru securitatea publică, se urmăreşte ca, în 1970, efectivele forţei de poliţie să crească la aproximativ 120 000, iar în 1973 să ajungă la 163 000.

Thieu îi poate reprima pe studenţi fără nici o reţinere ; călugării budişti pot fi ţinuţi în mod practic prizonieri în pagoda lor ; venerabilul Tri Quang poate fi urmărit îndeaproape la reşedinţa lui din pagoda An Quang. „Dar efectul tuturor acestor măsuri este de a adînci nemulţumirea — declară un fost candidat la vicepreşedinţia Vietnamului de sud în alegerile din 1967. Greşeala Statelor Unite şi a lui Thieu este de a considera că actualul război are în primul rînd un caracter militar. Nu este adevărat. Este un război politic. Politica dusă în momentul de faţă distruge orice şansă de succes în lupta împotriva F.N.E. Timpul lucrează împotriva noastră".

Fiecare nouă promoţie de ofiţeri este alcătuită din studenţi, din care majoritatea urăsc regimul Thieu. În rîndurile tinerilor ofiţeri sud-vietnamezi se schiţează o mişcare antirăzboinică. „În momentul de faţă, spune unul dintre ei, sîntem prea dezorganizaţi pentru a pune la cale o lovitură de stat. Guvernul ne mută prea des pentru ca noi să ne putem organiza. Dar ce s-ar întîmpla dacă generalul Duong Van Minh sau generalul Tran Van Don s-ar ridica împotriva regimului Thieu ? Întrebaţi pe tinerii ofiţeri ce ar face atunci !"

Represiunile la care se dedă guvernul împing în fiecare lună alţi tineri în rîndurile F.N.E.

Ce doresc studenţii să facă Statele Unite ? Există extreme la ambele capete ale spectrului politic, dar centriştii spun : „Ne-am săturat de morţi ; putem rezolva mai bine problemele noastre între noi decît dacă 500 000 de soldaţi americani ucid vietnamezi şi dacă guvernul vostru furnizează o cantitate nelimitată de arme şi muniţii cu care vietnamezii pot ucide vietnamezi".

Un intelectual american aflat de cîţiva ani în Vietnamul de sud declară că actualul plan al Statelor Unite constă în „a da sud-vietnamezilor exact aceleaşi lucruri de care am dispus noi pentru a duce un război pe care nu l-am putut cîştiga. Ne dăm seama că strategia noastră a eşuat ; atunci de ce dăm acum sud-vietnamezilor mijloacele materiale pentru a face exact acelaşi lucru ?"

După cum s-a mai anunţat, renumitul explorator norvegian Thor Heyerdahl intenţionează să întreprindă o nouă tentativă de traversare a Atlanticului pe o ambarcaţiune de papirus. Iată-l pe Heyerdahl (dreapta) în timpul construirii lui „RA"-II.

Kenneth David KAUNDA

preşedintele Republicii Zambia

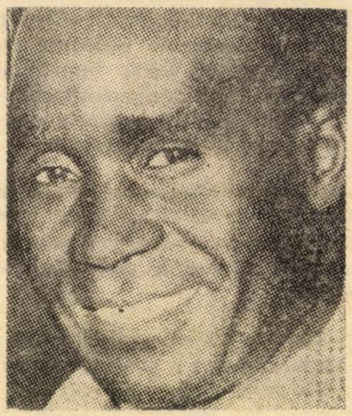

Între 11 şi 15 mai 1970, la invitaţia preşedintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceauşescu, preşedintele Republicii Zambia, Kenneth David Kaunda, împreună cu soţia, va face o vizită oficială în ţara noastră.

Dr. Kenneth David Kaunda, personalitate marcantă a vieţii politice africane, s-a născut la 28 aprilie 1924 în localitatea Lwba — districtul Chinsali, din Rhodesia de nord, fiind al noulea fiu al unei familii de institutori. După terminarea studiilor secundare, Kaunda este numit profesor la şcoala misiunii scoţiene din localitate şi apoi în Tanganica. Revine în Rhodesia de nord în anul 1949 şi devine unul din conducătorii partidului Congresul Naţional African — pe atunci principalul partid politic din ţară — fiind ales, în 1953, secretar general al acestui partid. Dar, în 1958, în urma unor divergenţe de ordin politic cu liderii Congresului Naţional African, Kenneth Kaunda părăseşte partidul şi, în acelaşi an, întemeiază „Congresul Naţional din Zambia", partid care va fi declarat ilegal şi interzis cîteva luni mai tîrziu de către autorităţile colonialiste britanice, iar lui Kaunda i se fixează domiciliu forţat în localitatea Kabampo. La sfîrşitul aceluiaşi an, este creat un nou partid politic — Partidul Naţional Unit al Independenţei (U.N.I.P.). Dr. Kenneth Kaunda devine preşedinte al U.N.I.P., iar, după alegerile generale din octombrie 1962, este ales în Consiliul Legislativ din partea provinciei Luapola şi ocupă funcţia de ministru în guvernul de coaliţie format de U.N.I.P. şi A.N.C. În lunile martie-aprilie 1963, Kenneth Kaunda negociază la Londra retragerea Rhodesiei de nord din Federaţia Africii centrale, creată în 1953 de către autorităţile coloniale contrar voinţei popoarelor din Rhodesia de nord, Rhodesia de sud şi Nyasaland — care au intrat în componenţa acestei federaţii. La 1 ianuarie 1964, amintita federaţie este desfiinţată. Rhodesia de nord obţine autoadministrarea interioară şi se organizează alegeri generale în urma cărora U.N.I.P. obţine victoria, iar Kenneth Kaunda devine prim-ministru. În 1964, la 24 octombrie, Zambia — noul nume al fostei Rhodesii de nord — este proclamată republică, dr Kenneth David Kaunda devenind primul ei preşedinte. După alegerile care au avut loc în decembrie 1968, Kaunda este reales preşedinte al ţării şi deţine şi portofoliul ministerelor afacerilor externe şi minelor.

D.C.

poșta redacției

ACORD HISPANO — VEST-GERMAN

E. Grigorescu, Brăila. 1) Vizita pe care ministrul vest-german al afacerilor externe, Walter Scheel, a întreprins-o în Spania, s-a încheiat prin semnarea unui acord de cooperare tehnică și științifică. Discuțiile avute la Madrid de Walter Scheel cu omologul său spaniol López Bravo s-au referit însă — după o serie de surse — și la alte aspecte ale relațiilor bilaterale. 2) La sfîrșitul lunii aprilie a fost parafat, de către Jean-Marie Merillon, ambasadorul Franței la Amman, și de către Adel Al Chamaili, director al „Consiliului de Dezvoltare și Reconstrucție al Iordaniei", protocolul de acord în domeniile cultural, tehnic, financiar și agricol încheiat între Franța și Iordania în 1966.

PROCESUL BEN BARKA

Nicolae Virgolici, Galați. 1) La 29 octombrie 1965, Mehdi Ben Barka, fruntaș al opoziției marocane, în vîrstă de 45 de ani, a fost răpit la Paris, în cartierul Saint-Germain des Près. Această răpire, în inima marelui oraș, n-a lăsat nici o urmă și a provocat o mare surprindere în rîndurile opiniei publice. Au urmat două procese : primul a fost deschis în septembrie 1966 și s-a încheiat la 19 octombrie. În acest prim proces au fost implicați generalul Mohamed Oufkir, pe-atunci ministru de interne al Marocului, și colonelul Ahmed Dlimi, fost director adjunct al siguranței marocane. Procesul este redeschis la 17 aprilie 1967. La 5 iunie s-a dat sentința în acest al doilea proces : Mohamed Oufkir a fost condamnat la închisoare pe viață în contumacie ; Antoine Lopez, fost agent al serviciilor de contraspionaj franceze — 8 ani închisoare ; Louis Souchon, fost inspector al poliției judiciare pariziene (consultați numărul 18 din 1970 al revistei noastre) — 6 ani închisoare ; Ahmed Dlimi (a cărui arestare, la Paris, determinase întreruperea primului proces) — achitat ; Philippe Bernier, ziarist — achitat ; Le Roy-Finville, fost șef al unei secții din cadrul serviciilor de contraspionaj franceze — achitat ; El Mahti, student marocan — achitat. Deși procesul s-a încheiat și au fost comunicate sentințele, nu a fost elucidat misterul : ce s-a întîmplat cu Ben Barka ? 2) Orașul Brasilia a sărbătorit de curînd zece ani de existență. Proiectul arhitectului Oscar Niemeyer și al colaboratorului său Lucio Costa a devenit în zece ani realitate. E interesant de amintit prognoza multora cu privire la planul inspirat de fostul președinte Juscelino Kubitschek : „La sfîrșitul deceniului, noua capitală federală va fi cea mai frumoasă ruină a secolului". Realitatea a dezmințit această previziune : Brasilia, cu palatele sale de sticlă și beton, este astăzi cel mai modern oraș și printre cele mai frumoase și mai fascinante din lume. Actualul președinte brazilian, Garrastazu Medici, a hotărît să stabilească aici, pînă la sfîrșitul anului 1970, întreaga administrație federală. Tot către sfîrșitul anului, o mare parte din cele 70 de misiuni diplomatice străine, precum și toate organele puterii executive, se vor muta în noua capitală (nu a fost instalată în Brasilia, pînă acum, decît puterea legislativă). Orașul numără astăzi aproximativ 500 000 de locuitori. Apariția orașului, situat în centrul platoului brazilian, a determinat cunoașterea și exploatarea crescîndă a regiunilor vestice braziliene.

Ioan Blaga, București. În legătură cu situația politică din Republica Ciad, vă recomandăm articolul apărut în nr. 53 (1969) al revistei noastre.

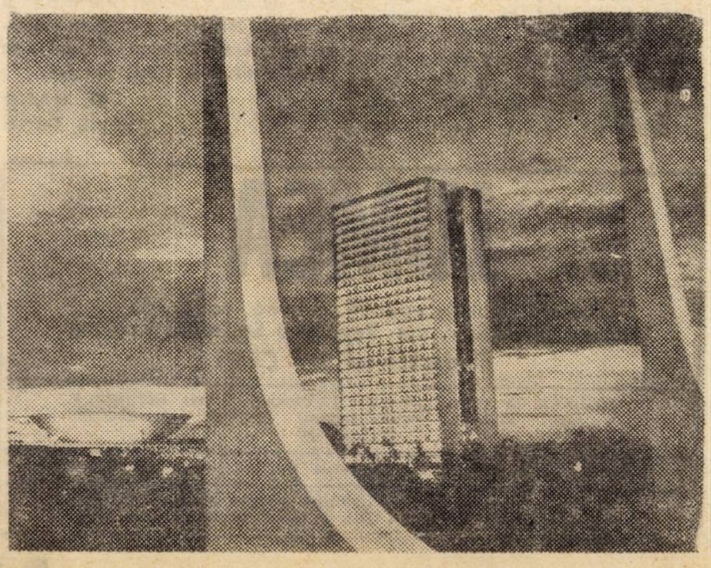

NOUL SECRETAR AL P.S.I.

Adriana Mironescu, București. Noul secretar al Partidului Socialist Italian (P.S.I.) este Giacomo Mancini, în vîrstă de cincizeci și șase de ani. Mancini îl înlocuiește în această funcție pe Francesco De Martino, numit din nou vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, în actualul cabinet Rumor.

Aura Grigoriu, com. Slatina, jud. Suceava. Fenomenul la care vă referiți a fost trecerea cometei „Bennett". Vizibilă cu ochiul liber (ca un astru de primă mărime, cu o coadă de 15 grade extensie, din care cinci foarte vizibile — cinci grade corespund cu șase diametre ale unei „luni pline"), cometa a trecut la aproximativ 85 milioane de kilometri de Pămînt. Potrivit calculelor Observatorului astronomic din Berna, capul cometei are un diametru de o sută de kilometri. Cometa a putut fi observată și studiată mai multe săptămîni în diferite puncte ale globului, inclusiv în țara noastră. Potrivit părerii unor specialiști, orbita cometei Bennett nu este eliptică ; în acest caz, cometa nu va mai vizita sistemul nostru solar și se va pierde în Cosmos.

Gheorghe Luncan, com. Nojorid, jud. Bihor. Sperăm că articolul publicat în nr. 12 (1970) al revistei noastre, în legătură cu primele înțelegeri internaționale îndreptate împotriva piraților aerului, să fi lămurit nedumeririle dv.

Solin Alimănescu, com. Balicea, jud. Vîlcea ; Nicolae Roșculeț, Tecuci. Nu posedăm date noi în legătură cu „farfuriile zburătoare".

SATELIȚI ARTIFICIALI

Nic. Enescu, Tîrgoviște. 1) Prin recenta lansare, Republica Populară Chineză este a cincea țară care a reușit să plaseze un satelit artificial în jurul Pămîntului, folosind tehnică proprie. După cum se știe, celelalte patru țări sînt : U.R.S.S. a lansat la 4 octombrie 1957 un satelit „Sputnik" ; S.U.A. a lansat la 31 ianuarie 1958 un satelit „Explorer 1" ; Franța a lansat la 26 noiembrie 1965 un satelit „Diamant I" ; Japonia a lansat la 10 februarie 1970 un satelit „Osumi". Printre țările care au pus la punct și au lansat sateliți cu ajutorul unor rachete străine se numără Marea Britanie (3), Republica Federală a Germaniei (5), Canada (3), Australia (1). „E.S.R.O." (Organizația spațială europeană) a lansat și ea 3 sateliți, folosind rachete americane. 2) Noul cabinet italian are 25 de miniștri și 56 de subsecretari.

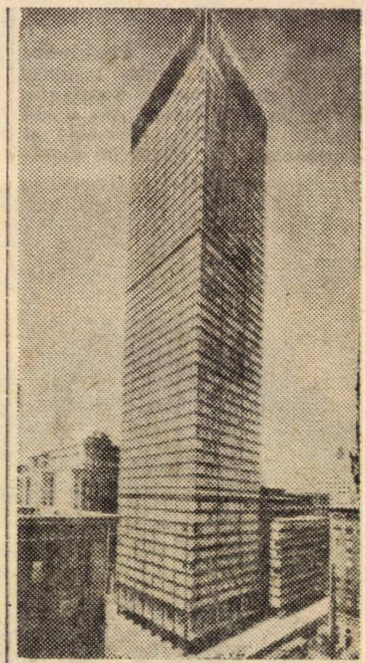

CUTEZANȚE ARHITECTONICE

N. Stamate, București ; I. Alexandrescu, Pitești. O cutezanță fără egal în domeniul construirii de zgîrie-nori o constituie turnul de oțel al societății „Union Carbide", din New York, care, în raport cu înălțimea sa, este cea mai îngustă clădire din lume. Dar nu în aceasta constă cutezanța, ci în faptul că uriașa construcție (52 de etaje — 213 metri înălțime) este amplasată deasupra unui tunel de cale ferată și deci nu se sprijină pe obișnuitele subsoluri. În schimb, este „ancorată" de o clădire anexă, înaltă de 40 de metri. Întreaga clădire ocupă o suprafață de 1800 mp, dintre care numai jumătate revin turnului propriu-zis, laturile sale fiind de 30 X 30 metri. În Europa, una din cele mai înguste clădiri este sediul societății Pirelli, din Milano (16 m lățime, 31 etaje, 124 m înălțime).

Mihai Nueleanu, com. Aninoasa, jud. Gorj. În „Poșta redacției" din numărul 18 găsiți amănunte în legătură cu „ducesa roșie". Recent, ducesa de Medina-Sidonia a fost din nou condamnată la o lună închisoare și o amendă de 5 000 pesetas pentru că și-a publicat la Paris romanul „Greva", în care este criticată justiția spaniolă.

Ion Ceauș, București. Supoziția pe care o faceți nu poate fi luată în serios.

Ilie Enescu, Slatina. În fotografia publicată în nr. 4 (1970) al revistei noastre, șeful statului nigerian este în uniformă.

Traian Lăzărescu. Vă sugerăm să vă adresați unei reviste de istorie.

poșta redacției

INSULA JERSEY

Victor Pătrașcu, Timișoara. Cea mai mare dintre insulele din dreptul coastei normande a Franței este Jersey. Are o suprafață de 11 625 de hectare și o populație de 58 000 de locuitori. Centrul său administrativ este orășelul Saint Hélier. Pe insulă se practică o agricultură dezvoltată, cultivîndu-se, în special, cartofii, roșiile și florile, al căror debușeu principal este Anglia. Există pe insulă și creșcătorii de animale (boi și vaci de rase mici, renumite). Insula Jersey este administrată de un locotenent-guvernator dependent de coroana engleză. În ultimii ani, insula a devenit un mare centru turistic internațional, vizitatorii fiind atrași și de industria și de comerțul local, care concurează substanțial piața engleză și franceză, oferind mărfuri la prețuri cu 30—40 la sută mai scăzute. Secretul acestei concurențe îl constituie faptul, că locuitorii insulei nu plătesc impozite. Ca centru populat, Jersey este atît de vechi încît s-a putut crea legenda — transmisă din generație în generație — potrivit căreia de pe această insulă ar fi pornit strămoșii jerseyenilor să cucerească... Anglia. În fotografie : vedere din portul Saint Helier.

CERCETĂRI ÎN PACIFIC

Dumitru Turcu, Brașov. La cercetarea științifică a mărilor și oceanelor, o contribuție deosebită aduc și cercetătorii francezi. Secția de oceanografie a Centrului de cercetări de la Nouméa (Noua Caledonie), creat în 1948, a întreprins, începînd din 1956, cercetări care s-au dezvoltat considerabil după 1965, cînd Centrului din Nouméa, i-a fost afectată nava oceanografică **„Coriolis“**. Echipa centrului din Nouméa cuprinde treizeci de persoane — oceanografi fizicieni, oceanografi biologi și tehnicieni. Vasul „Coriolis“, lansat la 31 octombrie 1963, a fost pus la dispoziția oamenilor de știință de la Nouméa pentru dezvoltarea programului de cercetări fizice și biologice în Pacificul de Sud. Prima mare campanie la care a participat nava a fost numită **„Alizé“**. A urmat campania **„Bora“** — pentru studiul fizic și biologic al regiunilor ecuatoriale și subtropicale. Rezultatele fructuoase ale acestor cercetări au determinat echipa din Nouméa să efectueze, începînd din 1967, studii privind curenții ecuatoriali din aceste regiuni (campania **„Cyclone“**). Campaniile „Bora“ și „Cyclone“ au fost încheiate la începutul anului 1968. Din august 1968 pînă la sfîrșitul anului 1969, ciclul de cercetări cunoscute sub numele de **„Caride“**, dublat de alt ciclu paralel — **„Colmar“** — au avut drept obiect studiul thonului. Regiunile Pacificului Central au mai fost explorate de croazierele **„Atoll“**, **„Brisants“**, și **„Diadème“**. În curînd (probabil la începutul verii), flota oceanografică franceză va fi dotată cu o nouă navă oceanografică — **„Cryos“**, — dotată cu laboratoare de biologie, de fizică și de biochimie. Vasul va putea efectua măsurători hidrologice pînă la adîncimea de 5 000 metri și sondaje pînă la 2 000 metri. Cu un echipaj de 22 de oameni și o echipă de nouă oceanografi, vasul va avea o autonomie de 14 000 km.

Constantin Carabăț, Turnu Măgurele. „New Deal“ a fost o strategie economică elaborată de Roosevelt împotriva efectelor marii crize economice de la sfîrșitul deceniului trei. „Noua frontieră“ a lui J. F. Kennedy recomanda angajarea americanilor în combaterea unor deficiențe sociale interne : sărăcie, discriminare rasială etc. Programul „Marii societăți“, prezentat de fostul președinte Lyndon Johnson în discursul inaugural din 25. I. 1965, viza tot o serie de probleme sociale.

B. Ion, Șimleul Silvaniei. Țara noastră întreține relații diplomatice cu următoarele țări latino-americane : Cuba, Argentina, Brazilia, Uruguay, Chile, Peru, Columbia, Venezuela, Bolivia, Ecuador. Consultați în această problemă volumul recent apărut, recenzat și de revista noastră (nr. 14) — „România și țările latino-americane“.

ACTA DIURNA URBIS

Sub titlul „Primele ziare din lume“, la „Poșta redacției“ din nr. 3 (1970) a fost menționat și „Acta diurna“ ca unul dintre primele ziare apărute în lumea antică. Vreau să adaug date mai amănunțite despre acest strămoș al ziarului modern. Au trecut 2 000 de ani de cînd Iulius Caesar a înființat, la 1 ianuarie 59 î.e.n., primul ziar. Istoricul Suetonius amintește că, de îndată ce a fost ales consul, Caesar a dispus să fie consemnate și date publicității zilnic, problemele discutate în adunările Senatului și ale poporului, sub denumirea de „Acta“. Acestea, avînd un caracter oficial, pot fi numite pe bună dreptate, strămoșul ziarului modern. Existența „cotidianului“ roman e confirmată și de Tacitus, Plinius, Cicero și Seneca. La aproximativ un secol de la apariție, lîngă cuvîntul „Acta“ este nelipsit „diurna“, ceea ce dovedește că publicația apărea zilnic. (De altfel cuvîntul „diurna“ a format, mai tîrziu, în italiană „giornale“ și în franceză „journal“). La scurt timp după moartea lui Iulius Caesar existau trei feluri de „Acta“ : „Acta Senatus“, „Acta Populi“ și „Acta Urbis“, după problemele pe care le tratau (respectiv știri din Senat, din adunarea poporului sau din viața orașului Roma). Spre mijlocul secolului I e.n., toate cele trei „Acta“ sînt cuprinse într-unul singur, numit „Acta Diurna Urbis“. Și, deoarece odată cu instaurarea imperiului, importanța Senatului și a adunării poporului a scăzut, interesul publicului s-a îndreptat de la problemele politice la diferitele știri, mai mult sau mai puțin senzaționale, despre evenimentele din capitală. „Acta Diurna Urbis“ a devenit o lectură foarte apreciată de publicul roman. În timpul împăratului Augustus, editarea „ziarului“ a fost încredințată unui „birou special“, care funcționa pe lîngă „cabinetul“ imperial. O inscripție descoperită în urmă cu cîteva decenii a dezvăluit numele primului „redactor“ principal imperial : Caius Sextus Papirius Martialis, titul său fiind „Procurator Augusti ab actis urbis“. Acesta avea sub ordinele sale numeroși colaboratori, denumiți „liberti ab actis“. Din păcate, din acest ziar de acum 2 000 de ani, nu a rămas nici un exemplar, în afara unor fragmente care nu însumează mai mult de o pagină tipărită astăzi. Din aceste fragmente reiese că, în paginile „Actelor“ ocupau un loc însemnat evenimentele zilnice din societatea romană : știri referitoare la familia imperială, audiențe la împărat, căsătorii, programele teatrelor și circurilor, rezultatele luptelor de gladiatori și ale altor întreceri. Ziarul mai publica știri economice și financiare și, după cum amintește Juvenal, în paginile sale apăreau multe delicate „probleme familiare și în special divorțurile din rîndurile aristocrației“. „Acta Diurna Urbis“ era un ziar scris, desigur, cu mîna. Un angajat al „redacției“ citea cu glas tare textul, care era copiat de 100—200 de scribi sclavi. Ziarul era difuzat în oraș și provincii prin toate mijloacele timpului. Se foloseau în acest scop curierii și poșta statului, care a fost perfecționată de Augustus. Cicero menționează că, în perioada cît a fost guvernator în Cilicia, primea ziarul cu regularitate. Exemplarele din „Acta Diurna Urbis“ erau păstrate în colecții, începînd cu primele numere, în arhivele statului, fiind la dispoziția autorităților și a cercetătorilor. Se știe că Tacitus, Plinius și Suetonius și-au extras multe materiale referitoare la trecut din colecțiile ziarului. Aceste colecții au scăpat din marele incendiu care a pustiit Capitoliul în anul 69 e.n. și sînt amintite și în anul 402 e.n. Urmele publicației „Acta Diurna Urbis“ se pierd cam prin anul 460 e.n.

D. MACH
Cîmpia Turzii

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de
Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România
Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii“

Abonamentele se fac la oficiile „Poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

UZINA DE PRODUSE

SODICE

„OCNA MUREȘ“

livrează :

• SODA CALCINATĂ UȘOARĂ 99% Na_2CO_3 ; • SODA CALCINATĂ GREA 99% Na_2CO_3 ; • SODĂ CAUSTICĂ 98% NaOH ; • BICARBONAT DE SODIU INDUSTRIAL ; • BICARBONAT DE SODIU ALIMENTAR ; • BICARBONAT DE SODIU FARMACEUTIC ; SILICAT DE SODIU SOLID $^1/_2$ ȘI $^1/_3$; • SILICAT DE SODIU LICHID 38/40° BE ȘI 58/60° BE ; • SILICAT DE SODIU LICHID TIP C, D ȘI E ; • CLORURĂ DE CALCIU TEHNICĂ HIDRATATĂ ; • CLORURĂ DE CALCIU CRISTALIZATĂ PENTRU SCOPURI ALIMENTARE ; • IONOSIL ; • SODIL • CARBONAT BAZIC DE MAGNEZIU TEHNIC ȘI FARMACEUTIC ; • OXID DE MAGNEZIU TEHNIC ȘI FARMACEUTIC

UZINA DE FIBRE SINTETICE

iași

ȘOS. ȚUȚORA 175

PRODUCE

• FIBRĂ POLIESTERICĂ TIP LÎNĂ ALBĂ • FIBRĂ POLIESTERICĂ TIP LÎNĂ NEAGRĂ PALĂ • FIBRĂ POLIESTERICĂ TIP BUMBAC • FIBRĂ POLIESTERICĂ TIP LÎNĂ ALBĂ TĂIATĂ • FIBRĂ POLIESTERICĂ TIP LÎNĂ NEAGRĂ TĂIATĂ • FIBRĂ POLIESTERICĂ TIP IN • FIBRĂ POLIESTERICĂ TIP LÎNĂ PALĂ CU PILLING REDUS • FIBRĂ POLIESTERICĂ TIP LÎNĂ TĂIATĂ CU PILLING REDUS

Lei 2

LUMEA

CABINETUL DE PARTID
BIBLIOTECA
SIBIU

Nr. 20 *14 mai 1970*

VIZITA PREȘEDINTELUI ZAMBIEI ÎN ROMÂNIA

Avancronică economică intercapitalistă pentru deceniul 1970-1980

IMPLICAȚIILE NOII ESCALADĂRI AMERICANE ÎN ASIA DE SUD-EST

reportaj pe glob

NORVEGIA

Vizita președintelui Zambiei, dr. KENNETH DAVID KAUNDA

Mii de bucureșteni salută cu căldură pe cei doi șefi de stat

În timpul vizitei protocolare la președintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu

LUMEA

Nr. 20 (342) — 14 MAI 1970

sumar

2 MOMENT IMPORTANT ÎN EVOLUȚIA RELAȚIILOR ROMÂNO-ZAMBIENE. *Rodica Georgescu.*

4 SĂPTĂMÎNA în telegrame. *Anca Voican*

ARTICOLE, REPORTAJE

7 15 ani de la semnarea Tratatului de la Varșovia. *George G. Potra*
8 Americanii și implicațiile intervenției în Cambodgia. *Felicia Antip*
10 Programul politic al Frontului Unit Național Kampuchea
11 Spania. Sensul „deschiderii". *Rodica Dumitrescu*
13 Prognoze economice pentru deceniul 1970—1980. Disparități și rivalități intercapitaliste. *Dr. Gheorghe Badrus*
18 HANOI. „Această țară mi-a angajat întreaga viață". De vorbă cu Madeleine Riffaud. *Corneliu Vlad*
19 Strategia industrială în America Latină. *Maria Desmireanu*
22 În vizită la I.F.O.P. Mecanismul intim al sondajelor de opinie. *Pavel Cîmpeanu*

REPORTAJ PE GLOB

16 Oslo. *Ion Manea*

ÎN LUMEA ȘTIINȚEI

24 Vor putea fi ajutați astronauții în caz de accident ? *Mircea Grigorescu*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

27—30 The Washington Post, Pravda, International Herald Tribune, Le Soir, The Financial Times, Neue Zürcher Zeitung

PROFIL

30 EDGARDO MERCADO JARRIN, ministrul afacerilor externe al Republicii Peru

POȘTA REDACȚIEI (31-32)

În acest număr

CABINETUL DE PARTID BIBLIOTECA SIBIU

DIN ACTUALITATEA INTERNAȚIONALĂ

- Americanii și implicațiile intervenției în Cambodgia
- Spania. Sensul „deschiderii"
- Strategia industrială în America Latină
- Succesele laburiștilor englezi și candidatura la Piața comună
- După alegerile prezidențiale din Columbia

15 ani de la semnarea Tratatului de la Varșovia

Mecanismul sondajelor de opinie

Vor putea fi ajutați astronauții în caz de accident ?

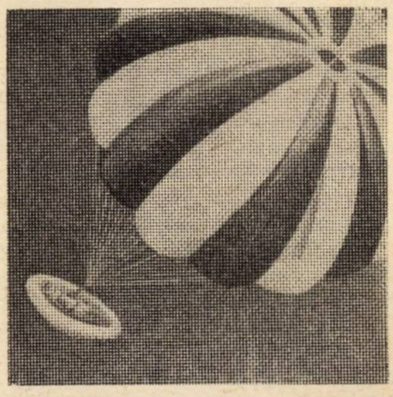

Moment important în evoluţia relaţiilor româno-zambiene

Relaţiile româno-zambiene marchează în aceste zile un moment de semnificaţie majoră în afirmarea şi dezvoltarea lor prin vizita pe care o întreprinde în ţara noastră preşedintele Republicii Zambia, dr. Kenneth David Kaunda, împreună cu soţia, la invitaţia preşedintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceauşescu. Şeful statului zambian este însoţit de E. H. K. Mudenda, ministrul dezvoltării şi finanţelor, M. J. Chimba, ministrul îndrumării naţionale, H. Mulemba, ministrul comerţului, A. I. Phiri, ministrul informaţiilor, M. Ngalanda, ministrul protocolului şi funcţiunilor de stat, şi alte persoane oficiale.

Vizita preşedintelui Zambiei se impune, în ansamblu şi prin fiecare din manifestările ei concrete, ca o dată importantă în evoluţia raporturilor dintre cele două state şi, în acelaşi timp, ca o contribuţie cu valoare exemplară la cauza păcii şi colaborării internaţionale.

Situate geografic la mare depărtare una de alta, România şi Zambia se simt totuşi apropiate prin aspiraţia comună spre pace şi prietenie între popoare, spre instaurarea unei atmosfere de încredere şi cooperare internaţională. Deşi relaţiile diplomatice dintre cele două ţări sînt de dată recentă (mai 1968), între România şi Zambia s-au statornicit în acest interval scurt legături de prietenie şi colaborare care au cunoscut o evoluţie pozitivă, un curs ascendent. Schimburile şi contactele din diverse domenii din această perioadă au evidenţiat voinţa comună de a explora noi posibilităţi în vederea extinderii şi diversificării legăturilor bilaterale de prietenie şi cooperare în avantajul reciproc. Astfel, pentru a ne referi doar la unul din ultimele exemple elocvente pentru sondarea şi fructificarea unor asemenea posibilităţi, menţionăm acordul de cooperare tehnico-ştiinţifică încheiat în luna martie, cu prilejul vizitei făcute la Lusaka de ministrul român al industriei miniere şi geologiei, Bujor Almăşan.

În acest context, prima vizită oficială a preşedintelui Zambiei la Bucureşti apare ca un moment de virf, firesc, atestînd continuarea dialogului dintre cele două ţări şi garantînd, totodată, prin eficienţa verificată a convorbirilor la cel mai înalt nivel, adîncirea şi consolidarea colaborării dintre România şi Zambia în interesul celor două ţări şi popoare, al cauzei păcii şi progresului umanităţii.

Aspect de la convorbirile oficiale

De la primele declaraţii ale celor doi şefi de stat a fost evident consensul asupra evoluţiei favorabile a relaţiilor româno-zambiene şi realelor posibilităţi de extindere a lor. „Îmi face plăcere — a spus preşedintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceauşescu — să constat că relaţiile dintre România socialistă şi Republica Zambia — deşi de dată destul de recentă — cunosc o evoluţie favorabilă, care corespunde atît intereselor popoarelor celor două ţări cît şi cauzei păcii şi colaborării internaţionale. Îmi exprim convingerea că în cadrul întîlnirilor şi convorbirilor pe care le vom avea se vor evidenţia noi posibilităţi de a extinde raporturile bilaterale româno-zambiene, de a intensifica colaborarea economică, culturală şi pe alte planuri dintre ţările noastre". La rîndul său, preşedintele Zambiei, exprimîndu-şi convingerea că vizita domniei-sale va contribui la cimentarea raporturilor dintre cele două ţări, a declarat: „Sper că sosirea noastră în marea dv. ţară va deschide un nou capitol în relaţiile dintre ţările noastre. Căutăm să ne dezvoltăm ţara din punct de vedere economic şi social şi nutrim speranţa sinceră că vor putea fi stabilite relaţii bilaterale pline de conţinut care să poată spori colaborarea economică şi culturală. Există un mare potenţial pentru o dezvoltare economică şi sper că poporul dv. va accepta să participe la colaborarea cu poporul zambian într-o serie de domenii. Sînt fericit să spun că aceasta s-a şi făcut simţită în domeniul prospectărilor geologice. Sînt sigur că o mai largă cooperare ştiinţifică şi tehnică de această natură ar putea fi realizată şi în alte domenii. Ştiu, de pildă, că România are reputaţia de a da de ţiţei acolo unde alţii înainte au eşuat. Sper că într-o zi ţara dv. va fi în măsură să facă aceasta şi pentru Zambia."

Ambii preşedinţi au subliniat, totodată, încadrarea relaţiilor bilaterale în contextul mai larg al creării unui climat de pace şi securitate internaţională. Reafirmînd baza principială pe care România o consideră indispensabilă în relaţiile interstatale — respectarea independenţei şi suveranităţii naţionale, egalitatea în drepturi, neamestecul în treburile interne, avantajul reciproc — preşedintele Nicolae Ceauşescu a spus: „Viaţa arată că respectarea acestor principii, consfinţirea dreptului sacru al fiecărui popor de a-şi hotărî calea dezvoltării sale potrivit aspiraţiilor şi voinţei proprii constituie condiţia esenţială a înaintării omenirii pe calea progresului multilateral şi întărirea păcii".

În aceeaşi ordine de idei, preşedintele Kenneth Kaunda apreciind aceste principii ca numărîndu-se „printre cei mai importanţi factori care pot şi contribuie şi contribuie efectiv la pacea în-

ternațională", sublinia: „Pentru noi a fi liberi și independenți înseamnă a fi liberi de a ne hotărî propriul nostru sistem social, astfel încît poporul să se poată bucura de modul de viață pe care l-a ales el însuși. Noi nu acceptăm, tovarășe președinte, ideea că vreo națiune, mare sau mică, are vreun drept de a se amesteca în treburile noastre interne".

Încă din primele lor declarații, președinții român și zambian au scos în evidență principalele probleme internaționale prezentînd interes pentru cele două țări. Partea română și-a reafirmat simpatia și sprijinul față de eforturile tinerelor state africane și de pe alte continente îndreptate spre consolidarea independenței lor, spre dezvoltarea vieții economice și sociale, spre afirmarea nestingherită a ființei lor naționale, considerînd că renașterea popoarelor continentului african, al celorlalte popoare aflate pînă nu de mult în stare de dependență, participarea lor activă la soluționarea problemelor internaționale reprezintă un factor de seamă în lupta pentru pace și progres social. Condamnînd în modul cel mai ferm discriminarea rasială și politica de apartheid promovată de cercurile conducătoare sud-africane și rhodesiene, președintele Consiliului de Stat al României a subliniat necesitatea ridicării economice și sociale a țărilor în curs de dezvoltare, a lichidării decalajului care le separă de țările avansate, una din condițiile esențiale ale dezvoltării cooperării internaționale. Totodată, a fost reafirmată îngrijorarea profundă față de escaladarea războiului din Indochina ca urmare a extinderii acțiunilor agresive ale imperialismului american și ale forțelor reacționare interne asupra popoarelor din această peninsulă, cerîndu-se ca popoarele cambodgian, vietnamez și laoțian să fie lăsate să-și rezolve singure problemele, potrivit voinței și aspirațiilor proprii, fără nici un amestec din afară; s-a exprimat dezideratul soluționării conflictului din Orientul Apropiat pe baza rezoluției din noiembrie 1967 a Consiliului de Securitate; a fost reliefată importanța asigurării păcii și securității pe continentul european ca și a înfăptuirii dezarmării generale și în primul rînd a dezarmării nucleare. Partea zambiană și-a exprimat preocuparea pentru o serie de probleme legate de lichidarea definitivă a colonialismului și a urmărilor lui, pentru dezvoltare de sine stătătoare, condamnînd orice discriminare rasială, orice act care încalcă în picioare drepturile sacre ale popoarelor la autodeterminare, demnitate și egalitate. Șeful statului zambian și-a exprimat, de asemenea, îngrijorarea față de pericolele pe care le implică pentru pacea internațională extinderea războiului din Asia de sud-est și lipsa unei soluționări trainice și juste a conflictului din Orientul Apropiat.

Vizita președintelui Kenneth Kaunda constituie o nouă ilustrare a însemnătății crescînde pe care România o acordă întăririi solidarității și colaborării multilaterale cu tinerele state independente. Este cunoscută orientarea țării noastre de sprijinire activă a procesului ireversibil de eliberare a popoarelor de sub dominația imperialistă, de consolidare a independenței lor politice și economice. România privește cu caldă simpatie realizările tinerelor state africane pe drumul transformărilor sociale, al dezvoltării economiei și culturii naționale, în activitatea ei internațională sprijinind multilateral, politic și moral, eforturile acestor state îndreptate spre lichidarea tuturor urmărilor colonialismului. Astfel, în afară de faptul că a stabilit relații diplomatice cu un număr mare de state africane, țara noastră a militat continuu pentru extinderea schimburilor comerciale, pentru lărgirea cadrului cooperării economice cu tinerele țări independente de pe continentul african, în prezent în acest domeniu acționînd peste cincizeci de acorduri și înțelegeri.

Călătoria președintelui Zambiei la București, atmosfera caldă, prietenească în care ea se desfășoară, aprecierile formulate în declarațiile celor doi șefi de stat, învederează, într-un mod concret și sugestiv, stima și prețuirea reciprocă româno-zambiană, dorința comună de mai bună cunoaștere în vederea aprofundării colaborării între cele două popoare și țări. „În țara noastră — a spus președintele Nicolae Ceaușescu — este cunoscută și apreciată lupta plină de sacrificii dusă de poporul Zambiei pentru dobîndirea independenței naționale, pentru făurirea unei vieți libere și demne. Eforturile poporului dumneavoastră îndreptate spre dezvoltarea economiei, culturii, învățămîntului, rezultatele pe care le-ați obținut în îmbunătățirea condițiilor de muncă și de trai se bucură în România socialistă de o înaltă apreciere. Fără îndoială că toate aceste realizări — de ordin economic, social, cultural — vor deschide poporului zambian noi perspective de progres pe calea consolidării independenței și suveranității naționale, a civilizației și bunăstării".

În cadrul convorbirilor oficiale, președintele Nicolae Ceaușescu și președintele Kenneth David Kaunda s-au informat reciproc despre activitatea și preocupările celor două state, au abordat în cadrul discuțiilor o serie de probleme privind stadiul actual și perspectivele relațiilor româno-zambiene, al colaborării dintre cele două țări.

S-a relevat cu satisfacție că relațiile de prietenie și colaborare dintre cele două țări evoluează favorabil, în interesul ambelor popoare, al cauzei păcii și colaborării internaționale. În timpul discuțiilor au fost evidențiate posibilități noi de intensificare a colaborării româno-zambiene, reciproc avantajoase, în domeniile economic, cultural, tehnico-științific, subliniindu-se că dezvoltarea multilaterală a cooperării între state constituie o premisă a progresului omenirii, a cunoașterii și întăririi încrederii între popoare, a păcii și securității. În timpul convorbirilor au fost abordate, de asemenea, o serie de probleme actuale ale situației internaționale.

Programul vizitei oferă, în același timp, înaltului oaspete și colaboratorilor săi posibilitatea unei mai bune cunoașteri a realităților din țara noastră, a aspirațiilor poporului român, a realizărilor obținute de el în opera de edificare a orînduirii noi, socialiste. Pe lîngă acest contact direct, vizita va permite un cuprinzător tur de orizont în cadrul unor convorbiri atît în problemele relațiilor româno-zambiene, precum și în cele ale situației internaționale, convorbiri cu atît mai rodnice cu cît, după cum arată realitatea, România și Zambia dispun de numeroase și convingătoare date pentru a înzestra cursul ascendent al bunelor lor relații cu rezultate benefice pe plan bilateral și internațional.

Rodica GEORGESCU

În vizită la C.A.P. din comuna Otopeni

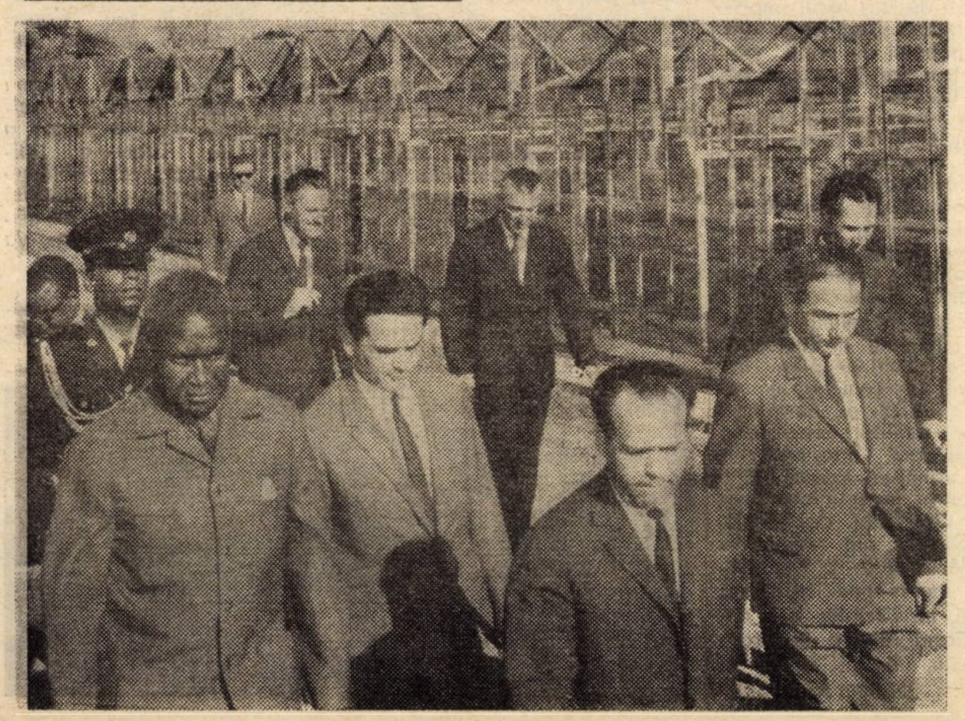

săptămîna în telegrame

Declarația Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Socialiste România cu privire la atacul forțelor armate israeliene împotriva Libanului

Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Socialiste România este autorizat să declare :

„Guvernul și poporul român au luat cunoștință cu profundă îngrijorare de atacul din ziua de 12 mai 1970 al forțelor armate terestre și aeriene ale Israelului împotriva Libanului.

Poporul român condamnă pătrunderea forțelor armate israeliene pe teritoriul și în spațiul aerian al Libanului care reprezintă un act agresiv, o încălcare brutală a suveranității acestui stat, o violare flagrantă a normelor dreptului internațional, a principiilor Cartei O.N.U. și o desconsiderare a rezoluțiilor Consiliului de Securitate privind încetarea focului și rezolvarea pe cale pașnică a crizei din Orientul Apropiat. Săvîrșind acest atac, guvernul Israelului și-a asumat o grea responsabilitate.

După părerea guvernului român, nici un stat nu-și poate aroga dreptul de a pătrunde cu forțe armate pe teritoriul altui stat, de a-și impune pe această cale voința sa, de a atenta la independența, suveranitatea și integritatea teritorială a altor țări.

Orice manifestare de forță sau amenințare cu forța nu fac decît să sporească tensiunea, să adauge noi elemente de agravare, să complice și mai mult situația din Orientul Apropiat, îndepărtînd șansele rezolvării pașnice a conflictului din regiune.

Guvernul român consideră necesar să se retragă de urgență trupele israeliene de pe teritoriul Libanului și să se pună capăt odată pentru totdeauna unor asemenea acte de forță.

Republica Socialistă România, consecventă principiilor sale de politică externă, se pronunță cu fermitate pentru încetarea operațiunilor militare din Orientul Apropiat, pentru retragerea trupelor israeliene din teritoriile arabe ocupate, pentru asigurarea dreptului la existență al tuturor statelor din această zonă, pentru rezolvarea problemelor populației palestiniene conform intereselor lor legitime, pentru soluționarea conflictului pe cale pașnică, în spiritul rezoluției Consiliului de Securitate din 22 noiembrie 1967.

Orientul Apropiat

ACȚIUNI MILITARE CARE AGRAVEAZĂ SITUAȚIA

Reținînd în modul cel mai serios atenția cercurilor oficiale și opiniei publice internaționale ultimele evenimente care agravează situația în Orientul Apropiat. Este vorba de accentuarea încordării, determinată de amplificarea înfruntărilor prin recurgerea la acte de forță — pătrunderea trupelor israeliene pe teritoriul Libanului, acțiune de natură să sporească atmosfera de tensiune din zonă.

S-a produs o înrăutățire bruscă a situației, marți 12 mai, cînd unități motorizate israeliene, sprijinite de artilerie și aviație, au pătruns pe teritoriul libanez, desfășurînd operațiuni în regiunile Arkounb și Marjeycun, situate în sudul țării. În sprijinul forțelor libaneze angajate în luptă cu unitățile israeliene au intervenit aviația și trupe siriene. Totodată, la Bagdad și Amman s-a făcut cunoscut că trupele irakiene staționate în Iordania și, respectiv, forțele iordaniene au deschis focul împotriva pozițiilor israeliene din valea Iordanului. În urma pătrunderii trupelor israeliene pe teritoriul libanez, Consiliul de Securitate s-a întrunit într-o ședință urgentă, la cererea Libanului și Israelului, în cursul căreia a fost adoptată în unanimitate o rezoluție propusă de Spania și Zambia, care cere „retragerea imediată a tuturor forțelor armate israeliene de pe teritoriul libanez".

Pătrunderea Israelului pe teritoriul Libanului a declanșat o serie de reacții pe plan internațional. Un comentariu al agenției T.A.S.S. pe marginea recentelor ostilități precizează că este necesară „adoptarea în cele din urmă de măsuri eficiente pentru îndeplinirea rezoluției Consiliului de Securitate al O.N.U., din noiembrie 1967". Pe de altă parte, comentînd incursiunea israeliană în Liban, un purtător de cuvînt al Casei Albe a declarat : „Continuăm, la fel ca și în trecut, să invităm cele două părți din conflictul israeliano-arab la cea mai mare moderație posibilă, pentru a reduce pierderile de vieți omenești și încordarea din regiune". De la Foreign Office s-a făcut, de asemenea, următoarea declarație : „Regretăm actele de violență ale tuturor celor interesați. Asemenea acte nu pot decît să facă mai dificile eforturile depuse pentru a se ajunge la o reglementare pașnică". Un purtător de cuvînt al Ministerului de externe iugoslav a anunțat că oficialitățile, opinia publică din Iugoslavia condamnă acțiunile „împotriva unei țări suverane".

Evocate în numeroase declarații ale diferitelor guverne, recentele evenimente din Orientul Apropiat au provocat legitimă dezaprobare în rîndurile opiniei publice internaționale. Pătrunderea trupelor israeliene pe teritoriul Libanului constituie o încălcare a suveranității, a dreptului internațional. Ca atare, ultimele evenimente din Orientul Apropiat sînt de natură să îndepărteze soluționarea pașnică, politică a conflictului, conform intereselor și drepturilor legitime ale popoarelor din această regiune a lumii.

Situația din Orientul Apropiat se repercutează negativ asupra atmosferei internaționale. Un climat de liniște și securitate în această zonă ar favoriza dezvoltarea tuturor statelor din regiune, ar avea urmări pozitive pentru pacea întregii lumi.

După cum subliniază declarația Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Socialiste România, „Guvernul român consideră necesar să se retragă de urgență trupele israeliene de pe teritoriul Libanului și să se pună capăt o dată pentru totdeauna unor asemenea acte de forță.

Republica Socialistă România, consecventă principiilor sale de politică externă, se pronunță cu fermitate pentru încetarea operațiunilor militare din Orientul Apropiat, pentru retragerea trupelor israeliene din teritoriile arabe ocupate, pentru asigurarea dreptului la existență al tuturor statelor din această zonă, pentru rezolvarea problemelor populației palestiniene conform intereselor lor legitime, pentru soluționarea conflictului pe cale pașnică, în spiritul rezoluției Consiliului de Securitate din 22 noiembrie 1967".

Bruxelles

SUCCESELE LABURISTE ȘI CANDIDATURA LA PIAȚA COMUNĂ

Cu o frecvență mai mult sau mai puțin periodică, aderarea Marii Britanii la C. E. E. revine în actualitatea legată de acest organism economic. Noua sesiune a Consiliului ministerial al Pieței comune (din primele două zile ale săptămînii) a reluat problema stabilirii poziției comune a „celor șase" în vederea negocierilor cu Marea Britanie și a celorlalte țări candidate — Irlanda, Danemarca și Norvegia.

De data aceasta cursul preparativelor, de o parte și de alta, a avansat simțitor. Începerea negocierilor este, în principiu, prevăzută pentru 30 iunie. Totuși procedura tratativelor a evidențiat încă puncte de vedere opuse, readucînd în prim plan vechea dispută de fond asupra ideii „supranaționalității" : dacă negocierea problemelor nepolitice cu țările candidate să fie încredințată unui organ supranațional, cum este Comisia executivă, sau Consiliului ministerial, grupînd miniștrii de externe ai statelor membre. Cît privește Marea Britanie, după turneul în cîteva capitale vest-europene a lui George Thomson, ministrul însărcinat cu problemele C.E.E., Londra — pregătită să înceapă consultările — dispune deja de echipa care va negocia cu „cei șase".

Aspect de la reuniunea miniștrilor afacerilor externe ai țărilor membre ale Pieței comune

Sînt numeroase și adînci motivele pentru care perspectiva aderării își prelungește ecourile în aspectele de detaliu ale vieții interne britanice, la nivel economic, politic și de partid. Rezultatele alegerilor municipale de la 7 mai — în Anglia și Țara Galilor — au confirmat pe deplin primele succese repurtate de partidul laburist în Scoția. Deplasarea voturilor spre laburiști oscilează între 10 și 12 la sută : cadrul favorabil lor se lărgește, dar amploarea succesului nu este încă de natură să risipească ezitările primului ministru Harold Wilson, privind data alegerilor generale. Presiunea celor care recomandă organizarea unei consultări la sfîrșitul lunii iunie sau începutul lui iulie se dovedește extrem de puternică. Este mare tentația de a profita de mișcarea favorabilă de opinie din prezent, decît să se aștepte pînă la toamnă, înfruntînd inutil riscul de a vedea avansul laburiștilor pus în discuție de acele elemente „imponderabile" ca deteriorarea economică legată de dificultățile Wall Street-ului, criza din Irlanda de nord etc.

În acest cadru, consecințele pe care le prefigurează integrarea economică și politică în C.E.E. reprezintă un capitol de maximă actualitate. După cum s-a comunicat, la recenta sesiune de la Bruxelles, miniștrii afacerilor externe ai „celor șase" au abordat pe larg o serie de probleme legate de fixarea perioadei de tranziție pentru țările candidate, de obligațiile care ar reveni acestor țări în domeniul politicii comerciale, între care adoptarea progresivă a prețurilor comunitare agricole pe baza unui calendar prestabilit. Se știe, de asemenea, că „cei șase" preconizează să ceară țărilor candidate, și în mod deosebit Angliei (mare producătoare de cărbune și oțel), să-și asume o serie de obligații precise vizînd structura și dezvoltarea ulterioară a industriei cărbunelui și celei a oțelului. În ce privește sectoarele economic și monetar, partenerii comunitari intenționează să ceară țărilor candidate să accepte prevederile eventualelor acorduri la care se speră să ajungă „cei șase" la sfîrșitul lunii mai.

O perspectivă deja previzibilă indică însă de pe acum unele date nefavorabile. Pericolul unei inflații — considerat inevitabil — face delicată prezența delegației britanice la masa tratativelor. Intenția „celor șase" de a realiza o unificare economică și monetară pînă în 1978, sau cel mai tîrziu pînă în 1980, presupune unele angajamente condiționînd politica fiscală britanică. Prezentul nu este în măsură să încurajeze luarea unei asemenea răspunderi : presupusele creșteri succesive ale prețurilor în cursul acestui an ar putea influența balanța de plăți, dar și poziția competitivă a Angliei pe piața externă. Se condiționează inclusiv „relațiile speciale" ale Angliei cu Statele Unite, cunoscîndu-se deja raporturile reci ale S.U.A. cu C.E.E. (care tinde spre configurația unui bloc comercial din ce în ce mai închis) tocmai pe tema schimburilor comerciale și a reglementărilor monetare.

Pericolul unei inflații face nesigur, pe alt plan, viitorul, deocamdată asigurat ca prosper, al laburiștilor. Mai ales deoarece o primă examinare a rezultatelor alegerilor municipale confirmă că progresele laburiștilor, chiar foarte substanțiale după un îndelungat regres, nu sînt încă suficiente pentru a garanta, în mod sigur, victoria în alegerile generale din 1970. La confruntarea (la nivel municipal) din 1967, conservatorii au înregistrat un cîștig de 580 de mandate. Succesul laburiștilor de săptămîna trecută nu are această amploare : partidul și-a recăpătat (în administrația municipală) locul pe care ar fi trebuit să și-l mențină după consultările precedente, corespunzător ponderii pe plan național ; a fost regăsită clientela electorală tradițională, care din 1966 păstra o stare de evidentă apatie sau vota împotriva guvernului pentru a-și exprima dezacordul cu unele măsuri economice.

Și totuși, laburiștii nu au deocamdată toate șansele de partea lor pentru a putea acționa cu dezinvoltură. Datele politicii economice, prognozele de aceeași natură, pe termen mai lung sau mai scurt, generează semne de întrebare pe planul vieții interne britanice și, în aceeași măsură dar la scară internațională, oferă cadrul unor confruntări îndelungate cu și între „cei șase".

Saarbrucken

PROGRAMUL GUVERNULUI ȘI CONGRESUL SOCIAL-DEMOCRAT

După formarea actualului guvern de coaliție de la Bonn — dintre social-democrați și liber-democrați — Partidul social-democrat german a organizat primul său congres. Așa cum se știe, instalarea unui guvern de o asemenea coloratură a urmat succesului înregistrat de social-democrați în alegerile pentru Bundestag, din toamna anului trecut. Este, prin urmare, pentru prima dată de la crearea R.F. a Germaniei, în 1949, că Partidul social-democrat german organizează un congres ordinar, ca partid care își asumă conducerea guvernului.

Dialogul cu cei aproximativ 350 de delegați pe care l-au întreținut timp de patru zile (11—14 mai) conducătorii P.S.D.G., în frunte cu cancelarul Willy Brandt, s-a axat, în principal, pe orientarea politică realizată de la constătuirea, în urmă cu aproape șapte luni, a guvernului federal cu conducere socialistă și participare liber-democrată. S-a pus, de asemenea, în discuție tactica P.S.D.G. în viitoarele campanii electorale pentru alegerile provinciale : anul acesta vor avea loc cinci alegeri de acest gen, dintre care trei în cursul lunii viitoare. În principiu, subliniază agenția France Presse, congresul social-democraților a definit, în linii principale, cum va trebui să arate „era Brandt".

Pe plan intern, congresul a prilejuit exprimarea unor exigențe precise în domeniul reformelor sociale și economice, mai ales din partea aripei de stînga a partidului. Puternica reprezentare sindicală în P.S.D.G. a dat, de asemenea, posibilitatea exprimării unor puncte de vedere asupra politicii economice a guvernului. Se știe că sindicatele intuiesc o oarecare pasivitate în lupta împotriva inflației și a creșterii prețurilor, ceea ce a determinat un răspuns al ministrului economiei, Karl Schiller, considerat, în 1969, „locomotiva electorală" a P.S.D.G.

În sfera preocupărilor de politică internațională, s-au evidențiat, pe baza raportului de activitate al grupului parlamentar social-democrat prezentat de Herbert Wehner, vicepreședinte al P.S.D.G., dificultățile întîmpinate din partea opoziției creștin-democrate. Aceasta — s-a afirmat în raport — refuză să sprijine realizarea acelor acorduri vizînd să asigure integritatea teritorială a tuturor statelor, o condiție prealabilă pentru stabilirea unor relații normale între parteneri egali în drepturi. Se apreciază că în felul acesta se pun piedici participării R.F.G. „la eforturile în vederea instaurării păcii în Europa". Pe acest plan, la congres s-au discutat inițiativele guvernului în direcția destinderii și cooperării europene, subliniindu-se că este necesar să se acționeze mai activ și cu mai multă vigoare în sfera relațiilor cu R.D.G. Ministrul apărării și vicepreședinte al P.S.D.G., Helmut Schmidt, a declarat în acest sens că guvernul federal „dorește să găsească o soluție echilibrată" pentru relațiile cu țările socialiste. De altfel, încă înainte de începerea congresului de la Saarbrucken se știa că sînt de așteptat poziții favorabile în privința politicii de destindere și colaborare cu aceste țări, cunoscîndu-se a-

O delegație a R.D. Vietnam, condusă de Xuan Thuy, șeful delegației R.D.V. la tratativele de la Paris privind Vietnamul, a făcut o vizită la Roma. În fotografie, aspect de la întîlnirea dintre delegația R.D.V. cu Luigi Longo, Enrico Berlinguer și alți membri ai conducerii P.C.I.

săptămîna în telegrame

precizările existente asupra inițiativelor în acest sens ale cancelarului Willy Brandt. Cu prilejul cuvîntului rostit în Bundestag, la împlinirea a 25 de ani de la capitularea Germaniei hitleriste, Willy Brandt a reafirmat principiile politicii sale față de răsărit — „de înțelegere și reconciliere" — relevînd în același timp însemnătatea istorică a evenimentului comemorat și semnificația lui pentru evoluția postbelică din Europa. Este pentru prima oară după război cînd un cancelar vest-german marchează printr-o cuvîntare aniversarea victoriei asupra fascismului.

Raportul la recentul congres al P.S.D.G., prezentat de Helmut Schmidt, a precizat poziția partidului față de o serie de alte probleme ale politicii mondiale, printre care situația din sud-estul Asiei. Relevînd că evenimentele din Cambodgia „riscă să aibă repercusiuni asupra altor zone ale lumii", ministrul vest-german al apărării a exprimat „profunda consternare" în legătură cu intervenția americană în această regiune, subliniind că „R.F.G. nu poate privi în tăcere asemenea evenimente".

Pe marginea tacticii partidului în apropiatele alegeri provinciale, este cunoscută poziția conducerii P.S.D.G. care apreciază că șansele de a realiza cel puțin o parte a programului său constă în menținerea actualei coaliții cu liber-democrații, bineînțeles în contextul cîștigării alegerilor amintite. Pentru a reuși, s-a afirmat la congres, P.S.D.G. trebuie să dea dovadă de o coeziune totală, punct asupra căruia Willy Brandt a pledat în repetate rînduri.

Atena

RELAȚII „ÎN TOATE DIRECȚIILE"

Observatorii scenei politice grecești acordă în ultima vreme o mare atenție la ceea ce se consideră azi o nouă tendință în „dezvoltarea echilibrată, în toate direcțiile" a relațiilor economice și comerciale. E vorba aici în special de preocuparea permanentă în ultima vreme a conducerii Greciei pentru dezvoltarea raporturilor externe, în special cu țările din vecinătatea balcanică. În mod firesc, în cadrul conferinței de presă convocată sîmbătă dimineața de ministrul de externe Panayotis Pipinellis, numeroase întrebări au convers tocmai spre acest aspect al politicii externe grecești. Semnalînd continuitatea politicii față de N.A.T.O., Panayotis Pipinellis a ținut însă să sublinieze că „întărirea relațiilor noastre cu Alianța atlantică și îmbunătățirea relațiilor cu vecinii noștri balcanici nu sînt incompatibile". Numeroși oameni politici din Occident, a remarcat ministrul de externe grec, au înțeles acest lucru și „au luat inițiativa îmbunătățirii relațiilor țărilor lor cu țările răsăritene". A cultiva bune relații, a spus Panayotis Pipinellis, cu toate țările și popoarele balcanice constituie un element al politicii externe a Greciei. „În repetate rînduri, a remarcat ministrul, am subliniat, iar primul ministru a relevat cu și mai multă competență, că depunem eforturi pe această cale". Ministrul de externe grec s-a referit la aspecte ale relațiilor Greciei cu fiecare țară socialistă din zona balcanică, relevînd de fiecare dată existența unor reale posibilități de multiplicare a contactelor, de lărgire a colaborării. El s-a oprit asupra recentei vizite la Atena a ministrului de externe bulgar, Ivan Bașev, la discutarea unor probleme de interes comun, privind relațiile bilaterale ca și contextul balcanic și european. Panayotis Pipinellis a salutat convorbirile avute cu colegul bulgar, ca un factor pozitiv în dezvoltarea legăturilor dintre cele două state, precum și în crearea unui climat de înțelegere în țările balcanice și în Europa.

În comunicatul comun dat publicității la încheierea vizitei se consemna faptul că cei doi miniștri de externe „au constatat că deosebirea regimurilor politice și sociale nu trebuie să compromită relațiile de bună vecinătate dintre Bulgaria și Grecia și stabilirea unui climat de încredere reciprocă, conform principiilor respectului mutual și neamestecului în treburile interne".

Perspectiva posibilei continuări a eforturilor vizînd îmbunătățirea „în toate direcțiile" a raporturilor externe este interpretată pozitiv de numeroși comentatori ai actualității grecești.

La München a avut loc recent o demonstrație a organizațiilor sindicale pentru recunoașterea Republicii Democrate Germane și pentru pace

La Paz

ECHILIBRU ECHIVOC

Capitala care prin însăși denumirea ei acreditează atmosfera de „pace" și calm trăiește zile și, mai mult, săptămîni de tensiune. Scena politică boliviană, de mulți ani spectaculoasă, este pentru moment aproape la fel de echivocă (fără a da totuși semne de violență) ca în perioada imediat următoare instalării actualului guvern. Recent, a fost descoperit un complot antiguvernamental. La o conferință de presă, ministrul afacerilor interne, Juoan Avaroa, a informat că mai multe persoane care au participat la organizarea complotului au fost arestate. Ulterior, autoritățile boliviene au anunțat că 10 din cei 15 fruntași ai partidului Mișcarea naționalistă revoluționară (aflați printre cei arestați) au fost expulzați în Paraguay. Aceștia aveau legături cu fostul președinte bolivian, Victor Paz Estenssoro, care trăiește în prezent în exil.

Recenta încercare de înlăturare a guvernului este o manifestare nouă ca amploare și importanță — vizînd însăși actuala conducere — dar destul de obișnuită ca urmare a presiunilor exercitate de unele cercuri împotriva politicii președintelui Ovando Candia. Primele măsuri decretate de acesta au mers în același sens cu cele peruviene. Generalii bolivieni și-au propus la rîndu-le să asigure „o participare activă a poporului la procesul revoluționar", din dorința de a „favoriza clasa muncitoare a cărei putere de cumpărare a scăzut". Pe lîngă naționalizarea companiei Gulf Oil, au suspendat legea, din 1966, care limita activitățile sindicale, au decretat evacuarea armatei din centrele miniere și au anunțat crearea unor noi locuri de muncă. Sînt o serie de bune intenții care găsesc sprijinul majorității, dar și piedicile unei minorități adverse foarte active. În mare parte, foarte recenta idee a procedării la o remaniere guvernamentală a fost interpretată nu numai ca o măsură pentru îmbunătățirea muncii cabinetului bolivian, dar și ca o soluție eficace de realizare a unei adeziuni depline — la nivel ministerial — față de politica preconizată de președintele Ovando Candia.

Acesta făcuse publică, într-un interviu publicat de cotidianul „El Diario", intenția sa de a recurge, în foarte scurt timp, la o remaniere guvernamentală importantă. Este o consecință, a precizat președintele, a restructurărilor ministeriale impuse de noua lege pentru formarea administrativă (care prevede crearea de noi ministere și renunțarea la altele). La momentul respectiv, Ovando Candia nu a indicat numele miniștrilor care ar fi urmat să părăsească guvernul, dar comentariile presei lăsau să se înțeleagă că ar fi vorba în primul rînd de titularii externelor, agriculturii și muncii. Cei 16 miniștri ai guvernului bolivian au luat însă inițiativa și, la 11 mai, și-au prezentat „în corpore" demisia. Hotărîrea a fost luată cu 24 de ore înaintea intrării în vigoare a reformei administrative, facilitînd astfel sarcina președintelui de a-și alege noii membri ai cabinetului. Perspectiva ar putea fi, în dorința președintelui, o politică unitară, pe baza unei acțiuni solidare — și deci mult mai puternice decît pînă acum — a tuturor membrilor guvernului în funcție.

Anca VOICAN

15 ani de la semnarea Tratatului de la Varşovia

Se împlinesc astăzi 15 ani de la semnarea Tratatului de la Varsovia de prietenie, colaborare şi asistenţă mutuală. Încheiat la 14 mai 1955, Tratatul de la Varşovia a apărut ca o replică legitimă în faţa ameninţării prezentate de scopurile şi activitatea blocului agresiv N.A.T.O., înfiinţat în aprilie 1949.

Tratatul de la Varşovia s-a născut ca o organizaţie defensivă a unor state socialiste europene, suverane şi egale în drepturi, a materializat voinţa acestor state de a crea un instrument de apărare a securităţii lor şi a păcii împotriva unui eventual atac imperialist în Europa asupra vreuneia din ţările socialiste membre ale Tratatului. Fondat pe principiile respectării reciproce a independenţei şi suveranităţii naţionale, a egalităţii în drepturi şi neamestecului în treburile interne, Tratatul a fost conceput ca o organizaţie deschisă şi altor state, indiferent de orînduirea lor socială, care vor declara că sînt gata să contribuie la unirea eforturilor în scopul asigurării păcii şi securităţii popoarelor.

Încheind acest tratat, ţările socialiste participante şi-au afirmat hotărîrea de a se călăuzi după obiectivele şi principiile Cartei Organizaţiei Naţiunilor Unite, obligîndu-se să se abţină în relaţiile lor internaţionale de la ameninţarea cu forţa sau de la folosirea ei. Precizarea privind durata limitată a Tratatului, ca şi evidenţierea în textul acestuia a hotărîrii ţărilor membre de a promova o politică de înţelegere şi colaborare cu toate statele, de rezolvare pe calea tratativelor a problemelor litigioase, în conformitate cu aspiraţiile de pace şi progres ale tuturor popoarelor, exprimă de asemenea obiectivele paşnice ale acestei organizaţii.

Membră fondatoare a Tratatului de la Varşovia, România îşi îndeplineşte consecvent îndatoririle ce-i revin în cadrul organizaţiei, îşi aduce contribuţia la întărirea capacităţii de apărare a acesteia.

Ţinînd seama de existenţa imperialismului, de primejdia pe care cercurile agresive, reacţionare, o reprezintă pentru pacea şi libertatea popoarelor, Partidul Comunist Român şi guvernul ţării noastre — acţionînd în spiritul unei înalte responsabilităţi pentru apărarea cuceririlor revoluţionare ale poporului, a patriei socialiste — se preocupă cu perseverenţă de întărirea continuă a capacităţii de apărare a ţării, acordă o atenţie permanentă perfecţionării, înstruirii şi pregătirii de luptă a forţelor noastre armate.

Aşa cum este cunoscut, ca ţară socialistă, România pune în centrul politicii sale externe întărirea continuă a prieteniei, alianţei şi colaborării frăţeşti cu toate statele socialiste, unitatea şi coeziunea acestora constituind o cerinţă esenţială pentru dejucarea planurilor agresive ale cercurilor imperialiste, pentru afirmarea socialismului în lume. În concordanţă cu această orientare fundamentală a politicii ei externe, credincioasă angajamentelor sale în cadrul Tratatului de la Varşovia, România dezvoltă colaborarea militară cu celelalte ţări socialiste participante la Tratatul de la Varşovia, cu toate ţările socialiste.

În organizarea colaborării pe plan militar cu celelalte state socialiste, România porneşte de la premisa că deplina responsabilitate pentru pregătirea de luptă, înzestrarea şi educarea forţelor armate — ca şi în general pentru stabilirea întregii politici interne şi externe — revine partidului şi guvernului ţării respective, constituie un atribut esenţial al suveranităţii naţionale, o expresie nemijlocită a funcţiei statului socialist de apărare şi consolidare a cuceririlor revoluţionare ale poporului. Singurul conducător al forţelor noastre armate este partidul, guvernul, comandamentul suprem naţional.

Acţionînd pentru ridicarea capacităţii de luptă a forţelor armate ale ţării, pentru întărirea colaborării militare cu armatele celorlalte state participante la Tratatul de la Varşovia, ale tuturor statelor socialiste, pe baza principiilor fundamentale ale relaţiilor dintre ţările sistemului socialist mondial, România socialistă îşi împlineşte o obligaţie fundamentală faţă de propriul popor şi în acelaşi timp o înaltă îndatorire internaţională faţă de cauza socialismului, securităţii şi păcii. „*Putem spune* — sublinia tovarăşul Nicolae Ceauşescu în cuvîntarea rostită la Consfătuirea cadrelor de bază din Ministerul Forţelor Armate — *că armata noastră dispune de tot ceea ce este necesar pentru a-şi îndeplini întotdeauna îndatoririle faţă de popor, faţă de aliaţii şi prietenii noştri din ţările socialiste frăţeşti, că armata noastră va fi întotdeauna la postul său. Dacă va apărea necesitatea, ea îşi va face cu prisosinţă datoria*".

Cei 15 ani care au trecut de la încheierea Tratatului de la Varşovia au fost marcaţi de ample deplasări în raporturile de forţă pe plan internaţional în favoarea socialismului, democraţiei şi păcii. Aceşti ani au cunoscut o puternică afirmare a forţelor care se pronunţă pretutindeni în lume, cu o energie şi hotărîre fără precedent, împotriva politicii imperialiste agresive, pentru pace şi securitate internaţională, pentru dreptul popoarelor de a-şi hotărî singure soarta, în conformitate cu aspiraţiile lor fundamentale; evoluţia istorică atestă un proces de maturizare neîntreruptă a conştiinţei politice a popoarelor, activizarea unor largi pături sociale din întreaga lume. În rîndurile opiniei publice mondiale se impune tot mai mult convingerea că singura alternativă rezonabilă pentru omenire este promovarea destinderii, lichidarea tuturor izvoarelor de suspiciune şi nelinişte din viaţa internaţională, renunţarea definitivă la practicile şi metodele „războiului rece", împlinirea, într-o atmosferă de bunăvoinţă şi încredere, a operei majore de înlăturare a tuturor reziduurilor acelei perioade. Tot mai multe guverne, parlamente, partide, reprezentanţi marcanţi ai vieţii politice şi sociale de pe continentul nostru, ca şi de pe alte continente, se pronunţă pentru un curs politic realist, pentru o rodnică cooperare internaţională, întemeiată pe respectarea cu fermitate a normelor şi principiilor fundamentale ale relaţiilor dintre state — condiţie vitală a unei evoluţii politice normale, a unui schimb larg de valori materiale şi spirituale, în beneficiul fiecărui popor.

Paşii pozitivi făcuţi în direcţia îmbunătăţirii climatului politic european, dezvoltarea pe multiple planuri a relaţiilor dintre ţările continentului nostru, ecoul viu şi interesul deosebit de care s-au bucurat în Europa şi în alte părţi ale lumii propunerile ţărilor socialiste membre ale Tratatului de la Varşovia privind convocarea unei conferinţe general-europene pentru pace şi securitate, curentul tot mai larg de opinie ce se pronunţă în favoarea unui amplu şi eficient dialog între ţările continentului nostru — toate acestea evidenţiază că evoluţia politică actuală are drept principală caracteristică accentuarea tendinţelor de colaborare a statelor cu orînduri sociale diferite, în beneficiul întăririi păcii şi securităţii. Datele evoluţiei politice pe continentul nostru confirmă posibilitatea abordării şi rezolvării într-un mod nou a problemei securităţii europene, propunerile formulate în această direcţie de ţările socialiste europene constituind un program constructiv şi realist de acţiune.

Contextul realităţilor politice contemporane relevă importanţa deosebită pe care ar avea-o pentru pacea mondială, pentru dezvoltarea colaborării şi cooperării între toate ţările, înfăptuirea dezarmării generale şi totale, desfiinţarea blocurilor militare, retragerea trupelor străine şi desfiinţarea bazelor militare de pe teritoriul altor state. Desigur, atîta timp cît N.A.T.O. va continua să existe, desfăşurîndu-şi activităţile sale contrare intereselor păcii şi destinderii, menţinerea Tratatului de la Varşovia este necesară şi justificată.

Făcînd dovada unei înalte responsabilităţi faţă de interesele poporului ro-

mân, față de idealurile socialismului și destinele păcii în întreaga lume. România socialistă a acționat și acționează consecvent pentru asigurarea unui climat de pace și securitate în Europa și în întreaga lume. Țara noastră își aduce contribuția activă la îmbunătățirea relațiilor dintre statele continentului nostru, la statornicirea unui climat de destindere și încredere internațională, la afirmarea unor raporturi care să excludă folosirea forței sau amenințarea cu forța în relațiile dintre state, a unor raporturi în care problemele litigioase să fie rezolvate exclusiv pe calea tratativelor, într-un mod pașnic. În concepția partidului și guvernului nostru asigurarea păcii și securității pe continentul european și în lume impune, mai mult ca oricînd, participarea activă a tuturor statelor, mari, mijlocii și mici, la rezolvarea problemelor internaționale, condiție primordială a asigurării păcii și cooperării între state. România socialistă este hotărîtă să-și aducă și în viitor întreaga contribuție la pregătirea unei conferințe consacrate securității și colaborării în Europa, precum și la organizarea altor acțiuni, urmărind dezvoltarea cooperării și întărirea păcii pe continent și în întreaga lume.

Promovînd în mod constant o politică îndreptată spre îmbunătățirea climatului internațional ,țara noastră dezvoltă relații de colaborare pe tărîm economic, politic, cultural și tehnico-științific cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire social-politică, în spiritul principiilor coexistenței pașnice. În acțiunea de extindere și adîncire continuă a acestora, România se călăuzește după principiul — verificat de practica vieții politice internaționale — că relațiile normale dintre state pot să se dezvolte cu succes numai pe baza recunoașterii și respectării independenței și suveranității naționale, a egalității în drepturi, avantajului reciproc, a neamestecului în treburile interne, a dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta corespunzător voinței sale. Aceste principii cîștigă tot mai mult teren în relațiile internaționale contemporane, se bucură de un larg sprijin din partea opiniei publice, care le apreciază pe bună dreptate ca fiind o cerință fundamentală a vieții internaționale, menită a asigura preeminența rațiunii și dreptului, un climat de pace și rodnică colaborare.

Angajată într-un vast program de construcție pașnică, țara noastră promovează o politică externă care unește într-un mod armonios îndatoririle față de propriul popor cu responsabilitățile față de cauza generală a socialismului, păcii și progresului. Militînd pentru dezvoltarea prieteniei și alianței frățești cu statele membre ale Tratatului de la Varșovia, cu toate celelalte țări socialiste, pentru întărirea capacității de apărare a cuceririlor sale revoluționare, țara noastră, împreună cu celelalte țări socialiste, își aduce contribuția activă la afirmarea idealurilor păcii și progresului în Europa și în lume, la promovarea căilor și mijloacelor menite să asigure încrederea și destinderea în relațiile dintre state, pacea, securitatea și colaborarea internațională, convinsă fiind că aceasta corespunde pe deplin intereselor popoarelor.

George G. POTRA

Americanii și implicațiile intervenției în Cambodgia

De două săptămîni, americanii constată, cu nedumerire și indignare, că războiul din Vietnam devine războiul din Indochina, că administrația pare a fi renunțat peste noapte atît la ceea ce proclamase a fi obiectivul primordial al politicii sale externe — încetarea războiului din Vietnam și readucerea acasă a soldaților americani care participă la el — cît și la ceea ce proclamase a fi obiectivul principal al politicii sale interne : lichidarea dezbinării din țară, a așa-numitei „prăpăstii a neîncrederii" dintre guvern și popor.

De ce ? Ce s-a întîmplat în intervalul de zece zile dintre anunțarea proiectului de a retrage noi trupe din Vietnam și intervenția militară din Cambodgia ? Deocamdată, comentatorii cei mai avizați, oamenii politici cei mai apropiați de Administrație mărturisesc că le este cu neputință să înțeleagă substratul real a ceea ce se întîmplă. Împingînd scepticismul pînă la ultimele sale limite, James Reston contestă însăși posibilitatea unei explicații logice: „În această oră delicată și primejdioasă, scrie el, ar fi probabil o greșeală să pornim de la premisa că președintele Nixon s-ar fi hotărît asupra unei noi strategii majore pentru a-și găsi calea spre victorie în Indochina. El nu este „hotărît" în privința nici unei chestiuni. Într-o zi e convins că pacea poate fi realizată, a doua zi consilierii săi militari îl conving că totul este primejduit dacă nu extinde războiul. Într-o zi vorbește cu cea mai mare sinceritate despre caracterul sacru al oricărei vieți umane, inclusiv viețile umane ale inamicilor, iar a doua zi trimite peste o sută de bombardiere în Vietnamul de nord. Într-o zi proclamă dreptul statelor naționale la suveranitate și independență, și anunță sfîrșitul erei confruntării, iar a doua zi trimite o forță expediționară neinvitată peste frontierele naționale ale unui stat".

Refuzînd să se împace cu ideea că politica actualei Administrații ar avea un caracter chiar atît de aleatoriu, că lucrurile s-ar desfășura oarecum la voia întîmplării, deciziile pendulînd fără motiv între doi poli opuși, alți observatori încearcă să analizeze ultimele evenimente în funcție de trei considerente : semnificația invaziei americane în Cambodgia pe planul cel mai cuprinzător al relațiilor internaționale, al dreptului internațional, al posibilei ei influențe asupra climatului politic mondial ; implicațiile includerii Cambodgiei în teatrul operațiunilor militare pentru evoluția războiului din Vietnam și a situației din Indochina în ansamblul ei ; repercusiunile noii escaladări și a manierei în care a fost hotărîtă asupra vieții politice interne din Statele Unite.

„LEGEA CELUI MAI TARE"

Fiecare dintre aceste trei aspecte se prezintă într-o lumină atît de sumbră, încît preferăm să le înfățișăm nu în cuvintele noastre ci în cuvintele unor oameni politici americani și ale unor cunoscuți gazetari. Să examinăm mai întîi flagranta violare a principiilor și normelor de drept internațional pe care o constituie intervenția armată a unei mari puteri într-o țară mică, pentru a face „ordine" pe teritoriul ei, fără să fi fost chemată. „În această privință, scrie Alain Clément, corespondentul ziarului «Le Monde» la Washington, remarcăm că președintele n-a invocat nici un argument de ordin național sau juridic pentru a acoperi intervenția din Cambodgia... Washingtonul exercită asupra vecinului aliaților săi legea celui mai tare, fără a se referi măcar la cel mai neînsemnat text sau pretext".

Mai mulți comentatori interpretează invazia ca pe o încercare de a demonstra că Statele Unite continuă să considere peninsula indochineză ca făcînd parte dintr-o zonă sub jurisdicție americană, în care pot acționa în conformitate cu bunul lor plac, fără a trebui să dea socoteală comunității internaționale, ca pe o demonstrație a vechii și discreditatei „politici a sferelor de influență" și a la fel de vechii și discreditatei „politici de forță".

Ce-a mai rămas din „doctrina Nixon" care, preconizînd ajutor militar și economic pentru aliații S.U.A. din Asia, excludea participarea forțelor armate americane la noi acțiuni de război pe acest continent ? Cum de s-a uitat peste noapte tot ceea ce actuala Administrație afirma că a învățat în legătură cu imposibilitatea unei soluționări militare a conflictului din Vietnam ?

Intervenția armată din Cambodgia a fost denumită Toan Thang, adică „victoria totală". După cum remarcă „Le Monde", „însuși numele operației apare ca un simbol al voinței guvernului S.U.A. de a încerca să obțină o victorie militară în Indochina. Dl Nixon susține contrariul, dar numeroși congressmeni rămîn la acest punct de vedere".

„Cu o iuțeală terifiantă, constată «The New York Times». în Asia de sud-est se repetă toate greșelile tragice ale escaladării. Încă o dată, un președinte ales pe baza angajamentului că va scoate S.U.A. din marasmul Vietnamului s-a îmbarcat într-o înșelătoare căutare a păcii pe calea lărgirii războiului. Și fiecare pas pe acest drum spre dezastru este urmat de altul și de încă unul, într-o repetare a tristei zădărnicii care a început prin escaladarea inițială de după Pleiku, din februarie 1965".

Senatorul Mike Mansfield, care se lăsase convins că așa-zisa politică de „vietnamizare" va duce, în ultimă instanță, la dezangajarea Statelor Unite din Asia de sud-est, a strigat acum, pe un ton neobișnuit de ridicat, în fața Senatului : „În experiența precedentă din Indochina nu există nimic de natură să sugereze că pierderile de oameni pot fi reduse prin extinderea teatrului operațiunilor militare. În experiența precedentă nu există nimic care să sugereze că drumul de ieșire din conflictul din Vietnam trece printr-un al doilea război în Indochina. Adevărul

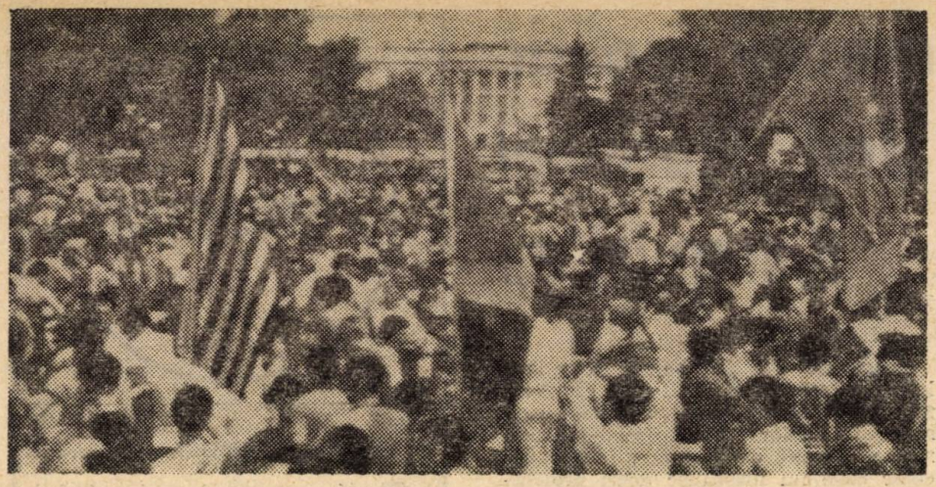

Peste 100 000 de tineri, veniți din toate colțurile Statelor Unite, s-au adunat in fața Casei Albe pentru a protesta împotriva intervenției americane în Indochina

este că drumul ales poate să șerpuiască prin toată Asia de sud-est și să se termine nimeni nu știe unde".

TUNELUL FĂRĂ DE CAPĂT

Se pare că ultimul cuvînt l-au avut, cu două săptămîni în urmă, consilierii militari, aceiași falși profeți care îl convingeau periodic pe președintele Johnson că victoria militară este aproape... Încă un mic efort, încă un pas la calea escaladării și... „vom vedea capătul tunelului", după cum îi plăcea să spună lui Johnson. Pe măsură ce americanii înaintau prin tunelul războiului împotriva poporului vietnamez capătul lui devenea însă tot mai îndepărtat, mai intangibil. Ceea ce nu l-a împiedicat pe vicepreședintele Spiro Agnew să reia, aceeași expresie, pe cont propriu : „Vedem capătul tunelului", a declarat el zilele-trecute. „Ce familiar părea totul, comenta Anthony Lewis, cînd generalii și extremiștii și-au început presiunile pentru o intervenție americană în Cambodgia. Situația, se spunea, ne oferă o mare șansă de a cîștiga războiul din Vietnam, cu singura condiție de a-l extinde".

În felul acesta, relevă „The New York Post", administrația a ajuns la „o capitulare forțată în mîinile generalilor, care n-au renunțat niciodată la ficțiunea unei victorii militare, și în mîinile regimului de la Saigon, care n-ar putea supraviețui unei păci negociate".

Concluzia tuturor acestor fapte ? Iat-o, expusă de John Kenneth Galbraith. „Nu președintele controlează mașina militară. Mașina militară îl controlează pe președinte. Am creat o mașină militară uriașă și acum ea își urmează propria ei politică și face război de capul ei".

Opinia publică americană este consternată de cotitura înapoi, spre marasmul unui război aparent fără sfîrșit, determinată de grupurile de presiune militariste.

„Aventura cambodgiană este cea mai gravă criză a politicii interne și externe a Statelor Unite", apreciază James Reston într-un articol publicat în „The New York Times". „Președintele Nixon — scrie comentatorul agenției U.P.I., Stewart Hensley — știa că operația Cambodgia implică riscuri militare și politice, dar acum e clar că a subestimat enorm amploarea și furia opoziției pe care avea s-o provoace pe frontul intern".

Un ultim sondaj al agenției United Press International arată că cel puțin 51 de senatori și-au manifestat, prin cuvîntări în Senat sau în diversele lui comitete, prin declarații pentru presă sau prin articole, opoziția față de agresiunea împotriva Cambodgiei, numai 21 de senatori au exprimat aprobare, iar poziția a 28 de senatori nu este cunoscută. Camera Reprezentanților, în care adepții implicării militare americane în Vietnam au deținut totdeauna majoritatea, a refuzat să aprobe intervenția americană în Cambodgia, refuzînd însă în același timp să impună restricții autorității președintelui Nixon de a întreprinde noi acțiuni militare în Asia de sud-est. Această reticență exprimă o stare de confuzie și de îngrijorare. Ziarele americane apreciază că nu este de așteptat, în viitorul apropiat, o acțiune decisivă a forului legislativ. Dezbinarea nu se manifestă însă numai în Congres, ci în toate cercurile legate, într-un fel sau altul, de procesul de adoptare a deciziilor politice.

„Administrația Nixon, lansată cu 16 luni în urmă pe o notă de armonie moderată, este zguduită acum de disensiuni chiar și în interiorul familiei oficiale a președintelui, relatează comentatorul U.P.I., George Marder. O expresie elocventă a acestor disensiuni a fost scrisoarea adresată președintelui de secretarul pentru interne, Walter Hickel. Scrisoarea constituie o critică nedisimulată la adresa vicepreședintelui Spiro Agnew, care îi atacase dur pe studenți pentru protestele lor împotriva războiului din Vietnam. E tipul de scrisoare pe care un membru al guvernului o scrie pe deplin conștient că poate duce la îndepărtarea lui din Administrație". Venind după sîngeroasele ciocniri dintre studenți și Garda Națională, care s-au soldat cu patru morți la Universitatea Kent din Ohio și în momentul în care 227 de colegii de pe tot cuprinsul Statelor Unite își închideau porțile în semn de protest împotriva agresiunii americane din Indochina și a asasinării celor patru studenți, scrisoarea secretarului pentru interne atrage atenția cu seriozitate asupra prăpastiei tot mai adînci dintre guvern și tineretul țării : „Cred că Administrația actuală îmbrățișează azi o filozofie lipsită de preocuparea necesară față de atitudinea unei mari mase de americani — tineretul... În calitatea noastră de conducători, avem obligația de a asculta ideile și problemele lui... Dacă citim istoria, ea arată clar că protestele tineretului trebuie să fie auzite". Robert Finch, ministrul sănătății, educației și asistenței publice, a declarat că furia studenților a luat proporțiile unei „crize naționale". El o atribuie extinderii războiului la Cambodgia, acțiune echivalînd cu „paiul în plus care a rupt spinarea cămilei".

În fața acestei situații de criză națională, președintele Nixon a considerat necesar să ia unele măsuri de îngrădire a consecințelor ei. Într-o conferință de presă televizată, s-a dezis de insultele adresate tineretului de către vicepreședintele Agnew (care le-a repetat totuși, chiar în aceeași zi) a revenit asupra unor acuzații formulate în discursul său de la 30 aprilie, a început consultări cu studenți și cu profesori și a promis continuarea lor etc. Guvernatorii tuturor statelor au fost convocați la Casa Albă pentru a se stabili măsuri de prevenire a acțiunilor violente. Dar toate aceste paleative privesc doar forma relațiilor dintre tineret și Administrație, nu fondul disensiunilor. Indiferent dacă li se va vorbi aspru sau blînd, tinerii americani nu-și vor schimba sentimentele atîta timp cît nu se va renunța la politica de intervenție militară în Asia de sud-est.

Noua escaladă din Indochina se reflectă în Statele Unite printr-o escaladă fără precedent a protestului popular. De la cei 250 de funcționari ai Departamentului de Stat care au semnat o declarație adresată lui William Rogers prin care își exprimă „cea mai profundă îngrijorare și temere în legătură cu extinderea ostilităților în Asia de sud-est" pînă la sutele de mii de tineri care demonstrează în universități și pe străzi, America, aproape în întregul ei, privește cu neliniște și dezaprobare ultimul act de agresiune din Indochina.

Felicia ANTIP

Roma. Manifestație de protest în fața ambasadei S.U.A.

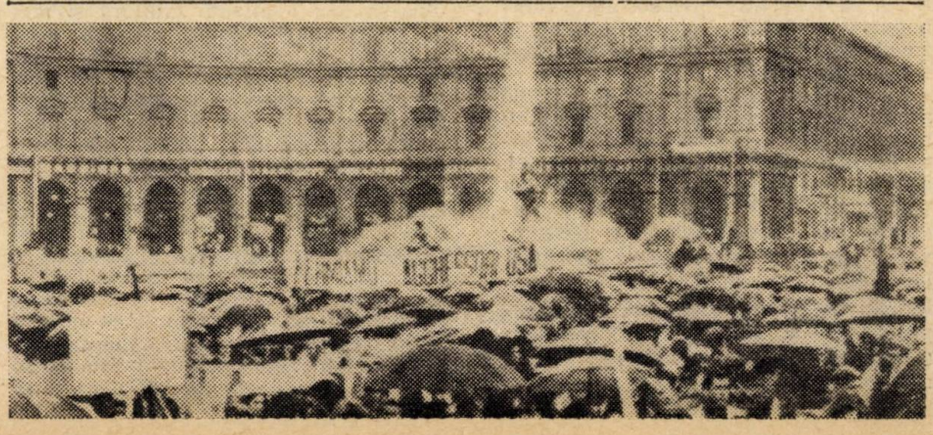

Programul politic al Frontului Unit Național Kampuchea

Prințul Norodom Sianuk, șeful statului cambodgian și președintele Frontului Unit Național Kampuchea (F.U.N.K.), a ținut la 5 mai o conferință de presă la Pekin, în cadrul căreia a dat citire proclamației guvernului regal de Uniune Națională sub conducerea F.U.N.K. Așa cum s-a precizat în mesajul șefului de stat din 23 martie, misiunea principală a noului guvern este aplicarea deplină a programului politic al F.U.N.K.

Programul politic al F.U.N.K. lansează chemarea ca întregul popor să se unească pentru a lupta împotriva tuturor manevrelor și agresiunii imperialiștilor americani, pentru a răsturna dictatura lacheilor acestora, în frunte cu Lon Nol—Sirik Matak, și pentru a construi o Cambodgie independentă, pașnică, neutră, democratică și prosperă. F.U.N.K. — se arată în program — își propune sarcina de a uni și mobiliza toate clasele și păturile sociale, toate partidele politice, toate organizațiile profesionale și religioase, toate personalitățile patriotice din țară sau de peste granițe, indiferent de opiniile politice sau credințele lor religioase, pentru a salvgarda independența națională, pacea, neutralitatea și integritatea teritorială a Cambodgiei în cadrul frontierelor ei actuale.

F.U.N.K. — se arată mai departe în Program — își coordonează lupta cu cea a popoarelor frățești din Vietnam și Laos pe baza principiului că eliberarea și apărarea fiecărei țări constituie probleme ale propriului popor și a principiului că întrajutorarea celor trei popoare trebuie să se întemeieze pe respectul reciproc și pe aspirațiile legitime ale fiecărui popor.

F.U.N.K. își propune să creeze și să întărească Armata de eliberare națională (A.E.N.), care cuprinde unități de guerilă, partizani, elementele din armata regală khmeră, care refuză să se supună dictaturii lui Lon Nol—Sirik Matak, precum și acele elemente din trupele mercenare ale trădătorilor Lon Nol—Sirik Matak, care în viitor vor hotărî să se alăture rîndurilor A.E.N. Misiunea A.E.N. este de a distruge forțele armate inamice și de a apăra și extinde zonele eliberate. În cadrul luptei, A.E.N. — se arată în Program — trebuie să dezvolte spiritul de patriotism, să-și ridice nivelul politic și să se consacre pe deplin cauzei poporului.

Documentul F.U.N.K. fixează obiectivele construirii unei Cambodgii democratice și prospere. Programul relevă faptul că democratizarea societății cambodgiene se înfăptuiește, în prezent, în zonele eliberate și ulterior se va înfăptui în întreaga țară.

În acest sens, documentul prevede asigurarea, pentru toți cambodgienii cu excepția trădătorilor cunoscuți, a drepturilor electorale, libertatea cuvîntului, a presei, a opiniilor, inviolabilitatea persoanei etc. De asemenea, va fi asigurată egalitatea efectivă a sexelor; vor fi respectate drepturile minorităților naționale precum și ale persoanelor de naționalitate străină care respectă legile și obiceiurile, independența și suveranitatea Cambodgiei; vor fi ajutorați invalizii de război și familiile patrioților căzuți în luptă.

Programul F.U.N.K. se referă pe larg la necesitatea dezvoltării unei economii naționale independente pe baza resurselor și forțelor proprii prevăzînd mai multe direcții de acțiune: eliminarea celor care nu urmăresc decît profiturile, specula, exploatarea inumană; confiscarea pămînturilor trădătorilor, complici ai imperialiștilor americani, și distribuirea proprietăților preluate către țăranii săraci; fixarea unor impozite agricole echitabile, stimularea creșterii productivității și a cooperării și întrajutorării în mediul rural. Programul F.U.N.K. recomandă, de asemenea, încurajarea formării de sindicate, îmbunătățirea condițiilor de muncă, instituirea unui sistem de asigurări sociale; dezvoltarea industrializării țării, pentru ca producția să satisfacă la maximum principalele cerințe ale oamenilor, încurajarea producției manufacturiere. În același context, documentul formulează necesitatea menținerii naționalizării băncilor și a comerțului exterior, precum și necesitatea dezvoltării comunicațiilor și transporturilor.

Politica F.U.N.K. privind învățămîntul și cultura — se arată în Program — își propune: dezvoltarea tradițiilor pozitive ale civilizației angkor; formarea unei culturi naționale pe baza patriotismului și a dragostei față de rezultatele muncii și a dragostei pentru artă; khmerizarea treptată a programei analitice pentru diferitele stadii de învățămînt, inclusiv cel superior; adoptarea limbii naționale drept unica limbă oficială în serviciile publice; adaptarea programelor și a metodelor de învățămînt potrivit necesităților țării; încurajarea și ajutorarea cercetărilor științifice; promovarea cercetării istoriei naționale.

Referitor la politica externă, Programul relevă faptul că F.U.N.K. militează pentru o politică de independență națională, pace, neutralitate, nealiniere, solidaritate și prietenie cu toate popoarele iubitoare de pace și dreptate și cu guvernele care acționează în acest sens. F.U.N.K. întreține relații de prietenie și colaborare cu toate țările, potrivit celor cinci principii ale coexistenței pașnice și spiritului Cartei O.N.U., indiferent de sistemul lor politic sau de ideologia lor. Nu va participa la nici o alianță militară și nici nu va permite vreunei țări străine să înființeze baze militare sau să staționeze trupe și personal militar pe teritoriul Cambodgiei în scopul agresiunii împotriva altor țări. F.U.N.K. nu acceptă protecția din partea nici unei țări, a nici unei alianțe militare. În continuare, se menționează că Frontul Unit Național Kampuchea va promova o politică de prietenie, solidaritate și colaborare cu Vietnamul și Laosul în războiul dus împotriva imperialiștilor americani, va sprijini pe deplin lupta popoarelor din întreaga lume pentru pace, independență, democrație și progres social, împotriva imperialismului, a vechiului și noului neocolonialism sub toate formele sale.

reflector

O NOUĂ REPUBLICĂ — GAMBIA

Situată pe coasta de vest a Africii, avînd ieșire directă la ocean, și înconjurată din trei părți de Senegal, în care „intră" pe o lungime de 300 de kilometri, de o parte și de alta a fluviului Gambia, de la care și-a luat numele, noua republică de pe harta politică africană are o suprafață de 11 295 km² și o populație de 350 000 de locuitori. Existența Gambiei a fost menționată încă din vechime, de Ptolemeu și de geografii arabi. În perioada cuceririlor coloniale, Gambia devine din 1821 colonie a Marii Britanii, fiind integrată în Commonwealth abia în anul 1962. La 18 februarie 1965 își dobîndește independența cu statut de monarhie constituțională în cadrul Commonwealth-ului.

Anul acesta, între 20 și 23 aprilie, au avut loc alegeri, în cadrul cărora, cu 84 968 de voturi „pentru" și 35 638 „contra", a fost adoptat un proiect de constituție, care prevede instaurarea unui regim republican. O dată cu proclamarea republicii, primul ministru de pînă atunci, Dauda Jawara a devenit primul ei președinte, urmînd ca Farimang Signate, guvernatorul general reprezentînd Anglia, să se retragă.

În noua etapă, prima problemă care se pune este aceea de a ști ce modificări va determina schimbarea regimului constituțional, în primul rînd în domeniul relațiilor comerciale dintre Gambia și Marea Britanie. Economia gambiană a cunoscut, recent, progrese în creșterea producției și a schimburilor, dar un sumar bilanț al ei scoate în evidență dificultățile pe care trebuie să le înlăture pentru e depăși stadiul de subdezvoltare. Populațiile din Gambia și Senegal — singura țară vecină a primei — sînt identice: de-a lungul frontierelor se găsesc aceleași grupuri etnice, avînd aceleași structuri sociale și adesea vorbind aceleași limbi. După cucerirea independenței, cele două state, conștiente că o adevărată dezvoltare nu se poate efectua în izolare, au întărit atît relațiile dintre ele cît și cu alte țări ale continentului. A fost avansată chiar ideea unei viitoare uniuni senegalo-gambiene care, deocamdată, întîmpină numeroase dificultăți de ordin sentimental, economic etc. Ca și țara vecină mai mare, Gambia are o economie ce se bazează aproape în exclusivitate pe cultura arahidelor. Prețul de vînzare a lor este mai mic decît cel din Senegal, dar situația de „porto franco" a capitalei Gambiei — Bathurst — îi permite să importe la prețuri mai convenabile produsele care alimentează comerțul local.

reflector

CONFERINȚA DE LA IZMIR

Cei mai înalți reprezentanți ai Turciei, Iranului și Pakistanului, care s-au întîlnit la Izmir, și-au încheiat convorbirile. Lucrările conferinței tripartite au fost urmate de publicarea unui comunicat comun în care se relevă că șefii statelor respective au dezbătut o serie de probleme privind viața internațională precum și aspectele cele mai importante care privesc relațiile politice și economice dintre cele trei țări.

Din comunicatul comun rezultă că cei trei șefi de stat au subliniat necesitatea punerii în aplicare și a extinderii acțiunilor din cadrul planului de „cooperare regională pentru dezvoltare", la activizarea schimburilor comerciale dintre cele trei țări.

Observatorii politici apreciază că întîlnirea de la Izmir reprezintă un element important pe calea stabilirii unui climat al cooperării multilaterale în zona respectivă.

REALIZĂRI ȘTIINȚIFICE ÎN AMERICA LATINĂ

La Mexico, profesorul Carlo Campillo Sais a făcut cunoscut succesul unui grup de savanți care au izbutit să izoleze virusul gripei asiatice (Hong-Kong). Numeroși cercetători din diferite țări ale lumii au solicitat savanților mexicani amănunte în legătură cu rezultatele obținute.

In capitala Ecuadorului, Quito, a avut loc recent inaugurarea unei stații de telecomunicații prin satelit. Cu prilejul inaugurării, președintele Ecuadorului, Velasco Ibarra, a conversat, prin intermediul satelitului, cu președintele Columbiei, Lleras Restrepo, precum și cu ambasadorii ecuadorieni acreditați la Washington, Tokio și Madrid.

DREAPTA CONGRESULUI NAȚIONAL INDIAN DIN NOU ÎN DIFICULTATE

Impotriva tentativei dreptei din cadrul partidului de guvernămînt, Congresul Național Indian, care a cerut Curții Supreme a Indiei „anularea" președintelui V. V. Giri din funcția de conducător al statului, forul legislativ suprem și-a precizat dezacordul. Adversarii președintelui, aceiași care, începînd din vara anului trecut, s-au opus politicii de democratizare a vieții sociale și a reașezării economiei pe baze moderne (inclusiv naționalizarea bancară), măsuri preconizate de V. V. Giri și primul ministru, Indira Gandhi, s-au văzut, din nou, obligați să-și recunoască minoritatea în cadrul partidului.

Mișcările aripii drepte a Congresului Național Indian intervin, și observatorii politici apreciază că nu întîmplător, în condițiile în care guvernul central de la New Delhi este angrenat în activitatea de calmare a disensiunilor manifestate între diversele comunități religioase.

SPANIA

Sensul „deschiderii"

López Bravo, ministrul de externe al Spaniei

Noile acțiuni de politică externă ale guvernului de la Madrid, concretizate mai ales în vizitele oficiale pe care ministrul afacerilor externe, López Bravo, le face în ultima vreme pe aproape toate meridianele globului, atrag frecvent atenția comentariilor de presă asupra relațiilor internaționale ale Spaniei, asupra tendințelor ce se înregistrează în favoarea unei „deschideri" spre lumea dinafară.

„Este necesar să schimbăm acele ceasornicului spaniol la ora europeană" — este o frază tot mai auzită, în ultima vreme, în cercurile politice de la Madrid, frază definitorie pentru actualele preocupări guvernamentale. O examinare a ceea ce reprezintă azi politica externă a Spaniei îl face pe observatorul politic să înțeleagă sensul a ceea ce unii numesc „conștiința europeană" a acestei țări.

O primă formulă încercată, și care era menită să demonstreze în primul rînd guvernelor vest-europene legitimitatea regimului, a reprezentat-o politica dozării subtile a diverselor tendințe în constituirea guvernului, adică folosirea formulelor de coaliție guvernamentală, folosită pînă anul trecut de șeful statului spaniol, generalul Franco. Formula a eșuat, în sînul fostului guvern de la Madrid ciocnindu-se, mai ales în ultimii ani, două tendințe : cea conservatoare sau „linia dură" și cea liberală sau evoluționistă, disensiunile din cabinet manifestîndu-se fățiș cu prilejul proiectelor de lege privind libertatea presei, libertățile sindicale sau al legii privind decretarea stării excepționale pe întreg teritoriul Spaniei, la 24 ianuarie 1969. Renunțînd, așadar, pentru prima oară în treizeci de ani, la formule eterogene, generalul Franco a inaugurat, la 29 octombrie, pe cea a guvernelor omogene. Încă din primele zile noul guvern de la Madrid, de orientare „Opus Dei", indica liniile generale pe care înțelegea să se angajeze ; declarația-program de la 31 octombrie arată că „dezvoltarea economică reprezintă cheia dezvoltării politice", confirmînd astfel hotărîrea de a continua opera economică întreprinsă în cadrul celor două planuri de dezvoltare. Pe de altă parte însă, în sublinierea faptului că „modernizarea echipamentului militar va reține în mod deosebit atenția guvernului" observatorii politici din capitala Spaniei înțelegeau încă de pe atunci că rolul armatei ca element indispensabil pentru regim de menținere a ordinii existente, adică a continuității franchismului, rămîne și pe mai departe foarte important.

„Un guvern omogen în Spania — arăta cotidianul catolic «Ya» — are multe avantaje, dar îi trebuie în același timp un interlocutor, un control... altfel el devine inevitabil o formulă periculoasă". De aici apare, consideră ziarul, o dublă necesitate : organizarea de asociații politice și acordarea independenței necesare adunărilor legislative (cortes-uri) pentru a le permite să controleze și să dialogheze în mod eficace cu guvernul. Or, în Spania, de 30 de ani încoace, o opoziție instituționalizată n-a fost și nici nu este tolerată. Există însă o multiplicare a tendințelor, o efervescență politică pe care o întîlnești în toate sectoarele vieții sociale : cu prioritate în cel muncitoresc și universitar, în cadrul bisericii, dar și în cadrul administrației.

Opoziția muncitorească față de actualul sistem politic și social al Spaniei este din ce în ce mai manifestă. În ultimele luni, bazinul carbonifer asturian a cunoscut cele mai mari acțiuni revendicative din ultimii cinci ani. Declanșată în primele zile ale anului pentru mărirea salariilor și îmbunătățirea condițiilor de muncă, mișcarea grevistă s-a extins rapid, cuprinzînd în scurtă vreme toate minele din Asturia și înscriindu-se, ca amploare și durată, pe linia puternicelor lupte revendicative din anii 1958 și 1962. Mișcării greviștilor asturieni, opoziției clasei muncitoare spaniole, i s-a alăturat intelectualitatea progresistă și este simptomatic faptul că, pentru prima oară în istoria regimului, un număr de 131 de personalități politice spaniole de tendință comunistă, socialistă, democrat-creștină, monarhist-liberală, au căzut de acord asupra unui „program unic", prezentînd noului guvern de la Madrid o scrisoare-manifest în care cer democratizarea vieții social-politice, libertăți sindicale, legalizarea activității partidelor politice, amnistie pentru toți cei condamnați pentru activitate politică sau sindicală, asigurarea posibilității ca opinia publică să-și poată face cunoscute punctele sale de vedere. Partidul Comunist Spaniol sublinia că, pentru a se transpune în viață aceste deziderate, este necesară reunirea tuturor forțelor democratice și progresiste într-un front larg, pe baza unei platforme minimale. Intensificarea curentului unitar, de opoziție, creșterea numărului conflictelor sociale vin să ateste că, pe zi ce trece, se fac pași tot mai hotărîți în această direcție.

Într-un asemenea context social-politic, unele acțiuni ale politicii externe spaniole apar cu atît mai semnifi-

cative. Tendințele tot mai manifeste din ultima vreme pe continentul nostru privind participarea la circuitul accelerat și multilateral al relațiilor mondiale, amplificarea permanentă a sferelor cooperării, contribuția pe care trebuie să o aibă fiecare în cadrul schimbului tot mai activ și diversificat de valori materiale și spirituale au determinat și în Spania procesul în curs de depășire a închistării tradiționale. „Generația noastră — scrie cotidianul madrilen «Pueblo» — este o punte între Spania secolului al XIX-lea și o Spanie ce dorește să pătrundă într-o lume nouă, ce nu lasă loc privirilor retrospective".

Examinîndu-se mai îndeaproape „noua" politică economică, se constată cu ușurință dubla ei finalitate, sau, mai exact, cele două obiective complementare : transformarea Spaniei dintr-un stat odinioară nu departe de subdezvoltare într-un stat industrial ; înlesnirea, totodată, a includerii mai ferme a țării în circuitul economic european, unul din obiective fiind, pentru un stadiu ulterior, aderarea la Comunitatea Economică Europeană. Dorința de pătrundere în contextul economic mondial explică și atenția pe care guvernul de la Madrid o acordă schimburilor comerciale cu statele socialiste, cu țările de pe continentul african și latino-american.

Încercarea Spaniei de a ieși din izolarea ce a caracterizat-o ani de-a rîndul este fără îndoială în strînsă legătură cu dezvoltarea sa economică. Această dezvoltare „care s-a constatat în țară în ultima vreme — declara ministrul de externe López Bravo — a scurtat distanțe ce păreau înainte de nedepășit, dînd țării capacitatea unui dialog tehnic și financiar cu țările cele mai avansate și apropiindu-se astfel de nivelurile continentale". Revenind asupra ideii și explicînd-o mai larg, ministrul declara revistei „Relazioni internazionali" că „Europa nu se epuizează numai în jumătatea occidentală. Europa de răsărit constituie o realitate vie, dinamică și viguroasă, a cărei prezență și rol nu trebuie ignorate. Acestea sînt, în ultimă instanță, motivele care stau la baza relațiilor comerciale pe care Spania le întreține încă de ani de zile cu țările din estul Europei, ale reprezentanțelor consulare pe care le-am deschis la București, Varșovia și Budapesta, ca și ale convorbirilor care sînt în curs în acest sens cu alte țări".

Deși poartă în primul rînd numele și pecetea „europenizare", deschiderea Spaniei nu înseamnă ignorarea interlocutorilor din afara granițelor Europei.

Pe lîngă vizitele lui López Bravo la Roma, Paris sau Londra, ziarele spaniole amintesc și de cele efectuate în decurs de numai cîteva luni — i se spune „ministrul-voiajor" sau „ministrul escalelor tehnice" — la Washington, Cairo, Manila, Rabat. Cu prilejul vizitelor în țări din Orientul Mijlociu, au fost reafirmate relațiile de prietenie ale Spaniei cu țările arabe, subliniindu-se totodată că „lipsa unor relații oficiale nu implică din partea Spaniei nici cel mai mic sentiment de ostilitate față de poporul evreu și statul Israel". Guvernul de la Madrid consideră că rezoluția Consiliului de Securitate adoptată la 22 noiembrie 1967 stabilește principiul unei reglementări politice în această zonă de încordare a lumii.

La Washington, în cursul convorbirii avute de López Bravo cu secretarul general al Organizației Statelor Americane (O.S.A.), Galo Plaza, s-a discutat tema strîngerii relațiilor deja existente între Spania și țările latino-americane prin găsirea unor noi forme de colaborare.

Tot la Washington, López Bravo a abordat, în cadrul convorbirilor avute cu omologul său William Rogers, o temă mai veche dar cu atît mai presantă pentru ambele părți : problema bazelor americane din Spania. O încercare de clarificare a pozițiilor a fost făcută în repetate rînduri de fostul ministru de externe, Fernando María Castiella, Spania urmărind (spre deosebire de anul 1963 cînd, la zece ani de la încheierea tratatului americano-spaniol, părțile au căzut de acord asupra unei simple prelungiri a vechiului tratat) anumite avantaje de pe urma încheierii unui nou tratat. Negocierile — acordul expiră în septembrie 1970 — se dovedesc însă din ce în ce mai complexe : pe de o parte, oficialitățile spaniole știu că, după evacuarea bazei aeriene „Wheelus" din Libia, Pentagonul și-a sporit interesul pentru bazele din Spania (mai ales pentru cea de la Saragoza), pe de altă parte Statele Unite nu par pregătite să-și modifice substanțial ofertele, continuînd să atribuie o mai mare importanță aspectului militar al relațiilor hispano-americane, decît celor de cooperare economică. Poziția americană se așteaptă a se cristaliza la 28 mai cînd secretarul de stat William Rogers va sosi la Madrid pentru a continua conversațiile întrerupte la 17 aprilie la Washington. Oricum, independent de formula „colaborării" hispano-americane, reînnoirea tratatului nu ar putea decît potența resentimentul profund al populației spaniole față de prezența americană în țară. De altfel, mulți observatori remarcau o contradicție evidentă între modul în care regimul de la Madrid abordează această temă a bazelor și declarațiile sale privind o largă colaborare intereuropeană și internațională. Se știe, astfel, că guvernul spaniol s-a pronunțat în mod favorabil față de ideea convocării unei conferințe privind securitatea europeană. „Trebuie să participăm la o asemenea conferință — arată ministrul de externe spaniol — cu toate țările Europei, fără distincție de regim politic. Conferința va putea fi un prilej pentru întreruperea procesului de diviziune a continentului și pentru stabilirea, într-un climat de pace și respect reciproc, a bazelor unor relații europene mai realiste și mai juste".

Poate că, așa cum comenta revista „Rinascita" : „dinamicitatea politicii externe a Madridului, declarația favorabilă convocării unei conferințe asupra securității europene nu exprimă o nouă voință de autonomie, ci numai o tentativă de a găsi o cauțiune existenței regimului franchist în cadrul „blocului euro-occidental", și, în același timp, în dezvoltarea strategiei Statelor Unite, în care Spania este un stîlp". Fără îndoială că activitatea internațională a guvernului de la Madrid, această „deschidere spre exterior se desfășoară sub presiunea unor factori interni, ca și a tendințelor ce se manifestă astăzi în lume, din nevoia de adaptare economică și politică la lumea înconjurătoare. Rămîn însă grave probleme de rezolvat și, în primul rînd, „deschiderea" pe planul politicii interne a Spaniei (acordarea de libertăți politice și sociale), care condiționează dezvoltarea generală a țării.

Rodica DUMITRESCU

reflector

„PRIN NEGOCIERE ȘI CONCERTARE"

Arthur Watson, noul ambasador al S.U.A. în Franța, a prezentat săptămîna trecută scrisorile sale de acreditare președintelui Republicii. Cu acest prilej, președintele, după ce a evocat în termeni călduroși tradiția prieteniei franco-americane, a abordat problemele situației internaționale actuale. „In momentul chiar în care vă preluați funcțiunile, domnule ambasador — a spus Georges Pompidou — probleme de o excepțională gravitate se pun în Asia de sud-est unde Statele Unite sînt angajate direct, în Orientul Apropiat unde acțiunea marilor puteri poate influența situația în mod hotărîtor". Referindu-se la convorbirile pe care le-a avut cu președintele Nixon și în care au fost recunoscute cu sinceritate deosebiri de concepții „fie în ceea ce privește căile de urmat pentru atingerea unor obiective comune, fie în ceea ce privește însăși definirea acestor obiective", președintele Pompidou a declarat : „Mai mult ca oricînd, această franchețe trebuie să rămînă întreagă în raporturile noastre. In ceea ce ne privește, ea ne face să reafirmăm astăzi — cu o insistență întărită de îngrijorarea pe care o resimțim în fața escaladei violenței — că orice crize, orice conflicte, nu pot fi rezolvate decît prin negociere și concertare".

JAPONIA : OPOZIȚIA INTERPELEAZĂ

După cum se știe, anul acesta, la 23 iunie urmează să expire valabilitatea Tratatului de securitate japono-american. In contextul operațiunilor militare americane din Indochina, o serie de parlamentari japonezi au interpelat, recent, guvernul asupra deciziilor legate de viitorul tratat. O serie de deputați aparținînd Partidului Socialist Japonez, Partidului Socialist Democratic, precum și Partidului Komei, și-au manifestat, în termeni hotărîți, dezaprobarea față de agravarea situației din Indochina și în special față de intervenția trupelor Statelor Unite în Cambodgia. Deputații opoziției au precizat pericolul care decurge, pentru Japonia, în condițiile în care relațiile japono-americane au fost precizate în binecunoscutul comunicat comun dat publicității cu ocazia vizitei la Washington, în noiembrie 1969, a premierului Eisaku Sato. Opoziția apreciază că actualul conflict din Indochina va avea repercusiuni dintre cele mai grave asupra promisiunii de retrocedare a Okinawei în 1972.

Deși presa japoneză a subliniat, de asemenea, efectele nedorite care ar putea rezulta pentru Japonia din escaladarea războiului din Indochina, (bazele americane din Japonia sînt în stare de alertă, numărul zborurilor bombardierelor grele s-a dublat etc.), premierul Eisaku Sato nu a răspuns încă cererii opoziției de a supune dezbaterii, în organul legislativ suprem al țării, hotărîrea de extindere automată a Tratatului de securitate japono-american.

Prognoze economice pentru deceniul 1970-1980

Disparităţi şi rivalităţi intercapitaliste

Conf. univ.
Gheorghe Badrus
doctor în economie

În timpurile noastre, cînd prognoza îşi înscăunează cu tot mai multă fermitate dreptul de a se număra în rîndul ştiinţelor, scrutarea transformărilor economice şi sociale ce se vor petrece în viitorul deceniu în lume devine nu un exerciţiu intelectual, ci o necesitate pentru determinarea strategiei şi tacticii politice. Investigarea evoluţiei fenomenelor din ţările capitaliste avansate din punct de vedere economic, a inegalităţii dezvoltării lor în prezent şi în viitor are o mare însemnătate şi actualitate teoretică şi practică.

Tabloul lumii contemporane se caracterizează, înainte de toate, prin formarea şi dezvoltarea sistemului mondial socialist, destrămarea accentuată a sistemului de robie colonială, amploarea luptei clasei muncitoare şi a unor pături sociale largi din lumea capitalistă, împotriva exploatării şi a politicii monopolurilor. Sub impulsul revoluţiei ştiinţifico-tehnice contemporane, care are un caracter mondial, au avut şi au loc progrese considerabile în sfera forţelor de producţie. Capitalismul monopolist de stat a devenit forma de existenţă a capitalismului în citadelele acestuia. Evoluţia ţărilor capitaliste dezvoltate — parte componentă a societăţii contemporane — nu poate fi înţeleasă fără a lua în consideraţie aceste modificări majore petrecute în lume, inclusiv în situaţia lor. În acelaşi timp, dezvoltarea mondială, raporturile de forţe pe plan internaţional, procesul revoluţionar contemporan, nu pot fi descifrate, dacă se neglijează tendinţele actuale şi previzibile din viaţa economică şi socială a ţărilor capitaliste dezvoltate.

Cunoaşterea acestor tendinţe, în primul rînd a celor din domeniul economic, este necesară ţărilor socialiste, deoarece, pornind de la un nivel mai scăzut de dezvoltare a forţelor de producţie, ele sînt nevoite, în mod obiectiv, să lichideze decalajele ce le despart de statele capitaliste avansate, pentru a demonstra din toate punctele de vedere şi în mod incontestabil superioritatea noii orînduiri.

În sfîrşit, dezvoltarea inegală, schimbările în raportul de forţe dintre ţările capitaliste cu un grad înalt de dezvoltare economică au şi vor avea o însemnată influenţă asupra desfăşurării luptei pentru progres social în înseşi aceste ţări şi, implicit, au consecinţe asupra procesului revoluţionar mondial în ansamblul său.

În acest articol ne vom limita la schiţarea evoluţiei raporturilor de forţe în **domeniul economic** între ţările capitaliste dezvoltate în **deceniul al optulea** al secolului nostru.

„Scenarii" posibile

Evoluţia raportului de forţe pe tărîm economic între principalele ţări capitaliste în ultimul deceniu, situaţia actuală, acţiunea legii dezvoltării inegale a ţărilor lumii capitaliste, studii previzionale întreprinse în diferite ţări ne permit să facem unele supoziţii cu privire la viitorul decalajelor dintre principalele ţări capitaliste în următorii 10 ani; supoziţiile pornesc de la ipoteza că în deceniul al optulea în aceste ţări nu survine vreo schimbare revoluţionară şi nu au loc vreun conflict între ele sau o conflagraţie mondială. Aceasta nu înseamnă că nu se vor produce deplasări spre stînga, regrupări ale forţelor politice, că nu vor avea loc ciocniri de clasă, tensiuni sociale în diferite ţări şi în diferite perioade, după cum sînt de prevăzut momente de încordare în relaţiile dintre statele capitaliste principale.

Una dintre premisele de lucru de la care se poate porni în alcătuirea „scenariului" evoluţiei raporturilor de forţe dintre aceste ţări este aceea că situaţia economiei lor va urma făgaşul cunoscut în ultimul deceniu, adică nu va trece prin zguduiri de proporţii mondiale şi de profunzimea crizei din 1929—1933. O asemenea ipoteză este plauzibilă dacă se ţine seama de modificările care s-au petrecut în mecanismul reproducţiei capitaliste, de stimulenţii şi schimbările pe care le determină revoluţia ştiinţifico-tehnică, de posibilităţile de a atenua, cu ajutorul intervenţiei statului capitalist monopolist, scăderile de producţie şi alte fenomene cu caracter de criză. Este de presupus, totuşi, că în unele ţări, în unele ramuri, în anumite perioade vor avea loc crize economice, care vor influenţa — fără doar şi poate — raporturile de forţe, dar şi în aceste cazuri mecanismul capitalismului monopolist de stat poate ajuta, după cum arată practica, la o redresare relativ rapidă.

Altul va fi „scenariul" raporturilor de forţe pe tărîm economic, dacă plecăm de la premisa că în viitorul deceniu — să zicem în prima lui jumătate — se va produce o înrăutăţire cu caracter general, de criză, a situaţiei ţărilor capitaliste dezvoltate din punct de vedere economic. O asemenea supoziţie merită a fi luată în consideraţie, deoarece schimbările survenite în mecanismul reproducţiei capitaliste în ţările dezvoltate n-au putut anula contradicţiile ce-i sînt proprii, n-au putut desfiinţa cauzele şi premisele crizelor economice. Se poate presupune că economia ţărilor capitaliste dezvoltate va cunoaşte o zguduire cu caracter de criză, chiar dacă aceasta nu va avea semnele distinctive ale unei crize clasice şi va fi — să zicem — o criză internaţională cu caracter predominant financiar, persistentă, în condiţiile menţinerii inflaţiei.

Indiferent care dintre premisele enunţate mai sus va fi confirmată de viaţă, un lucru este cert — legea dezvoltării inegale a ţărilor sistemului mondial capitalist va acţiona şi în acest deceniu, constituind factorul determinant al decalajelor, al schimbărilor în raporturile de forţe dintre principalele ţări capitaliste.

Saltul Japoniei

Se pune întrebarea: ce perspective se întrevăd în privinţa **ritmului creşterii economice?** Situaţia din ultimii ani ne prezintă următorul tablou, grăitor pentru inegalitatea înfăptuirii reproducţiei lărgite în ţările capitaliste dezvoltate:

Tabel nr. 1

RITMUL MEDIU ANUAL DE CREŞTERE A PRODUSULUI NAŢIONAL BRUT REAL ÎN PERIOADA 1964—1968 (ÎN PROCENTE):	
1. Japonia	11,0
2. Italia	5,6
3. Canada	5,5
4. S.U.A.	5,1
5. Franţa	4,7
6. R.F.G.	4,4
7. Anglia	2,9

(Sursa: *Calculat după „Die Weltwirtschaft", nr. 2, iulie-decembrie 1969, p. 1)*

Desigur, este de aşteptat menţinerea în anii următori a inegalităţii ritmului de creştere al diferitelor economii naţionale — dar ce efecte va avea ea? Într-un articol intitulat „Lumea anului 1980" apărut în „Die Zeit" din octombrie 1969, cunoscutul futurolog american Herman Kahn consideră că în

1980 produsul național brut al S.U.A. va fi de 1400 miliarde dolari, cel al Japoniei de 300—600 miliarde dolari, al R.F. a Germaniei și Franței de cîte 250 miliarde dolari, al Angliei, Italiei și Canadei de cîte 100—200 miliarde dolari. După părerea sa, „Japonia anului 1980 va putea fi considerată ca superputere nu numai din cauza poziției sale reale în acel an, ci și datorită potențialului său de dezvoltare viitoare".

Se poate aprecia de pe acum că în acest deceniu va avea loc o nouă schimbare a raportului de forțe, caracterizată înainte de toate prin situarea fermă a Japoniei pe locul al doilea în ierarhia țărilor lumii capitaliste. Încă în 1968 Japonia întrecuse prin mărimea produsului său național brut R.F. a Germaniei și celelalte țări din Europa occidentală, trecînd în această privință după S.U.A.; se consideră că în 1975 el va deveni egal cu suma produsului național brut al tuturor țărilor asiatice luate la un loc.[1]) Dinamismul economiei japoneze, ilustrat de creșterea producției sale industriale într-un ritm mediu anual de 13 la sută în perioada 1960—1968[2]), îi va permite ca, încă din acești ani, să dețină ponderea cea mai importantă, după S.U.A., în producția industrială a lumii capitaliste, împingînd R.F.G. pe locul al treilea. Potențialul Japoniei este demonstrat de faptul că, potrivit datelor referitoare la 1968, ea are o producție industrială aproximativ egală cu cea a Franței și Canadei, luate la un loc, depășind-o pe cea a Marii Britanii.

Progresele din anii viitori vor întări pozițiile Japoniei, dar credem că ea nu se va putea distanța prea mult de celelalte țări capitaliste care o urmează, deoarece unele dintre ele, ca de exemplu Italia, Franța, vor putea cunoaște o expansiune asemănătoare. Datele unor publicații din străinătate, bazate pe aprecieri ale experților Pieței comune, prevăd pentru perioada 1971—1975 un ritm anual de creștere a produsului național brut de 5—5,5 la sută în Franța, 5,5—6 la sută în Italia, de 4,5 la sută în R.F. a Germaniei[3]).

Potrivit aprecierilor revistei franceze „L'Expansion", dezvoltarea principalelor țări din Europa occidentală va fi următoarea:

Tabel nr. 2

	Produsul național brut (în miliarde dolari)		Produsul național brut pe locuitor (în mii dolari)		Ritmul mediu anual de creșterea product. muncii în anii 1970—1980
	1970	1980	1970	1980	
R.F.G.	169	270	2,9	4,3	4,5%
Franța	134	237	2,65	4,4	5,0%
Italia	90	237	1,65	2,7	6,6%
Anglia	112	155	2,0	2,55	3,0%

(Sursa: *„L'Expansion", ianuarie 1970, p. 72-78).*

Așadar, anii următori lasă să se întrevadă noi schimbări importante. Sporind într-un ritm mai rapid producția și productivitatea muncii, Franța va ajunge din urmă R.F. a Germaniei în privința produsului național brut pe locuitor, iar Italia va întrece Anglia atît în privința produsului național brut, cît și a celui pe un locuitor. În orice caz, acest deceniu va fi marcat, de asemenea, de rivalitățile dintre R.F. a Germaniei și Franța, dintre R.F. a Germaniei și Japonia.

Dacă va continua dezvoltarea lentă a Angliei din perioada postbelică, rolul acestei țări în economia capitalistă mondială va scădea și mai mult pînă la sfîrșitul deceniului, fiind posibil să se producă o apropiere sensibilă între nivelul producției ei industriale și cel al Franței.

S. U. A. păstrează leadership-ul

Cu toată ascensiunea Japoniei, presupunînd că ea își va menține ritmul înalt care i-a permis ca între 1963 și 1968 să-și dubleze producția industrială, totuși S.U.A. își vor păstra în deceniul al optulea pozițiile de lider în rîndul țărilor capitaliste dezvoltate. Potrivit prognozelor elaborate de cunoscuta editură McGraw-Hill, produsul național brut al S.U.A., care în perioada 1952—1967 a crescut în medie anual cu 3,5 la sută, va cunoaște în următorii 15 ani (1967—1982) un ritm mediu anual de creștere de 4,3 la sută[4]) — ritm ce este foarte apropiat de cel prevăzut pentru țările vest-europene. Ca și pînă acum, un factor primordial al creșterii economiei S.U.A. va fi sporirea productivității muncii, care de pe acum se află la un nivel superior față de toate celelalte țări capitaliste dezvoltate; dacă în intervalul 1952—1967 productivitatea muncii (producția pe om-oră) a crescut de la 3,71 la 5,34 dolari, adică cu 44 la sută, în perioada 1967—1982 se prevede să sporească de la 5,34 la 8,31 dolari, adică cu 56 la sută, într-un ritm mediu anual de 3 la sută, superior celui din cei 15 ani anteriori[5]).

Decalajul de potențial dintre S.U.A. și celelalte țări luate de noi în considerație este mult prea însemnat pentru a fi lichidat într-un timp scurt; în 1968, produsul național brut în prețuri curente al S.U.A. a fost de 880 770 milioane dolari, față de circa 141 810 milioane dolari — cel al Japoniei, adică de aproape 6 ori mai mare[6]). Produsul național brut, calculat pe locuitor, în prețuri curente, era în 1968 în S.U.A. de 4380 dolari, în Japonia de 1400 dolari, iar în Franța, R.F. a Germaniei și Anglia se cifra la 2530, 2200 și, respectiv, 1850 dolari[7]). După aprecierile revistei franceze „L'Usine Nouvelle", dezvoltării inegale nu va afecta substanțial pozițiile S.U.A. în producția lumii capitaliste; această țară va beneficia în continuare de avantajele pe care i le creează potențialul său absolut față de parteneri și concurenți.

Corelația acumulare-ritm de creștere

Analiza creșterii economice în deceniul trecut evidențiază, ca o manifestare a inegalității dezvoltării țărilor capitaliste avansate și a desfășurării procesului de reproducție, **marea deosebire între factorii principali care au determinat înviorarea sau menținerea conjuncturii înalte în diverse țări.** În unele țări rolul primordial l-au jucat investițiile, în altele — expansiunea economică externă, unele țări au pedalat pe măsurile cu caracter monopolist de stat, altele pe cheltuielile militare ș.a.m.d. Credem că în actualul deceniu nu va dispare acest aspect al inegalității dezvoltării, deși s-ar putea ca interferența sau slăbirea cumulată a diferiților factori să dea naștere unor zguduiri.

Investițiile făcute în perioada postbelică, îndeosebi în ultimii ani, au dus la dezvoltarea unei baze tehnico-materiale de nivel superior în țările capitaliste dezvoltate, întreținînd pe multiple planuri o conjunctură economică favorabilă. Nu numai economiștii marxiști, dar și cei care au alte vederi relevă strînsa legătură dintre rata acumulării și ritmul de creștere în perioada postbelică. Sînt elocvente în această privință datele furnizate de Robert Marjolin, fost vicepreședinte al Comisiei Pieței comune, într-un articol publicat în revista „Preuves":

RATA ACUMULĂRII ȘI CREȘTEREA PRODUSULUI INTERN BRUT ÎN PERIOADA 1955—1967 (în procente)

	Ponderea investițiilor în produsul intern brut	Creșterea medie anuală a produsului intern brut pe o persoană ocupată
Japonia	24,1	8,2
R.F.G.	18,3	4,3
Franța	14,3	4,6
Italia	14,2	5,4
Anglia	13,1	2,5
S.U.A.	12,5	2,4

(Sursa: R. Marjolin: „Perspectivele de creștere ale economiilor occidentale, 1970—1980", „Preuves" nr. 1/1970, p. 92)

Aproape toți cei care scriu despre economia japoneză subliniază că elanul ei are drept fundament ritmul înalt al investițiilor productive (acestea reprezintă 35 la sută din produsul național brut al țării, fiind — procentual — de două ori mai mari decît ale S.U.A. sau ale Franței și cu o treime decît ale R.F.G.)[8]. Despre efectele acestui fenomen și gradul de modernizare a capitalului fix vorbește faptul că 77 la sută din mașinile industriei japoneze au o vechime mai mică de 6 ani.

Fără îndoială că, sub imperativele revoluției științifico-tehnice, ale uzurii fizice și morale rapide a mașinilor și utilajelor, monopolurile vor continua să mențină la un nivel ridicat rata acumulărilor. Inegalitatea procesului de acumulare în diferite țări va condiționa în de-abia către anul 2000 produsul național brut al Japoniei va depăși pe cel actual al S.U.A., iar după calculele Ministerului de Finanțe japonez, cam către anul 1988 această țară va avea cel mai ridicat venit pe locuitor din lume[8]). Așadar, cu toate că va determina în acest deceniu noi schimbări în raportul de forțe dintre principalele țări capitaliste care urmează după S.U.A., favorizînd în special Japonia, legea

[1]) „L'Usine Nouvelle", octombrie 1969, supliment, p. 166—191.
[2]) Ibidem
[3]) „Entreprise", 20 decembrie 1969, p. 33.
[4]) „The American Economy. Prospects for Growth through 1982", editura McGraw-Hill.
[5]) Ibidem
[6]) L'Observateur de l'O.C.D.E., februarie 1970, p. 22—23.
[7]) Ibidem
[8]) „L'Usine Nouvelle", supliment, octombrie 1968, p. 167.
[9]) „L'Usine Nouvelle", octombrie 1969, supliment.

bună măsură ritmul mai rapid sau mai încet al fiecăreia. Ținînd seama de ritmul progresului tehnic contemporan, se poate presupune că **în decursul acestui deceniu țările capitaliste dezvoltate își vor reînnoi încă o dată, pe o bază tehnică superioară, capitalul fix.**

Sub semnul revoluției științifico-tehnice

O dată cu această reînnoire, ca urmare a revoluției științifico-tehnice, vor avea loc **transformări calitative în structura pe ramuri** a economiilor naționale, concomitent cu tendința manifestată în ultimul deceniu de apropiere a acestor structuri. Este de așteptat ca ramurile care au un rol determinant în progresul tehnic contemporan să cunoască și în acest deceniu o dezvoltare rapidă.

Cu toate greutățile pe care le ridică prognozele în domeniul **energetic**, se poate spune că pînă în 1980, deși se vor realiza pași însemnați pe calea folosirii energiei nucleare în scopuri pașnice, totuși aceasta nu va înlocui petrolul ca sursă principală de energie. Studiile previzionale referitoare la Europa occidentală arată că în următorii 5 ani petrolul își va spori ponderea în balanța energetică pe seama cărbunelui, urmînd ca în cealaltă jumătate a acestui deceniu să ajungă la o poziție mai stabilă. După calculele organelor Pieței comune, în balanța energetică a anului 1980 petrolului îi vor reveni 55—60 la sută, cărbunelui circa 20—25 la sută, gazelor naturale 10—14 la sută, iar energiei nucleare aproximativ 8 la sută [10]). Desigur, această structură va fi diferită de la țară la țară, realizarea ei depinzînd în primul rînd de creșterea economiilor naționale vest-europene — în parte și pe ansamblul lor.

Se poate întrevedea întețirea cursei începute, mai ales între S.U.A., Anglia, R.F.G, Franța și Canada, pentru producția de energie nucleară ieftină, pentru realizarea de reactori economici. Se prevede că în 1975 în întreaga lume vor funcționa peste 200 centrale atomoelectrice cu o putere netă totală de peste 105 000 MW, dintre care în țările capitaliste 164 centrale cu o putere de 89 995 MW [11]). În același timp, trebuie avut în vedere că realizările științei pot apropia folosirea unor noi surse puternice de energie de origine termoionică, termoelectrică, magnetohidrodinamică, solară, vulcanică, oceanică etc.

Fără îndoială că **industria chimică**, îndeosebi petrochimică, va continua să crească rapid în toate țările capitaliste dezvoltate, modificîndu-și structura potrivit cu descoperirile și invențiile ce vor surveni. Dinamismul petrochimiei este ilustrat de ritmul mediu anual de 25 la sută înregistrat de producția de substanțe chimice organice din petrol în deceniul 1958—1968 în Europa occidentală. Calculele prevăd acestei producții pentru anii 1970—1980 un ritm de creștere cel puțin dublu față de cel al produsului național brut al țărilor vest-europene.

În ce privește masele plastice, în timp ce în 1967 Italia și Anglia aveau producții de aceeași mărime, pînă în 1980 — potrivit datelor publicate în broșura „Europlastique — Eurocautchouc 70" (prezentare a Expoziției internaționale de materiale plastice și cauciuc — Paris, iunie 1970) se va crea un decalaj între ele în favoarea Italiei, care va depăși ca mărime producția acesteia din 1967. Dacă în 1967 R. F. a Germaniei întrecea Japonia la producția de mase plastice, coeficientul decalajului fiind de 1,08, în 1975 situația se va inversa, același coeficient cifrîndu-se la 1,6 în favoarea Japoniei, pentru ca pînă în 1980 să se reducă. În decursul anilor, decalajul dintre R. F. a Germaniei și Anglia va crește, coeficientul acestuia sporind de la 2,39 în 1967 la 3,02 în 1980. Cunoscînd un ritm mai lent de creștere, Canada va rămîne sensibil în urmă, fiind întrecută în producția de mase plastice, pînă în 1980, după cum reiese din datele aceleiași broșuri, de Spania și Brazilia, care acum sînt în urma ei. Se prevede, de asemenea, că volumul producției de materiale plastice a S.U.A. din 1973 (14,2 miliarde mc) va fi egal cu cel al producției de oțel a acestei țări [12]). Creșterea producției de mase plastice va fi însoțită, desigur, de folosirea lor tot mai largă ca înlocuitori ai metalelor.

Una din tendințele noi este ascensiunea rapidă a producției și consumului de **aluminiu**, care, datorită calităților sale și competitivității față de produsele concurente (oțel, cupru, mase plastice), este considerat unul dintre produsele cheie ale creșterii în condițiile progresului tehnic contemporan.

Tabelul nr. 4

PRODUCȚIA DE ALUMINIU DE PRIMĂ FUZIUNE ÎN 1968 (mii tone)			
S.U.A.	2 953	Franța	366
Canada	902	R.F.G.	257
Japonia	482	Italia	142
		Anglia	37

(Sursa : „Entreprise", 5 dec., 1969)

S.U.A. dețin primul loc nu numai prin producția proprie, dar și prin faptul că trei din cele șase mari companii, care produc la un loc 80 la sută din aluminiul țărilor capitaliste, sînt americane. Probabil că tabloul de mai sus va suferi modificări, mai ales ca urmare a creării, îndeosebi în R. F. a Germaniei și în Anglia, de noi unități de electroliză bazate pe energie nucleară-electrică. Se prevede că în R.F.G. capacitatea de producție va ajunge încă în 1971 la 480 000 tone aluminiu. În Anglia se contează pe o sporire de peste nouă ori, în următorii cinci ani, a capacităților de producție a aluminiului (de la 39 000 tone la 360 000 tone) [13]).

Fără îndoială că sporirea producției de aluminiu și pătrunderea lui tot mai largă în diverse domenii va influența asupra **siderurgiei.** Previziunile asupra dezvoltării siderurgiei vest-europene sînt destul de vagi, deoarece spre mijlocul deceniului se prevede o revizuire a politicii C.E.C.O. Pentru prima jumătate a deceniului se contează pe o sporire a producției de oțel atît în țările membre ale C.E.C.O. (circa 130 milioane tone), cît și în Anglia, conturîndu-se, totodată, tendința de concentrare a producției în unități mari, amplasate pe litoral. Ca urmare a aplicării tot mai largi a procedeelor moderne, de înaltă eficiență, în S.U.A. ponderea oțelului de convertizor în totalul producției va ajunge în 1975 la 55 la sută, a oțelului electric va crește pînă la 15 la sută, iar a oțelului Martin se va reduce la 30 la sută [14]). Ajunsă pe locul al doilea, ca urmare a utilizării metodelor moderne, a ritmului său înalt, care a variat între 10 la sută și 30 la sută în perioada 1950—1968, producția de oțel a Japoniei se va dezvolta, probabil, în continuare la fel de rapid, fiind stimulată în bună măsură de cererea internă. După unele aprecieri, s-ar putea ca în următorii 5 ani Japonia să întreacă S.U.A. în producția de oțel [15]).

O ramură importantă care se va dezvolta continuu, suferind totodată modificări în structura sa, este **construcția de mașini,** care îmbrățișează o gamă largă de produse. Fără îndoială că, sub influența revoluției științifico-tehnice, vor cunoaște un ritm mai rapid de creștere asemenea ramuri de vîrf, cum sînt producția de mașini electronice de calcul, aparate de măsură și instalații pentru centrale atomoelectrice, tehnica spațială ș.a. Dacă se va menține situația din ultimii ani, cînd, ca urmare a adîncirii diviziunii internaționale a muncii, exportul de produse ale construcțiilor de mașini a crescut mai repede decît producția acestei ramuri, este de așteptat o agravare a concurenței dintre țările capitaliste dezvoltate.

O ilustrare a evoluției decalajelor în această ramură ne oferă dezvoltarea unuia dintre domeniile ei importante :

Tabelul nr. 5

CONSUMUL DE ECHIPAMENT ELECTRONIC	1967		1980	
	în miliarde dolari	în %	în miliarde dolari	în %
Total	33	100	90	100
din care :				
S.U.A.	21	64	47	52
Piața comună	4	12	14	16
A.E.L.S.	2	6	7	8
Japonia	2	6	11	12
Celelalte țări capitaliste	4	12	11	12

(Sursa : „The Financial Times", 8 dec. 1969, p. 15)

Creșterea consumului de echipament electronic în diferite țări (în Japonia de 5,5 ori, în țările Pieței comune și în cele ale A.E.L.S. de cîte 3,5 ori), într-un ritm mai rapid decît în S.U.A., va determina scăderea sensibilă a ponderii acestei țări în totalul general. Totuși, chiar în aceste condiții, consumul tuturor celorlalte țări principale din lumea capitalistă luate la un loc nu va egala nici în 1980 pe cel al S.U.A.

[10]) „Financial Times". 16 dec. 1969, p. 18—22.

[11]) „Kerntechnik", noiembrie 1969, pag. 615.

[12]) Kunststoff-Berater, februarie 1970, p. 106.

[13]) „Entreprise", 5 decembrie 1969, p. 51-71.

[14]) „Biuleten inostrannoi kommerceskoi informații", 20 nov. 1969 p. 5.

[15]) „L'Usine Nouvelle", oct. 1969, supliment.

(Va urma)

reportaj pe glob

OSLO

Ion Manea

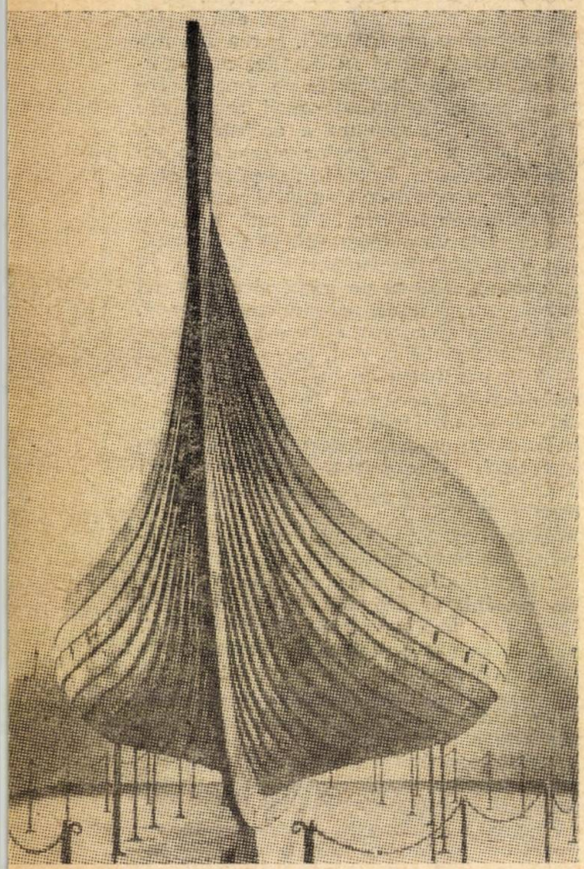

O veche navă a vikingilor expusă la Muzeul Vapoarelor

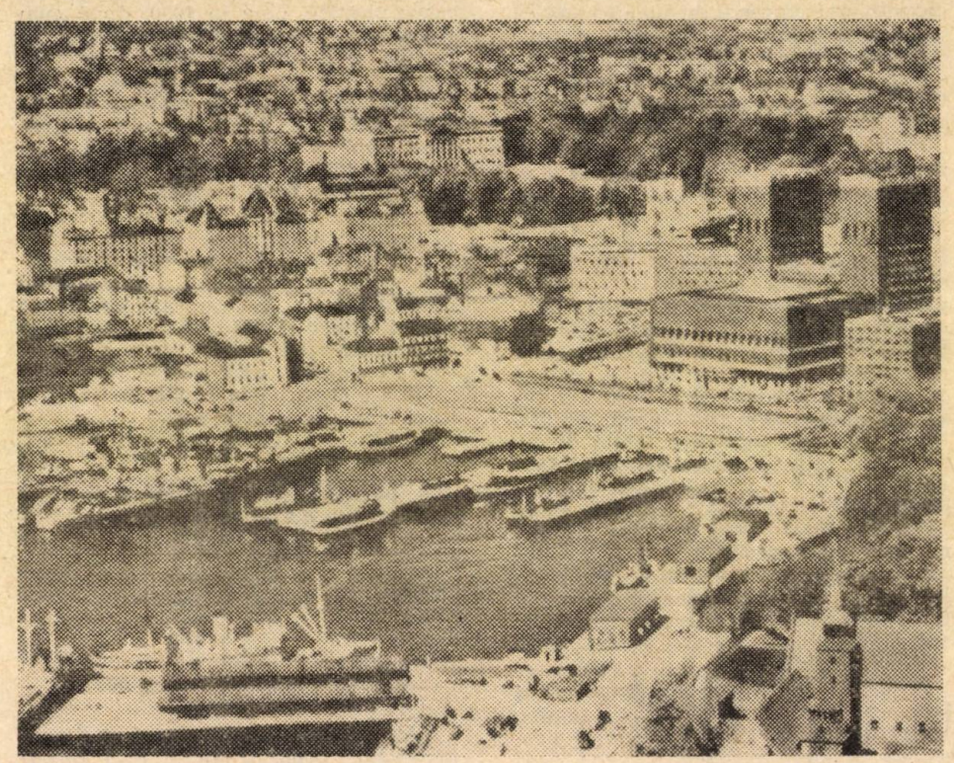

Vedere din Oslo

Nu are deloc aerul unei metropole. Respiră, în schimb, o puritate sănătoasă și se colorează umed, cu contururi tranșate. Culoarea e atît de saturată de umezeală, încît extravaganța genială a pictorului național Edward Munch a ajuns să picteze nonculorile (sub negru scrie „Noaptea înstelată", sub alb „Zăpadă").

Oslo s-a stabilit pe un mănunchi de văi care aleargă spre mare. De mult, pe vremea lui Haakon al V-lea, a devenit inima regatului, cînd regele și-a clădit aici o fortăreață : Akershus. Și mai este acolo și un mănunchi de coline. Fiindcă erau acoperite de brazi, le-am spus munți și norvegienii au surîs... Iar mării, Mării Nordului, care nu e chiar atît de altfel de albastră decît Mediterana și care se îngustează pentru a face loc insulelor de granit, sau mușcă în favoarea golfului din bătrînețea mai puțin viguroasă a țărmului, i-am spus fiord și... iarăși norvegienii nu au fost de acord. Fiordul Oslo e o glumă turistică. Adevăratele fiorduri sînt mai sus, spre țărmul nord-vestic, de la Bergen încolo, fiindcă numai acolo îngustimea apei se zbate în colții stîncilor verticale și capătă profunzime.

Cu străinii, norvegienii sînt politicoși. Te plimbi unde vrei, cum vrei și cît poți. Și, fiindcă știi că în centrul orașului trebuie să fie o primărie, un palat regal, un teatru, unul sau mai multe muzee, o universitate (veche), pornești în explorare și, într-adevăr, cu cîteva clipe înainte de a te întîlni cu portul, urci treptele Radhusetului. Piatra fundamentală a fost pusă în 1931, dar construcția a fost terminată de-abia în anii din urmă. În trecut, aici era un cartier rău famat, trist și decrepit : Pipervika. Acum însă : două lame paralele se înalță gemene, pe o lungime de 60 de metri. Cărămizii, turlele cu geometrie cubistă privesc de sus acoperișul paralelipipedului culcat care le unește. În fața lui, Curtea de Onoare, păzită de fîntîna lebedelor și de treptele cascadei, ascultă Carillonul din turn și consideră vremea după orologiul astronomic prins ca o medalie în dreapta porții principale. Saluți „Fata din Oslo" de deasupra intrării și pătrunzi în marele hall central de culoarea nisipului uscat : peisajul neasemuit al golfului intră direct în clădire printr-un imens perete de sticlă. De undeva, dintr-o galerie, vocea ghidului explică frescele din cămările care te înconjoară. Alergi pe scări să nu pierzi amănuntele. Dar atunci nu mai ai nevoie de ghid : totul este ca o carte de istorie cu poze colorate : o carte cu dimensiuni impresionante, unde totul este limpede și preacuminte.

Dacă parcurgi doar cîțiva zeci de metri de la primărie, care te-a cucerit prin geometria ei simplă și îndrăzneață, ajungi la clădirea în stil de for roman a Stortingului. Piața din fața parlamentului, ca și una din sălile sale minunate, se numește „Eidsvoll". Acest nume reamintește o mică localitate de lîngă Oslo. În 1814 puterile care l-au învins pe Napoleon au schimbat harta Europei, au luat Norvegia Danemarcei și au anexat-o la Suedia. Poporul norvegian s-a răsculat, iar deputații săi, întruniți la Eidsvoll, au adoptat constituția Norvegiei independente. Dar, Europa lui Metternich nu putea tolera o asemenea sfidare. După cîteva crîncene bătălii, Norvegia a fost nevoită să recunoască autoritatea regelui suedez. Constituția de la Eidsvoll a fost însă păstrată și, pe baza ei, Stortingul a realizat o serie de reforme democratice. De atunci, Eidsvoll a rămas un simbol al dragostei de libertate și demnitate națională.

■

La Storting, în redacțiile ziarelor, la radio și televiziune am avut prilejul să discut cu mulți norvegieni. La întrebări în legătură cu probleme ce confruntă în prezent țara lor, răspunsurile nu sînt întotdeauna foarte clare. Și, totuși, citim în ziare că există o problemă a raporturilor dintre cheltuieli și venituri, că există la Oslo, ca și în alte orașe norvegiene, o problemă a locuințelor, a căror chirii înghit circa 25 la sută din salariu, a transporturilor urbane al căror cost este foarte ridicat. Oamenii care și-au închinat viața muncii consideră, modești, că trebuie să aibă dreptul să se odihnească la adăpost de griji nu la 70 de ani, cum prevăd legile acum, ci măcar la 68 de ani, cum se înscrie într-un proiect

Lemnul, una din bogățiile principale ale Norvegiei

de lege în jurul căreia se duce, în prezent, o adevărată bătălie în Storting.

Conflictele politice au virulențe surprinzătoare. O coaliție dispunînd de o majoritate de două voturi evoluează sinuos, în timp ce social-democrații se gîndesc că ar putea reveni la putere chiar fără alegeri.

Se spune că granița dintre Suedia și Norvegia urmează granița pămîntului fertil. Și norvegienii au căzut de partea stîncoasă. Doar 2,5 la sută din teritoriul țării poate fi arat și cultivat. Norvegia are puține resurse minerale, cum ar fi cărbunele și petrolul, iar industria se bazează în special pe lemn și hidroenergie. Montesquieu spunea că o climă aspră crește oameni harnici. În Norvegia este cît se poate de clar că obstacolele naturii nu au putut fi învinse decît cu o muncă titanică. Așa a fost în trecut și așa este și azi.

Altădată, îndărătnicia ținutului împinsese blonzii și bărboșii locuitori ai acestuia să pornească în sud, spre cuceriri. Pe vremea aceea, acum mai bine de o mie de ani, oamenii se numeau vikingi și arta lor sculptă eleganța lansată a corăbiilor. Le regăsești, parcă coborîte din legendă, în micropeninsula Bigdfy : descoperite de-abia în pragul secolului nostru, cele trei corăbii, Oseberg, Tunn și Glokestad, sînt, de fapt, piramidele Nordului, sicrie de regi și regine.

La o sută de metri de aleea șerpuită, epopeea marină te aruncă în galbenul legănat al ambarcațiunii Kon-Tiki, și de acolo, tocmai în copca ghețurilor polare (Muzeul Fram).

„Norvegia este astăzi a patra țară din lume în ceea ce privește navigația, cu un volum total de peste 14 milioane tone brute", scrie, în ghidul alb și bleu, pe a cărui copertă un marinar cu aer de pirat ține o balenă de coadă.

În această nobilă calitate de cărăuși de primă mînă ai lumii, norvegienii se simt, fie și numai prin ceea ce am putea numi atașament profesional, legați de celelalte popoare. Poți cu ușurință constata astăzi în Norvegia o vădită preocupare față de problemele europene. Omul de pe stradă, și nu numai el, este foarte încîntat să cunoască și să strîngă mîna unui „est-european" și ideea unei înțelegeri general-europene se bucură de largă popularitate. Profesorul Johan Vogt, de la Academia de științe politice din Oslo, ne spunea, într-o convorbire, că „desigur, nu trebuie ignorate obstacolele și nu trebuie să ne lăsăm cuprinși de idealism și de iluzia că securitatea europeană poate fii realizată de la o zi la alta, numai prin declarații generale sau fraze de bună intenție. Prin eforturi perseverente, comune, depuse de toate țările, printr-o politică activă de dezvoltare a contactelor între state, prin exploatarea perseverentă și cu răbdare a problemelor în suspensie, tendințele spre destindere în Europa pot să cîștige teren și progrese reale spre dobîndirea securității europene pot fi realizate".

■

Dacă iei unul din trenulețele electrice din spatele Teatrului și pornești în sus, ajungi în noua Cetate universitară a Oslo-ului. E modernă : cărămidă aparentă, beton — zece-patrusprezece etaje ; sticlă — pe trei laturi — așa încît profesorii au ajuns să se invidieze între ei, după cum cabinetul lor de lucru privește sau nu golful. E o glumă, bineînțeles, pe care ne-au spus-o un grup de romaniști care ne-au mărturisit deosebitul lor interes pentru latinitate. A fost o mare bucurie să afli că, tocmai acolo, în Nordul pe care îl cunoaștem prea puțin din cărțile de geografie și mai mult din piesele lui Henrick Ibsen, din proza Sigridei Undset sau din muzica lui Grieg, se învață românește. Vizitatorii români, priviți cu stimă, au prilejul să întîlnească prieteni ai țării noastre, cum este profesorul Leiv Flydal sau lectorul universitar Stephan Ulleland.

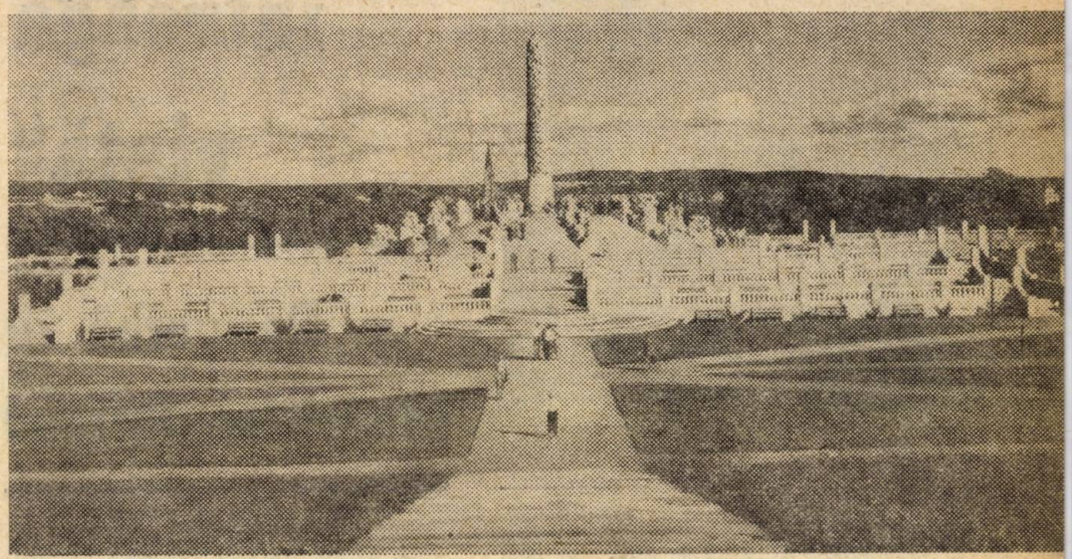

Obeliscul din parcul-muzeu Vigeland

În piațeta din fața blocului Administrației se află o statuie. E din oțel, gri, sclipitor, și din goluri. Oamenii de treabă nu știu ce reprezintă. Studenții, însă, pretind că e... rectorul. Profesorii, că e un student căzut la examen din pricina lacunelor (e adevărat, are multe goluri). De fapt, statuia se numește „Aer" și este opera celui mai vehement dintre tinerii artiști nonfigurativi norvegieni : Arnold Haukeland.

Muzeul Vigeland e un ansamblu (prețioșii ar spune o structură) : mai întîi, e o poartă de fier forjat și stîlpi de granit. Muzeul e în parc, un parc în care se rotește roata vieții : de pe podul străjuit de patru dragoni, se oglindesc în rîu statui de toate vîrstele și în tot felul de poziții, o fîntînă circulară scaldă — abundent, de sus în jos, un disc susținut de aceleași trupuri : neștiutoare, vesele, triste, încrîncenate. La început, proiectul fusese conceput numai pentru ea : o fîntînă. Curios lucru să faci fîntîni în mijlocul umezelii. Căderea apei nu e un susur aerian — vesel, grațios ca în grădinile spaniole sau franceze ; e o cascadă cu tonalități baritonale, un perpetuum-mobile viguros și grav.

Începi să urci treptele dispuse tot circular (un fel de amfiteatru răsturnat) și ornate radial de alte grupuri statuare, reprezentînd același ciclu al vieții : în vîrf, obeliscul central — un monolit în care se luptă peste o sută de trupuri : copilărie — adolescență — dragoste — maturitate — bătrînețe — copilărie... Mai departe, în vale, se profilează sinteza : trupuri negru-lucios încercuind conturul unui gol : cercul vieții.

Aruncat în celălalt capăt al orașului — dincolo de centura vechiului Oslo, acolo unde încep cartierele muncitorești, acolo unde, cam acum o jumătate de veac, „lumea bună" nu îndrăznea să calce, muzeul Edward Munch, construit de-abia de cîțiva ani, se răzvrătește împotriva figurațiilor lui Vigeland într-o scăpărare de linii și tonuri dramatice. E un hangar mare, lung, dar neîncăpător pentru mulțimea operelor acestui expresionist neliniștit, taciturn și sihastru, de o mare zgîrcenie în vînzarea propriei sale arte.

Neliniștea lui Munch și obsesia zădărniciei din ciclurile lui Vigeland se regăsesc în căutările contemporane ale tineretului norvegian, alături de dîrzenia, curajul și hărnicia transmise din generație în generație.

Corespondență din Hanoi, de la Corneliu Vlad

„Această țară mi-a angajat întreaga viață“

De vorbă cu Madeleine Riffaud

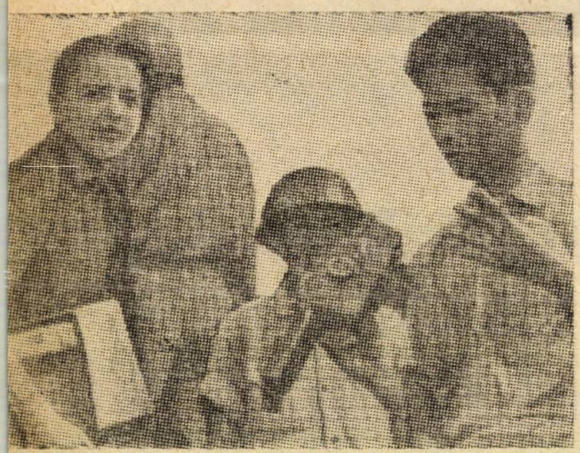

Madeleine Riffaud printre ostașii R.D. Vietnam

Madeleine Riffaud se află, din nou, în Vietnam. Pentru a cîta oară ? o întreb. Se scuză, zîmbind, pentru faptul de a nu-mi putea răspunde exact — de peste două decenii, ca un prieten statornic, vizitează aproape în fiecare an, cel puțin o dată, această țară.

Rezultatele acestor călătorii, ale sutelor și miilor de zile și nopți petrecute alături de oamenii vietnamezi, au făcut-o cunoscută pretutindeni ; reportajele politice, corespondențele de front sau cărțile sale consacrate realității vietnameze au stabilit o asociere intimă, general împărtășită, între numele lui Madeleine Riffaud și cel al Vietnamului de azi. Doresc să aflu cum, cînd și în ce împrejurări s-a născut această veritabilă devoțiune a Madeleinei Riffaud pentru Vietnam.

Pentru a-mi răspunde, se adîncește în rememorarea unor episoade din trecut, începînd cu aproape treizeci de ani în urmă. Atunci făcea parte dintr-unul din „grupurile de șoc“ organizate, în focul Rezistenței antinaziste, de Partidul Comunist Francez. Pentru a îmbărbăta populația Parisului, pentru a submina trufia ocupanților naziști, fiecare membru al grupului de șoc studențesc, comandat de colonelul Fabian, primise misiunea de a executa un ofițer nazist. Madeleine Riffaud, ai cărei părinți erau originari din Oradour-sur-Glane, localitate martirizată de naziști, urma să fie prima — avea 17 ani la acea vreme, în 1942 — care să și-o îndeplinească. Fete ca mine, își amintește ea, băiețoase, cu înfățișarea sub 15 ani, dar care trăgeau fără cusur, erau foarte utile pentru Rezistență. Împușcînd, în plină zi, un colonel din Gestapo, își îndeplinește misiunea, dar este prinsă cîteva clipe mai tîrziu de către ocupanți. Au urmat interogatoriile interminabile, torturile, și numai eliberarea Parisului a făcut ca ordinul emis, de a fi împușcată, să nu poată fi executat. Pentru faptele sale, generalul de Gaulle i-a decernat „La Croix de l'Armée“, iar presa i-a creat ceea ce ea denumește, ușor amuzată, „mica mea celebritate“. Dar, continuă Madeleine Riffaud, războiul se sfîrșise și trebuia făcut altceva. Ce anume însă ? Într-o seară, după un miting, se găsea într-un grup de prieteni și de necunoscuți, tot mai izolată și dezorientată. „Dar tu ce faci, ce faci **acum ?**“ — a întrebat-o cineva, un necunoscut. Era, avea să afle, poetul Paul Eluard, care, citind poeziile scrise de ea cu cîțiva ani în urmă, o va recomanda lui Aragon ; scurt timp după aceea, Aragon o introduce în gazetărie. Acesta a fost primul pas spre Vietnam. Următorul avea să-l reprezinte o conferință de presă consacrată, în zilele încheierii Acordului de la Fontainbleau, problemei vietnameze. Aici l-a întîlnit pentru prima oară pe Ho Și Min, căruia i-a fost prezentată de publicista Andrée Viollies, autoarea cărții „Indochine et Suez“, cu răsunet în epocă pentru denunțarea regimului colonial. „Dacă vrei să devii ziaristă — i-a spus acesta — vino în Vietnam !“ Madeleine Riffaud își amintește la ultimul detaliu această zi. Ho Și Min — îmi povestește ea — obișnuia să se îmbrace simplu și auster, de regulă într-un costum ușor, de culoare kaki. Un ziarist de la o publicație de dreapta l-a abordat în acea vreme în mod grosolan, întrebîndu-l pentru ce se îmbracă astfel. Calm și fără a-și pierde zîmbetul de totdeauna, Ho Și Min și-a aprins o țigară și a răspuns fără a ridica cîtuși de puțin glasul : „Cum aș putea să mă port altfel, cîtă vreme în țara mea atîția oameni nu au ce să îmbrace ?“ Mai tîrziu, la Hanoi, în timpul unei recepții oficiale, Ho Și Min avea să recunoască în corespondentul de război în Vietnam al unui ziar francez pe tînăra care aspirase, cu cîțiva ani în urmă, la profesiunea de gazetar.

Din 1951, cînd îi apare prima carte despre Vietnam, Madeleine Riffaud participă, ca martor direct, la toate marile momente ale evoluției țării. Ea îmi vorbește cu pasiune despre însușirile acestui popor. „Vietnamezii luptă de mii de ani împotriva naturii ostile și a invadatorilor străini pentru a trăi și, nu o dată, pentru a supraviețui. Tradițiile lor de luptă sînt, de aceea, foarte vechi — întîlnim, cu sute de ani în urmă, în istoria lor, tactica luptei de guerilă, țăranul-soldat și femeia-soldat, războiul popular. Cît privește spiritul de sacrificiu, aș remarca faptul că vietnamezii au adoptat, datorită împrejurărilor vitrege, un mod de viață pentru care lupta și faptele eroice au devenit de mult lucruri firești, de fiecare zi. În timpul escaladării agresiunii americane împotriva R.D. Vietnam am urmărit cîteva zile comportamentul unui bătrîn dintr-o localitate aflată în «zona a patra» (regiunea situată în sudul țării) care decortica orez în fața intrării unui adăpost. Alături de el — pușca. La auzul avioanelor dușmane, dacă aprecia că are distanța potrivită pentru a trage, ridica arma ; dacă avioanele zburau la mare înălțime, cobora în adăpost. Apoi, ca și cînd nimic deosebit nu s-ar fi întîmplat, revenea la munca sa. În sud le-am cunoscut mai bine pe tinerele fete care, ignorînd pur și simplu pericolele, asigurau transportul cu bacul peste fluvii. Asemenea fete, care îmi spuneau că se grăbesc seara să nu întîrzie acasă pentru a nu fi certate de părinți, nu mi-au vorbit și nu m-au lăsat să înțeleg vreodată că ar îndeplini o misiune care presupune, de atîtea ori, eroism și putere de sacrificiu. În Vietnam n-o să întîlnești pe cineva care să-și glorifice propriile fapte de arme, cît ar fi ele de mari. Pe cîțiva din piloții de pe reactoare, cu care m-am întîlnit o dată, aveam să-i identific mai tîrziu amestecați în șuvoaiele de bicicliști care parcurg străzile capitalei ; nici prin înfățișare, nici prin comportament, nu se deosebeau de muncitorul din Hanoi, de agricultorul de la marginea orașului“.

Prezentă în acești ani printre oamenii care au asigurat apărarea teritoriului R.D.Vietnam împotriva atacurilor aviației americane, Madeleine Riffaud este unul din puținii reporteri care au avut privilegiul de a străbate junglele Sudului, laolaltă cu combatanții Frontului Național de Eliberare. Acum s-a întors, de cîteva zile, dintr-o călătorie în zonele eliberate ale Laosului. O întreb în ce măsură consideră că datele problemei laoțiene pot fi raportate la problema vietnameză. Îmi vorbește, în această ordine de idei, despre importanța victoriei obținute recent de forțele patriotice laoțiene în regiunea Valea Ulcioarelor — Xieng Khuang. Este, evident, un cîștig serios sub raport militar — consideră ea — citindu-mi un proverb laoțian care spune : „Ca să poată stăpîni un elefant, conducătorul lui trebuie să reușească să se așeze pe spatele său cît mai aproape de cap ; cel ce controlează Valea Ulcioarelor poate spune că s-a instalat pe capul elefantului“. Dar — continuă Madeleine Riffaud — succesele recente ale patrioților laoțieni comportă și o

semnificație mai largă. Laosul, o țară mai mică, cu o populație mai puțin numeroasă și mai eterogenă decît Vietnamul, cu o societate tributară în mai mare măsură unor structuri feudale, înapoiate, a suferit din plin în ultimul timp efectele „doctrinei Guam". Se poate spune să aici „războiul special" a atins o intensitate fără precedent. (Prin „război special" înțelegîndu-se, ca și în cazul Vietnamului de sud al anilor 1961-1965 — intervenția militară americană prin utilizarea în principal a forțelor armate autohtone, angajamentul Statelor Unite constînd mai ales în furnizarea de arme, finanțe, „consilieri" și în conducerea efectivă a operațiunilor de luptă). Medeleine Riffaud remarcă faptul că în Laos „războiul special" a fost împins pînă la un nivel deosebit de serios — dacă ar fi să ne gîndim numai le cele cîteva sute de raiduri de bombardament întreprinse adesea în cursul unei singure zile de superfortărețele B-52 asupra teritoriului laoțian — datorită riscurilor deosebite pe care Administrația de la Washington și le-ar lua în eventualitatea declanșării unui „război local" (constînd în intervenția directă a forțelor de luptă americane în război), fapt care se petrecuse la începutul anului 1965 în Vietnamul de sud. Gîndindu-ne la Laos, „doctrina Guam" implică de fapt extinderea unui „război special", susținut mai ales de mercenari recrutați din rîndul minorității Meo sau veniți din Tailanda, și intensificarea masivă a atacurilor aeriene împotriva zonelor eliberate ale țării. Cîștigînd în prima jumătate a acestui an o serie de succese pe cîmpul de luptă — îmi spune Madeleine Riffaud — patrioții laoțieni au dat o puternică lovitură „doctrinei Guam", experimentată masiv în ultima vreme în Laos. Din acest punct de vedere, apreciază Madeleine Riffaud că datele recente ale problemei laoțiene pot fi raportate la evoluția în ansamblu a situației din Indochina.

În acest moment al discuției, solicit interlocutoarei mele opinia sa asupra actualului stadiu al luptei popoarelor din regiunea Asiei de sud-est, pentru care este caracteristic și actualul curs al situației din Cambodgia. Madeleine Riffaud subliniază că popoarele vietnameză, laoțian și khmer poartă în acest moment o luptă curajoasă în egală măsură pentru realizarea propriilor aspirații naționale și sociale și pentru respingerea intervenției nefaste a Statelor Unite în treburile lor interne. Pacea în Vietnam, Laos, Cambodgia, pacea în Indochina — continuă ea — este indivizibilă și, în același timp, problema arzătoare a fiecăreia din aceste trei țări angajate azi în luptă.

... Timpul rezervat inițial întîlnirii a fost depășit cu mult: Madeleine Riffaud nu uită totuși să-mi prezinte o floare culeasă din jungla vietnameză pe care a sădit-o după obiceiul locului, într-o coajă de nucă de cocos umplută cu cîteva mîini de mîl fertil din delta Fluviului Roșu. „Sînt legată intim, existențial de Vietnam — îmi spune Madeleine Riffaud — această țară mi-a angajat întreaga viață".

Hanoi, mai 1970

Strategia industrială în America Latină

Maria Desmireanu

În suita fenomenelor economice din America Latină care își au punctul de geneză într-o perioadă mai recentă, figurează evoluția industriei naționale într-o manieră diferită față de perioadele anterioare, atît prin interesul deliberat manifestat pentru dezvoltare, cît și prin orientarea imprimată acestei dezvoltări.

Preocupările actuale în această direcție au constituit obiectul unor ample dezbateri la cel de-al VI-lea Congres latino-american al forurilor industriale, care a avut loc, în aprilie, la Lima.

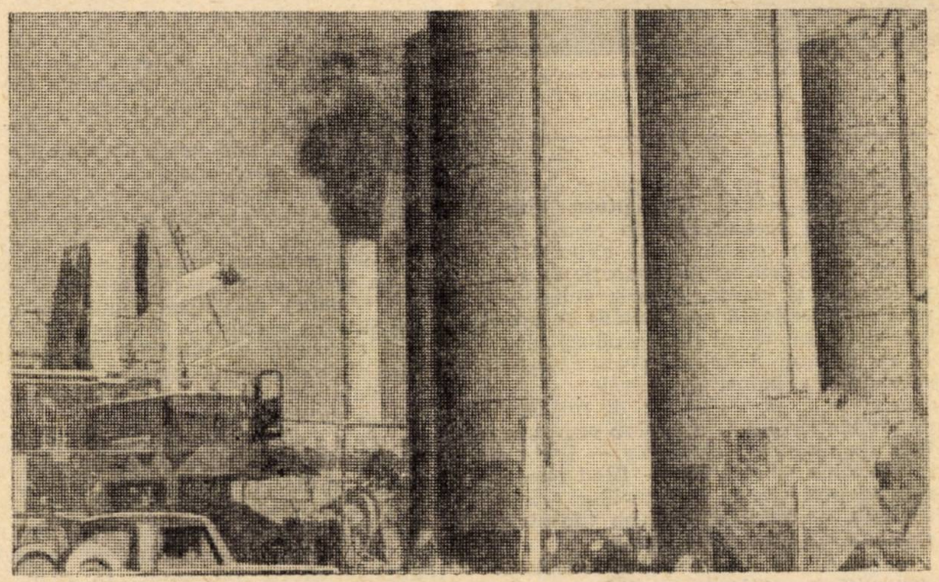

Argentina. Lîngă localitatea Yoya funcționează una dintre cele mai moderne fabrici de ciment, care folosește resursele locale de materii prime

În majoritatea țărilor latino-americane, industria este considerată ca principala cheie pentru deschiderea porților unei dezvoltări moderne.

■

Aflată timp îndelungat sub puternica influență a politicii neocoloniale, economia din țările regiunii a căpătat o serie de caracteristici care, perpetuate și „îngroșate" în procesul dezvoltării, a lezat, în fond, libertatea de decizie a statelor respective, în ciuda faptului că independența lor a devenit fapt împlinit încă în secolul trecut. Caracteristica determinantă, cu multiple implicații, este axarea dezvoltării economice pe producția de produse primare — agricole, alimentare și nealimentare, și produse ale industriei extractive — fără ca să existe, în paralel, o preocupare corespunzătoare pentru valorificarea lor printr-un proces de elaborare. Această stare s-a permanentizat, pe de o parte, sub influența capitalului străin infiltrat în economia acestor țări, interesat în procurarea de materii prime în condiții avantajoase (America Latină le oferea), iar pe de altă parte pentru că prezența produselor primare pe piața internațională nu a fost legată inițial de inconveniente de natură să frîneze dezvoltarea economică. În felul acesta, economia a căpătat o structurare care la ora actuală este în contradicție cu atributele unei economii de tip modern.

Sectorul agricol reprezintă, în numeroase țări, o activitate de bază care contribuie într-o proporție preponderentă la formarea produsului intern brut și, ceea ce este deosebit de important din punct de vedere economic și totodată semnificativ, constituie preocuparea a peste jumătate din populația activă (o proporție de peste 60 la sută mai persistă încă în Salvador, Republica Dominicană, Bolivia, Honduras, Guatemala, Haiti). Acest aspect este dublat de proporția deosebit de ridicată — în produsul intern brut — a sferei serviciilor care nu-și au însă un corespondent în dezvoltarea adecvată a sferei productive, cum se întîmplă în țările cu economie avansată. Activitatea industrială are, în general, un cîmp de desfășurare mai limitat, căci în puține țări aportul său este mai substanțial — Mexic, Argentina, Chile și Venezuela (peste 1/3 din produsul intern brut); dacă ținem seama, însă, de faptul că în ultimele două țări deosebita dezvoltare a industriei extractive (cuprul în Chile, țițeiul în Venezuela) — deci tot o activitate primară — le oferă acest avantaj, realizăm tabloul real a ceea ce reprezintă dezvoltarea industrială a Americii Latine. Dacă apelăm la limbajul sec al cifrelor aflăm că în 10 țări din 19, industria participă într-o proporție sub 1/4 la formarea produsului intern brut, iar în 6 din acestea într-o proporție sub 1/5.

MODIFICARI DE STRUCTURA

Structura industriei constituie o reflectare a structurii de ansamblu a economiei și este un rezultat firesc al orientării producției economice spre

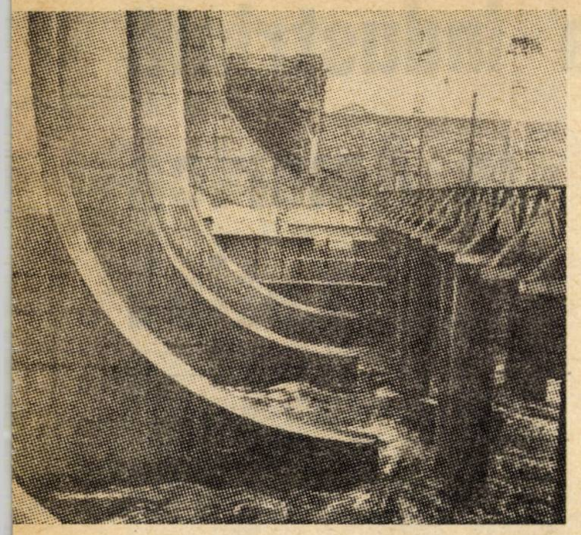

Brazilia. Hidrocentrala electrică de la Bariri

schimbul bazat pe materii prime. Avem în vedere în primul rînd **ruptura** dintre extracţie şi prelucrare, în sensul că produsele de extracţie se exportă în formă brută (uneori în proporţie de sută la sută) şi numai o parte neînsemnată este destinată unui proces de prelucrare în interiorul ţării producătoare. În ce priveşte industria prelucrătoare, subramurile industriei grele şi în special cele producătoare de mijloace de producţie, acestea sînt slab reprezentate, mai evoluate cantitativ — dar nu întotdeauna şi calitativ — fiind ramurile de prelucrare a materiilor prime agricole, accentul căzînd pe industria alimentară şi industria textilă.

În condiţiile modificărilor complexe survenite în perioada postbelică, interesînd viaţa economică şi social-politică, o economie cu caracteristicile descrise mai sus determină unele consecinţe de gravitate majoră. Ea nu mai poate oferi decît un loc lipsit de perspective în diviziunea internaţională a muncii, adevăr confirmat de rezultatele — devenite nefavorabile — ale schimburilor comerciale practicate de America Latină. Caracterul unilateral al dezvoltării, dublat de prezenţa masivă a capitalului străin, în special a monopolurilor din S.U.A., determină o vulnerabilitate sporită faţă de factorii externi, **limitînd,** în fond, capacitatea ţărilor de a lua, în mod nestingherit, hotărîri în propriul lor interes. Însuşi procesul de creştere este încorsetat de o structură care nu mai corespunde cerinţelor progresului tehnico-ştiinţific contemporan, aspiraţiilor popoarelor respective spre o viaţă civilizată. Se ştie că evoluţia economică a ţărilor Americii Latine în raport cu „explozia demografică" este lentă şi nu contribuie încă la reducerea decalajului economic.

În lumina acestor considerente, este explicabilă politica promovată de numeroase state latino-americane pentru corijarea disproporţiilor existente în economie, în general, şi în industrie, în special. Eforturile depuse în această direcţie capătă o mai mare consistenţă pe măsura maturizării condiţiilor interne şi pe măsură ce unele evenimente internaţionale aduc un suport moral sporit.

Dezvoltarea multilaterală a industriei, ca modalitate cu o valoare incontestabilă pentru construirea unei economii moderne şi independente, cîştigă tot mai mult teren, nu numai sub aspectul teoretic, ci şi ca ţel al unei politici deliberate. Astfel, creşterea industrială şi orientarea direcţiilor de dezvoltare formează obiectul preocupărilor curente — deşi nu au aceeaşi intensitate în toate ţările — ale puterii de stat, care foloseşte în acest scop o gamă variată de pîrghii economice, instituţionale, juridice etc.

DEGAJARE DE FACTORI EXTERNI

Cu toate că o politică de construire a unei industrii naţionale armonios dezvoltate, care să corespundă multiplelor cerinţe interne şi să contribuie la degajarea influenţelor externe, a început să se manifeste cu mai multă vigoare într-o perioadă mai recentă, începutul este, totuşi, de dată mai veche.

America Latină îşi pune astăzi problema dezvoltării unor ramuri industriale ca siderurgia, chimia, construcţia de utilaj. Potenţial, sectorul agricol constituie o bază de loc neglijabilă în vederea creării unei pieţe interne largi pentru subramuri industriale ca cele amintite, fără a mai vorbi de posibilitatea diversificării bunurilor de consum. Dar, descătuşarea acestor potenţe, imperios necesară pentru desfăşurarea unui proces de industrializare eficient, (care să evite transformarea industriei într-un sector slab integrat în complexul economic) se produce mult prea lent. Situaţia precară a ţărănimii, sistemul anacronic al relaţiilor de producţie din agricultură, continuă să menţină piaţa internă de produse industriale la un nivel coborît.

În acest context, două posibilităţi se întrevăd : fie încetinirea creşterii producţiei industriale, fie însoţirea industrializării de măsuri progresiste privind şi celelalte ramuri ale producţiei materiale, astfel ca eventualele forţe limitative să fie înlăturate. În realitate, este greu de presupus că în ţările din America Latină ne vom întîlni numai cu una din aceste situaţii. Dar, avînd în vedere amploarea pe care o capătă preocuparea pentru realizarea unui dinamism sporit al economiei în scopul reducerii decalajului economic, este de aşteptat ca, în tot mai multe ţări, pe baza unei politici economice cu caracter complex şi multilateral, dezvoltarea industrială să nu rămînă un proces izolat. În favoarea acestei concluzii pledează şi faptul că, paralel cu creşterea şi diversificarea producţiei industriale, a devenit o preocupare a puterii de stat **atragerea în circuitul industrial a regiunilor mai înapoiate dintr-o ţară sau alta,** astfel ca de avantajele industrializării să beneficieze un teritoriu mai întins (în prezent unităţile industriale sînt concentrate masiv în perimetrul capitalei şi a 2-3 centre urbane mai importante). De asemenea, ceea ce s-a realizat pînă acum în domeniul dezvoltării bazei energetice — care a crescut anual cu 9-11 la sută, faţă de 5-6 la stută cît reprezintă creşterea anuală a industriei — şi, mai ales, amploarea proiectelor care urmează să se concretizeze în deceniul următor vin în sprijinul afirmaţiei de mai sus. Dezvoltarea mult mai rapidă a bazei energetice răspunde unei necesităţi stringente, determinată pe de o parte de nivelul ei scăzut, iar, pe de altă parte, de faptul că industria modernă, prin excelenţă o mare consumatoare de energie, nu se poate dezvolta în condiţiile unei baze energetice înguste.

Una din problemele majore care preocupă la ora actuală ţările latino-americane, într-o măsură mult mai mare decît într-un trecut nu prea îndepărtat, o constituie **valorificarea resurselor naturale la un nivel superior, pentru a diminua dependenţa covîrşitoare** — am putea spune inadmisibilă a cererii interne de bunuri de consum şi mijloace de producţie — **faţă de comerţul exterior.** Nu este vorba numai de dimensionarea industriei prelucrătoare, ci şi de o orientare a acesteia în aşa fel încît să fie subordonată cerinţelor unei dezvoltări armonioase. Numeroase ţări se înscriu pe linia creşterii mai rapide a industriei prelucrătoare faţă de industria extractivă (o caracteristică relativ curentă a dezvoltării industriale moderne), deşi proporţia este încă redusă în comparaţie cu ţările cu economie avansată. Cîteva din ţările mai mici rămîn în afara acestui proces (Paraguay, Salvador, Guatemala, Republica Dominicană, Panama) şi, aparent paradoxal, două ţări mari — Argentina şi Brazilia. În cazul ultimelor două, fenomenul are aspecte negative, ca stagnarea industriei prelucrătoare în diferite perioade ale deceniului în curs dar, totodată se constată progrese în diversificarea industriei extractive care anterior, nu ocupa, un loc corespunzător cerinţelor unei industrii în dezvoltare. O importanţă plină de semnificaţie o are faptul că procesul amintit are loc şi în ţări cunoscute prin excesiva dezvoltare a industriei lor extractive (de care este răspunzător şi capitalul străin) ca Venezuela, Bolivia, Chile, Peru, Columbia, ceea ce va diminua, fără îndoială, aspectul deformat al industriei lor. În acest context general, al efortului propriu destinat dezvoltării, este explicabil de ce **asistăm la o intensificare a acţiunilor diferitelor state de instituire a suveranităţii asupra resurselor lor naturale,** de ce, tot mai des, de la diferite tribune, statele latino-americane îşi revendică dreptul de a orienta ele însele, fără amestec din afară, dezvoltarea economică în sensul aspiraţiilor lor.

CE STÎNJENEŞTE INDEPENDENŢA DE DECIZIE

Politicile naţionale de dezvoltare industrială se orientează spre diversificarea producţiei, atît în industria extractivă pentru a lărgi baza de materii prime necesară propriei dezvoltări — dar mai ales în industria prelucrătoare. Reorientarea dezvoltării acesteia din urmă necesită o subliniere aparte, din cauza rolului pe care-l are în valorificarea resurselor naturale şi în crearea evantaiului de valori de întrebuinţare cu caracteristici superioare. În condiţiile în care industriile alimentară şi textilă ocupă un loc mult prea important în cadrul industriei prelucrătoare (peste 50 la sută din valoarea producţiei ramurii respective, în ţări ca Peru, Columbia, Panama, Ecuador, Nicaragua, Guatemala — în aceasta din urmă peste 75 la sută !), satisfacerea cererii interne la alte produse rămîne inevitabil deficitară şi cade în sarcina importului. În funcţie de produsele care constituie articole de export şi de competitivitatea lor pe piaţa externă, importul de produse fabricate constituie o sarcină materială care sporeşte pe măsură ce, din cauze multiple, tona de produse importate se plăteşte cu o cantitate tot mai mare de produse exportate (leitmotivul actual al schimbului de produse primare pe produse elaborate). În afară de aspectul pur material, cu efecte negative asupra capacităţii de acumulare, implicaţiile de natură economică şi politică ale acestei situaţii **stînjenesc independenţa de decizie în probleme esenţiale ale dezvoltării.** Sub prisma considerentelor enumerate, diversificarea industriei

prelucrătoare, în curs de realizare în țările din America Latină, își dezvăluie întreaga sa semnificație.

În cadrul strategiei industriale, subramurilor industriei grele li se acordă multă atenție chiar și în țările în care industria prelucrătoare nu cunoaște un avînt deosebit. Este cazul industriei metalurgice în Panama, a industriei chimice în Guatemala, Republica Dominicană și Salvador, a industriei de echipament de transport în Republica Dominicană și Paraguay, a industriei de produse metalice în Republica Dominicană și Salvador. Vorbind în general, industriile chimică, de mașini și de aparataj electric, precum și producția echipamentului de transport sînt subramuri care cresc mai rapid aproape în toate țările ; evoluția deosebită a metalurgiei, a derivatelor din petrol, dar mai ales a mijloacelor de producție interesează în schimb un grup mai restrîns de țări. Mexic, Argentina, Brazilia, și, mai recent Venezuela, unde industria se caracterizează printr-un dinamism ridicat și prin modificări importante de structură.

Schimbările pe care le antrenează dezvoltarea diferențiată a diferitelor subramuri, deși sînt încă puțin spectaculoase din punct de vedere statistic, au o valoare ridicată din punct de vedere economic. Este vorba mai puțin de rezultatele concrete imediate, care pot fi, în diferite situații, cu mult sub cerințele pieței interne actuale (există, firește, și situații opuse, în care s-a ajuns la disponibilități pentru export), cît mai ales de ceea ce reprezintă ele pentru dezvoltarea de perspectivă, de capacitatea potențială de a ridica dinamismul general al economiei, **de a contribui la creșterea gradului de independență pe plan economic.**

INDUSTRIE NAȚIONALĂ CU CAPITAL NAȚIONAL

Este semnificativ faptul că, în cadrul strategiei industriale care începe să ocupe poziții dominante în preocupările privind dezvoltarea economică, sprijinul acordat de puterea de stat, sub cele mai diverse forme, este mai substanțial în industria grea. Ne referim — în cazul mai multor țări — la rolul statului ca proprietar de unități industriale (în siderurgie, industria chimică, prelucrarea țițeiului ș.a.) ; soluție justificată de capacitatea redusă de acumulare la nivelul întreprinzătorului privat și de principalul obiectiv urmărit în dezvoltarea industrială — crearea unei industrii naționale cu capital național. Prin unitățile industriale de stat, inițiativa privată beneficiază de puternice puncte de sprijin pentru dezvoltarea celorlalte subramuri ale industriei (inclusiv unele subramuri ale industriei grele), dezvoltare stimulată de către stat și prin alte măsuri : sistem de credite, politică diferențiată de prețuri, înlesniri fiscale și vamale etc. Industria grea nu formează, însă, în exclusivitate, obiectul atenției politicii industriale agricole. Ea se extinde și asupra unor industrii care canstituie, fie un domeniu deficitar necesitînd un impuls, fie o posibilitate de valorificare a unor resurse specifice (producerea de îngrășăminte în Columbia și Peru, rafinarea zahărului in Chile, Venezuela și Mexic, pasteurizarea laptelui în Ecuador etc.).

Diferitele măsuri de genul celor amintite au importanța lor pentru dezvoltarea multilaterală a industriei și, în general, pentru eliberarea economiilor naționale de sub dominația monopolurilor imperialiste. Ceea ce conferă politicii de stat un rol de însemnătate hotărîtoare pentru programul industrial sînt **eforturile care se depun cu insistență sporită pentru a înlătura posibilitatea ca investițiile străine de capital, care vin să suplimenteze efortul material intern, să influențeze într-un sens nedorit evoluția industriei, așa cum s-a întîmplat în trecut.** America Latină a resimțit cu acuitate urmările dominației neocoloniale și cîștigînd între timp conștiința propriilor sale potențe, nu mai poate tolera repetarea unor situații similare. Cu toate că pozițiile capitalului străin în industria extractivă sînt încă puternice, în special poziția capitalului de proveniență nord-americană în industria petroliferă a Venezuelei, dorința și dreptul țărilor din America Latină de a dispune după cum consideră ele de cuviință de resursele lor naturale se concretizează în limitarea accesului capitalului străin prin diferite modalități (inclusiv naționalizarea întreprinderilor cu capital străin — Bolivia, Peru), mergînd pînă la interdicția totală a accesului la exploatarea anumitor resurse. În felul acesta se facilitează atragerea resurselor naturale în circuitul economic intern în vederea unei prelucrări superioare.

În industria prelucrătoare, atitudinea față de capitalul străin este în funcție de necesitatea mijloacelor financiare suplimentare și însemnătatea obiectivului industrial pentru economia țării. De la caz la caz, fie că se interzice accesul investițiilor străine, fie că se condiționează de obligativitatea de a nu depăși o proporție dată în capitalul total al societății (este mult folosit sistemul întreprinderilor mixte), și de a utiliza într-o proporție dată, în procesul de producție, materii prime sau semifabricate din producție națională etc. Este adevărat că măsuri cu caracterul amintit se iau mai frecvent în țările cu o industrie mai dezvoltată — Mexic, Argentina, Brazilia — dar este tot atît de adevărat că în aceste țări este concentrată marea majoritate a investițiilor străine din industria prelucrătoare a Americii Latine și se poate presupune că ele au simțit cu mai multă tărie necesitatea autoapărării.

■

America Latină este astăzi o regiune în efervescență economică și social-politică, o regiune care caută o cale prin care să depășească condiția actuală. Progresul presupune înfruntarea și învingerea obstacolelor ; pentru țările situate la sud de Rio Grande ele constau în rezolvarea cîtorva probleme fundamentale : integrarea tuturor sectoarelor de activitate într-o economie unitară, realizarea unui echilibru între explozia demografică și tehnica contemporană caracterizată printr-un grad ridicat de mecanizare și automatizare, dezvoltarea capacității interne de acumulare pentru a sprijini efortul material impus de construirea de unități economice la nivelul tehnicii mondiale, lărgirea pieței interne și creșterea gradului de competitivitate pe piața externă. Pe baza rezolvării favorabile a contradicțiilor de ordin intern, este de așteptat că va avea loc creșterea capacității de opoziție în fața factorilor externi nefavorabili și realizarea acelui deziderat de primă însemnătate care este întregirea independenței politice cu o independență economică efectivă.

reflector

„EXPO'70" DUPĂ O LUNĂ

„Expo'70" a intrat în cea de a doua din cele șase luni ale existenței sale. Prilej al primelor statistici și confruntări cu pronosticurile și calculele hîrtiei făcute înaintea inaugurării ei. În prima lună, sistemul de înregistrare computerizat a „numărat" aproape 9 milioane de vizitatori, mult peste previziuni. În condițiile în care numărul vizitatorilor străini nu atinge estimațiile inițiale, surprinzătoarea apare, într-adevăr, afluența masivă a japonezilor (un vizitator străin la 60 de japonezi), care din toate colțurile țării au venit în număr extrem de ridicat și au manifestat un interes deosebit, zăbovind vreme îndelungată în fața standurilor. Se apreciază că majoritatea acestora au rezervat 4 zile pentru vizitarea expoziției, rămînînd în medie în cadrul ei peste șase ore și jumătate zilnic — ceea ce a depășit cu peste o zi perioada de timp ce se considera că va fi afectată în medie pe vizitator.

Cea mai vie atenție au suscitat pavilioanele aparținînd U.R.S.S., S.U.A., Japoniei, Marii Britanii, fapt evidențiat și de următoarea statistică (exprimînd procentual cît anume din numărul total al vizitatorilor au trecut prin pavilioanele respective) : U.R.S.S. — 41 la sută ; S.U.A. — 27 la sută ; Japonia — 18 la sută ; Marea Britanie — 16 la sută ; Mitsubishi — 15 la sută ; Sumitomo — 13 la sută ; Fuji — 10 la la sută. Afluența deosebită către pavilioanele sovietic și american este explicată, în primul rînd, prin marele interes față de standurile rezervate succeselor obținute de aceste țări în cucerirea spațiului cosmic.

După cum se poate observa, în același timp, o mare parte a vizitatorilor s-a îndreptat către pavilioanele japoneze — alături de cel al țării foarte multe firme nipone au pavilioane proprii. De altfel, cumulat, acestora le revine cel mai mare procent de vizitatori. Revista britanică „The Economist" consideră chiar că „adevărata implicație a expoziției de la Osaka este efectul acesteia asupra japonezilor înșiși, care vin în număr mare să vadă expuse în fața lumii mărturiile realizărilor economice nipone".

UN OMAGIU PENTRU „LE MONDE"

Cea mai veche școală de ziaristică din lume (fondată în 1908) și în același timp una din cele mai reputate din Statele Unite funcționează la universitatea statului Missouri. Săptămîna trecută ,această școală a acordat cea mai înaltă distincție a sa ziarelor „New York Times" și „Le Monde", pentru „serviciile eminente aduse cauzei ziaristicii". În diploma remisă o dată cu medalia omagială cotidianului parizian, acesta este elogiat pentru „aderiunea sa fără compromis la criteriile cele mai înalte ale ziaristicii, pentru locul pe care l-a acordat politicii externe și progreselor pe care le-a înregistrat sub conducerea lui H. Beuve-Méry, ilustrul său fondator".

Mecanismul intim al sondajelor de opinie

Pavel Cîmpeanu

În ghidurile pariziene minuțios întocmite — și numai în acelea — turistul pedant va descoperi numele unei străzi necunoscute : rue d'Aumale, arondismentul 9. Casa de la numărul 20 nu atrage în mod special atenția : aspect liniștit, destul de oarecare, o anume suficiență înstărită lipsită de personalitate. Trecătorul înregistrează automat doar mulțimea de firme purtînd denumirile instituțiilor ce-și au sediul la această adresă.

Printre ele o inscripție modestă : I.F.O.P. — E.T.M.A.R. Deci, dincolo de zidurile cam greoaie ale casei de pe rue d'Aumale 20, funcționează I.F.O.P. — Institutul francez pentru opinia publică. Cu cîțiva ani în urmă, aceste inițiale formînd un cuvînt bizar, necunoscut nu numai strămoșilor, dar nici măcar părinților noștri, au căpătat brusc o notorietate de prim plan. Rezultatele unor consultări electorale de însemnătate neobișnuită au fost pronosticate cu cîteva zile înainte, la o diferență de ordinul zecimalelor. Cum a fost — cum este cu putință ? Ce retorte și utilaje fantastice ascunse în liniștita căsuță din rue d'Aumale convertesc hazardul în sistem și expresie matematică ?

Intrînd în casa de pe rue d'Aumale nu te întîmpină nici o instalație deosebită, afară doar de un lift venerabil, iar sus, o sală mare cu scaune și fotolii tapisate în verde, în care timpul e jalonat de rafalele alerte ale mașinilor de scris. Și totuși, în ciuda acestui decor anonim :

REFERENDUMUL
DIN 1958 — 15 SEPTEMBRIE

prognoză I.F.O.P. :	**— Da 78,2 %**
	— Nu 21,8 %
Rezultatele oficiale — 28 septembrie :	**— Da 79,25 %**
	— Nu 20,75 %

O coincidență ? Un hazard favorabil ? Dar cifrele se succed convingătoare:

REFERENDUMUL DIN APRILIE 1962

6 aprilie — prognoză I.F.O.P. :	**— Da 91 %**
	— Nu 9 %
8 aprilie — rezultatele oficiale :	**— Da 90,7 %**
	— Nu 9,3 %

REFERENDUMUL DIN OCTOMBRIE 1962

26 octombrie — prognoză I.F.O.P.	**— Da 61 %**
	— Nu 39 %
29 octombrie rezultatele oficiale :	**— Da 61,76 %**
	— Nu 38,24 %

ALEGERILE PREZIDENȚIALE DIN 1965
— PRIMUL TUR DE SCRUTIN

2 decembrie — prognoză I.F.O.P. — Generalul de Gaulle —	**43 %**
5 decembrie — rezultatele oficiale — Generalul de Gaulle —	**43,97 %**

ALEGERILE PREZIDENȚIALE DIN 1965
— AL DOILEA TUR DE SCRUTIN

11 decembrie — prognoză I.F.O.P. — de Gaulle	**55 %**
Mitterrand —	**45 %**
19 decembrie — rezultatele oficiale : De Gaulle	**54,49 %**
Mitterrand —	**45,50 %**

Prin urmare, aici, în anodina clădire de pe rue d' Aumale, alchimia a devenit o adevărată industrie.

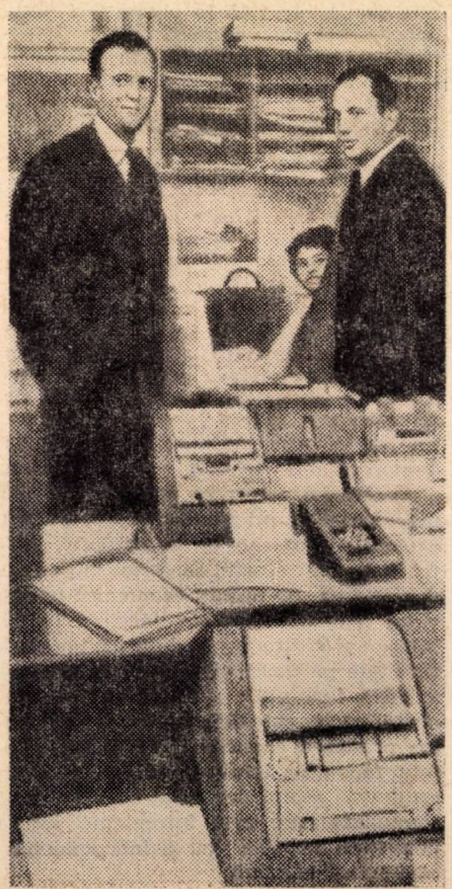

Ceea ce se cunoaște foarte larg despre activitatea I.F.O.P. sînt mai ales prognozele electorale. Dar aria de preocupări a acestei instituții moderne este mult mai largă. O mare uzină dorește să lanseze un nou produs ; un partid politic dorește să-și cunoască șansele într-un departament unde pînă în prezent nu s-a bucurat de prea multă influență ; ministerul X... ar vrea să știe ce ecou ar putea provoca o nouă reglementare în domeniul de care răspunde — și așa mai departe. Sau alte cîteva teme care au constituit obiect de anchetă pentru I.F.O.P. : rolul Franței în afacerile mondiale ; vacanțele de vară ; atitudinea francezilor față de problema germană ; orientarea tinerilor după bacalaureat ; imaginea despre Statele Unite și despre americani ; propaganda politică ; cadourile de sărbători ; francezii și dezarmarea ; studiu asupra repatriaților din Algeria ; exploziile atomice franceze în Pacific ; veniturile medicilor etc.

Poate la fel de sugestivă ca lista investigațiilor este lista clienților. În genere, I.F.O.P. lucrează pe bază de comenzi — acesta e și motivul principal pentru care Institutul poate fi considerat în principiu ca o întreprindere. În afară de numeroase firme, societăți anonime, bănci, mari magazine, reviste și ziare, Radioteleviziunea franceză, corporații etc., se mai pot cita : 15 ministere — inclusiv cele ale Afacerilor Străine, Finanțelor, Educației Naționale, Apărării Naționale, Sănătății, Agriculturii — apoi Comisariatul pentru Energia Atomică, Centrul European de Științe Sociale, Președinția Republicii, U.N.E.S.C.O., Înaltul Comisariat de Studii și Informare asupra Alcoolismului, Prefectura Poliției ș.a.m.d

TEHNICA ESTE INDIFERENTĂ

Cum se explică acest registru tematic practic nelimitat ? Tehnica de investigare este în mare măsură autonomă de obiectul investigat. Există, desigur, o anumită suplețe în aplicarea diferitelor metodologii la diferite teme, mai ales în elaborarea instrumentelor, dar cadrul general, fluxul producției — ca să spunem așa — și principiile sînt similare. Iată de ce, de pildă, studierea opiniei publice și a pieței (așa numitul marketing) sînt considerate ca activități interferente. De altfel I.F.O.P. se numește în realitate I.F.O.P.—E.T.M.A.R. : este vorba de fapt, despre două institute reunite într-unul singur.

În afară de comenzile despre care am vorbit, I.F.O.P. realizează studii din proprie inițiativă. Așa de exemplu, după polemici aprinse, care au durat mulți ani, s-a adoptat hotărîrea ca Televiziunea franceză să transmită în anumite condiții și în limite stricte, programe de publicitate. I.F.O.P.—E.T.M.A.R. a organizat sondaje zilnice asupra audienței și efectelor unui număr de anunțuri publicitare. Firmele interesate să cunoască eficacitatea cheltuielilor pentru publicitatea televizată pot achiziționa — și achiziționează — ulterior rezultatele sondajelor respective.

Aceeași strategie este aplicată adeseori și în alte domenii. Această zonă de liberă inițiativă permite într-o bună măsură concilierea intereselor financiare cu cele științifice. Ea explică, printre altele, impresionanta activitate desfășurată de I.F.O.P. între evenimentele din mai 1968 și referendumul din aprilie 1969. Date nu

De aici pornesc prognozele I.F.O.P.

de mult publicității, rezultatele acestei cascade de sondaje constituie o cronică sui-generis a acelor zile tumultuoase. A cerceta evenimentele unei epoci din punctul de vedere al stării de spirit a maselor — iată un privilegiu al viitorilor istorici care se vor ocupa de această perioadă. (Îndată după evenimentele din mai, revista „Sondages" — publicația trimestrială a I.F.O.P. — a apărut într-un număr intitulat „Situații și atitudini ale tinerilor între 15—20 ani". Ancheta căreia îi este dedicată acest număr din „Sondages" a fost însă realizată înainte de mai 1968. Informațiile statistice relevă numeroase fapte privitoare la relațiile de familie, integrarea socială, studii, viața profesională, nivel de trai, timp liber etc. — așa cum se definesc ele în optica tineretului).

Efectuată asupra unui eșantion național reprezentativ de 2 079 tineri, această anchetă a fost cerută de Ministerul Tineretului și al Sporturilor. Rezultatele ei se pot extrapola asupra unei populații de 4 947 000 persoane — 10 la sută din totalul întregii populații a Franței, cît reprezintă tinerii între 15—20 ani.

Iată cîteva date mai semnificative :

— 52 la sută dintre tineri fac parte din unul sau mai multe cluburi, asociații, mișcări de tineret ;

— 46 la sută dintre ei sînt de acum angajați în viața profesională — iar printre aceștia 7 la sută sînt ucenici, 46 la sută muncitori, 12 la sută agricultori. Cei mai mulți dintre ei sînt plasați în aceeași grupare socio-profesională ca și părinții lor. Din totalul celor care lucrează, 47 la sută au început să-și cîștige traiul înainte de a fi împlinit 15 ani (pentru tinerii proveniți din familii muncitorești acest procent se ridică la 55 la sută)...

— 46 la sută dintre subiecții anchetați continuă să învețe într-un stabiliment școlar, iar 8 la sută nici nu lucrează nici nu învață. Cum se spune în comentariul publicat, „continuarea studiilor este mult mai frecventă printre copiii din mediile înstărite". Dintre cei care și-au întrerupt studiile, 34 la sută au fost constrînși la acest pas din lipsa de mijloace financiare. Întrebați ce așteaptă în mod special de pe urma învățăturii, au răspuns :

— 43 la sută să se pregătească pentru o profesie ;

— 12 la sută să-și formeze o cultură generală.

Consultați asupra eficacității cu care apreciază că învățămîntul îi pregătește (sau i-a pregătit) pentru viață, tinerii au răspuns „puțin eficace" în următoarele proporții :

— cei între 15—16 ani — 18 %
— între 17—18 ani — 26 %
— între 19—20 ani — 29 %

Cu cît înaintează în vîrstă și se confruntă mai direct cu cerințele realității sociale, cu atît scade încrederea lor în eficacitatea pregătirii pe care au primit-o în școală.

Și iată, în continuare, ecoul evenimentelor din mai 1968 în rîndul întregii populații, mutațiile de opinii, și atitudini, pînă la referendumul care a declanșat schimbările cunoscute în conducerea celei de-a V-a republici.

Din 29 aprilie pînă în 16 mai 1968, proporția celor care se declară foarte satisfăcuți de generalul de Gaulle scade de la 16 la 11 la sută. La începutul lui 1969, cu prilejul unei vizite în Bretagne, generalul de Gaulle își proclamă pentru prima oară în public intenția de a organiza în cursul primăverii un referendum cu privire la regionalizarea țării. În 12 februarie, sondajul I.F.O.P. constată că un francez din patru nu are încă o opinie față de această inițiativă, 38 la sută îi sînt favorabili iar 39 la sută defavorabili. Proporția persoanelor defavorabile este mult mai amplă printre bărbați — 46 la sută, decît printre femei — 32 la sută.

Cu peste două luni înainte de ziua referendumului, șansele generalului de a obține majoritatea sufragiilor se proiectează ca îndoielnice. Aceasta este, printre reușitele I.F.O.P., una dintre previziunile cele mai răsunătoare care, după unii, pare să fi depășit chiar limita dintre o măsurătoare pasivă și exercitarea unei înrîuriri active.

Oricît ar fi de arid limbajul cifrelor, forța lor de previziune și de acțiune apare astăzi, după consumarea evenimentelor, ca reprezentînd ea însăși un eveniment pasionant. Curiozitatea e legitimă : prin ce mecanism se făurește această radiografie în stare să perceapă viitorul prin stratul atît de opac al prezentului ?

Acestei întrebări îi răspunde cu afabilitate și minuțiozitate administratorul-girant al tandemului I.F.O.P.—E.T.M.A.R., Hélène Riffault.

STETOSCOPUL

Un birou modest, aproape sobru, pe care mă simt tentat să-l compar cu o scoică : dacă asculți bine poți auzi în ea vuietul oceanului, reverberația miniaturizată și sistematizată a marilor furtuni. O scoică sună parcă într-o metaforă mai bine decît stetoscopul. Și totuși I.F.O.P. e mai curînd un stetoscop — un instrument științific cu ajutorul căruia cei care l-au proiectat, construit și-l manipulează — aud cum bate inima epocii.

Nici oboseala ședinței abia încheiate ; nici grija pentru cea care urmează ; nici interlocutorul greu suportabil prin curiozitatea lui ; nici poziția sa în ierarhia I.F.O.P.-ului care o pune zilnic în fața a sute de probleme — nimic nu o poate împiedica pe **M-lle Riffault** să ofere cu eleganță și solicitudine explicațiile așteptate.

I.F.O.P. a fost creat în 1938. Inițial unicul obiect de studiu l-a constituit opinia publică. Pentru a răspunde nevoilor industriei și comerțului, a fost creat în 1947 E.T.M.A.R. Ambele sînt organisme private și sînt distincte juridic, deși au o conducere comună. Președintele Institutului este domnul Jean Stoetzel, personalitate proeminentă a sociologiei franceze, pînă de curînd director al Centrului de Studii Sociologice.

I.F.O.P.—E.T.M.A.R. dispune de un aparat central format din sociologi, economiști, ingineri, psihologi, statisticieni, matematicieni etc., denumită „chargés d'études" (însărcinați cu studii) și repartizați în cinci departamente : **politic** (opinie publică), de **sociologie generală** (activitate profesională, timp liber, turism etc.), **studiul pieței** (este departamentul cu efectivul cel mai numeros), **comunicare de masă și publicitate, presă, radio și televiziune** — sub aspectul conținutului (acest departament se ocupă și de problemele tineretului).

Fiecare „chargé d'études" aparține unuia dintre cele cinci departamente-structurate, după cum se vede, tematic — și este deci specializat în problematica specifică domeniului respectiv. El preia și realizează comanda unei anchete, începînd cu definirea obiectivelor, a concepției generale, continuînd cu elaborarea planului de cercetare și sfîrșind cu redactarea raportului care cuprinde rezultatele și concluziile. Nivelul de calificare profesională a acestui grup de cercetători și relativa autonomie care li se acordă în efectuarea anchetelor explică în mare măsură eficacitatea Institutului.

În continuare, schema de organizare I.F.O.P.—E.T.M.A.R. cuprinde o serie de servicii sau verigi comune, o adevărată „bancă de informații". Asociația verbală nu este cîtuși de puțin extravagantă ; în zilele noastre informația sociologică reală reprezintă o valoare care — ca și banii sau acțiunile — poate la fel de bine fi pusă în circulație sau tezaurizată.

Conducerea rețelei de anchetatori de teren (o rețea de 400 salariați) are o însemnătate specifică — tot restul activității depinzînd de acest segment care asigură articularea sistemului de observare, cuantificare și interpretare cu realitatea nemijlocită.

Dintre metodele aplicate în cercetările I.F.O.P.—E.T.M.A.R. se pot menționa : studiile prin sondaje, studiile motivaționale, monografii sectoriale, studii prin panel (eșantion constant). În tehnica sondajului, o atenție specială e concentrată asupra eșantionării. De aici și forța prospectivă a informației, puterea ei de previziune.

Lucrînd pe ordinatoare care nu-i aparțin, I.F.O.P.—E.T.M.A.R. dispune totuși de un serios echipament mecanografic și de un efectiv de excelenți programatori. Tratarea informațiilor recoltate se face în diferite moduri : analiză factorială sau ierarhică, segmentare, tipologizare, simulare și apreciere etc. Durata medie a unei cercetări este de 2—3 luni începînd din momentul comenzii și încheind cu prezentarea concluziilor. Dar, uneori, o anchetă completă trebuie să fie — și este — executată într-o singură zi.

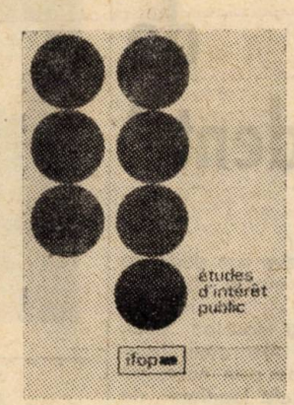

Publicații ale I.F.O.P.

I.F.O.P.—E.T.M.A.R. participă la activitatea unor importante asociații internaționale de specialitate și întreține relații cu numeroase organisme de cercetare din diferite țări.

Părăsesc casa din rue d'Aumale cu un sentiment tonifiant. Stetoscopul cu ajutorul căruia bătaia de inimă a epocii devine perceptibilă înseamnă ingeniozitate, precizie, organizare. Capacitatea crescîndă a omului de a-și observa cu obiectivitate comportamentul și atitudinile nu poate să nu-i sporească puterea de a-și influența destinul.

În lumea științei

Vor putea fi ajutați astronauții în caz de accident?

Dispozitiv de salvare a unui astronaut care și-a abandonat nava cosmică accidentată. Un „cocon" de spumă din material plastic se formează spontan, în jurul lui, în momentul ieșirii din cabină. Această spumă, termoizolantă, îl va apăra de temperatura înaltă ce ar rezulta în timpul căderii prin atmosferă. Căderea, însăși, va fi dirijată de astronaut cu o mică retrorachetă portativă, manevrată manual. Faza finală, apropierea de sol, se va desfășura cu ajutorul unei parașute clasice, care va încetini căderea

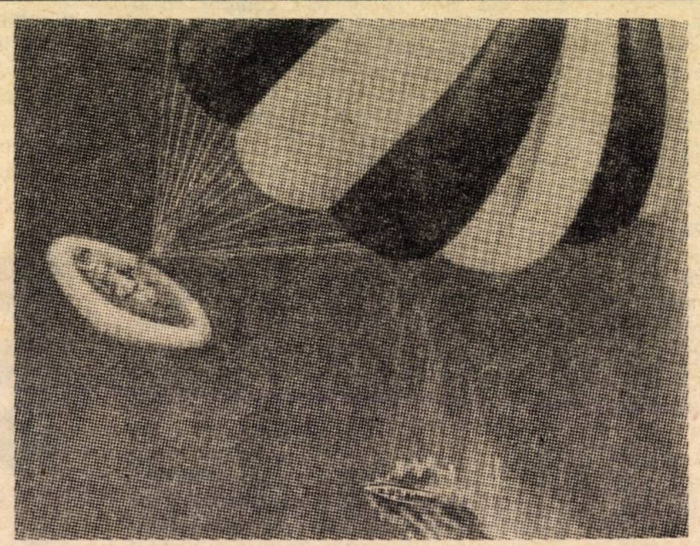

Schița unei „stații orbitale circumterestre". „Cosmos-taxiul" se îndreaptă spre garaj. Un astronaut a fost ancorat cu un „cordon de salvare"

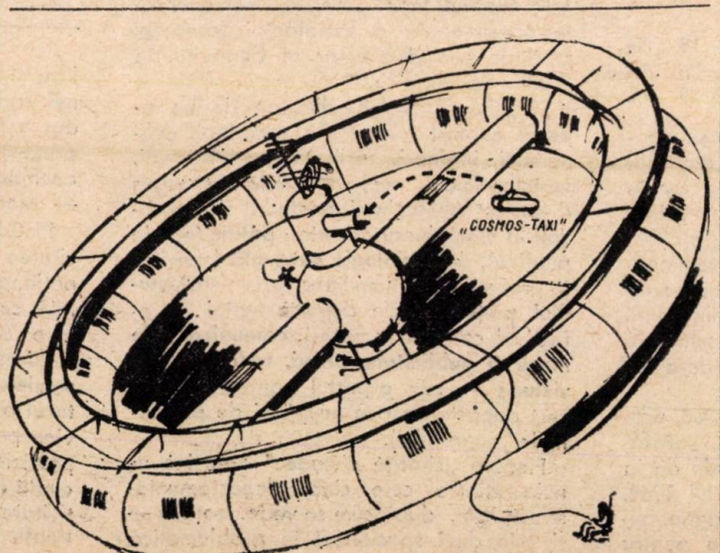

La numai cîteva ore după ce s-a aflat de explozia de pe nava „Apollo-13", au început să sosească la Houston zeci, apoi sute de telegrame, telexuri și telefoane prin care, pe lîngă sentimentele legitime de compasiune, se transmiteau cele mai surprinzătoare oferte de salvare a cosmonauților din situația dramatică în care se găseau. Numeroși „voluntari ai spațiului cosmic" nu cereau decît „o rachetă gata pregătită", indiferent de mărimea ei, cu ajutorul căreia să plece, imediat, pe urmele naufragiaților și să le ducă bidoane cu oxigen, saci cu alimente și chiar un acumulator — două, pentru reînsufletirea comenzilor electrice paralizate din cauza accidentului.

Ca în toate cazurile ce stimulează imaginația oamenilor, ploaia de invenții, de soluții tehnice și de sugestii naive nu s-a oprit nici măcar după ce, „transformînd dezastrul într-un triumf", cei trei astronauți au reușit să se înapoieze la baza lor. Administrația N.A.S.A. a presupus — în cele din urmă — că cel puțin una dacă nu mai multe din ofertele de salvare ar merita o cercetare atentă. Se repeta, într-un domeniu inedit, ceea ce se petrecuse cu Turnul înclinat din Pisa, cu pericolul inundațiilor la Florența și cu splendorile Veneției, înghițite, pe furiș, de apele lagunei. Mai mult de un milion de oferte de salvare, venite din toate părțile lumii, determinaseră municipalitățile acestor orașe să înființeze „comisii" speciale pentru examinarea și clasarea lor.

La Houston, plăcerea de a tria sugestiile privitoare la situațiile dramatice din Cosmos a revenit lui „Poppy", una din cele mai populare personalități din „M.C.R." (Mission Control Room), sala cu pupitre de televiziune, care poate fi văzută, de obicei, la starturile și sosirile reușite ale zborurilor cosmice, dar și în împrejurări dramatice cum au fost cele din aprilie.

„Poppy" este, pe numele ei adevărat, Miss Frances M. Northcutt, blondă, agreabilă, în vîrstă de 26 de ani, doctor în științe matematice, specialistă în programarea computerelor, funcționară la „T.R.W. Systems", unde i s-a încredințat calcularea traiectoriilor de întoarcere pe Pămînt, a tuturor misiunilor „Apollo".

„Poppy"-Frances, căruia i-a revenit misiunea de a calcula și traiectoria de cădere liberă spre Pămînt a navei „Apollo-13", aflată în derivă, se ocupă, acum de clasarea **„ofertelor de salvare pentru eventualele accidente în spațiul cosmic".** Miss Northcutt nu este singură în efectuarea acestei complicate sarcini. De fapt, ea face parte — împreună cu un computer special — dintr-o comisie pentru „recomandarea unui program de combaterea accidentelor spațiale" și a unui „program de asistență" pentru cazurile în care viața astronauților și posibilitatea lor de a reveni pe Pămînt ar fi puse în pericol.

Absolut toate sugestiile de asistență și salvare cosmică vor fi transformate în cartonașe perforate și înmagazinate în memoria computerului, în vederea examinării lor comparate. Pentru a da, însă, un răspuns temeinic la întrebarea dacă o sugestie este utilă sau aberantă, computerul trebuie să cunoască, în amănunte, toate accidentele înregistrate pînă acum, în scurta și emoționanta istorie a călătoriilor cosmice cu echipaj uman.

În primele luni din 1967

După cum se știe — dar nu e rău niciodată să ne reamintim — primul om lansat în spațiul cosmic a fost Iuri Gagarin. La 21 aprilie 1961 el a evoluat în spațiul circumterestru, la bordul navei „Vostok 1". De atunci și pînă azi, numărul oamenilor care au zburat în spațiul astral cu diferite programe de zbor, inclusiv aterizarea pe Lună, s-a ridicat la 36. Dintre

aceştia au murit 9, dar numai patru şi-au pierdut viețile în acțiuni legate direct de zborurile cosmice şi anume : Virgil I. Grissom, Edward H. White şi Roger B. Chaffee, la 27 ianuarie 1967, la Cape Kennedy, şi Vladimir Komarov, la 24 aprilie în acelaşi an, în apropierea locului de aterizare, pe teritoriul Uniunii Sovietice.

În amîndouă aceste cazuri tragice s-au făcut anchete amănunțite. Accidentul lui Komarov, întîmplat din cauza răsucirii defectuoase a parașutei principale în timpul coborîrii prin atmosfera densă, nu a prezentat vreo nedumerire de ordin ştiințific. Din nenorocire, într-un complex cu peste cinci milioane unități tehnice, cum este o navă cosmică, refuzul unei piese de a funcționa poate fi explicabil, oricît temei s-ar pune, în tehnologia modernă, pe conceptul fiabilității, adică pe elaborarea fiecărei unități cu atîta grijă şi atenție, încît să prezinte cel mai mare coeficient posibil de încredere.

În urma accidentului întîmplat cu nava „Soiuz 1" pe care o pilotase Vladimir Komarov s-a ridicat, totuşi, una din cele mai interesante probleme privitoare la manevrarea navelor cosmice şi anume stabilirea unei juste proporții între partea de comenzi ce trebuie lăsate automatelor şi partea ce trebuie trecută asupra oamenilor. Discuția, despre care nu s-ar putea spune că a fost definitiv încheiată, se pare că a înclinat balanța spre asigurarea unei masive participări a oamenilor la manevrarea navelor pe care se află, fie pentru a face posibilă o intervenție deliberată a omului în momentul cînd fragilele automate s-ar dezechilibra, fie — argument de mare însemnătate psihologică — pentru a da pilotului senzația că nava se supune, oricînd, deciziilor sale personale.

De o mai mare amploare dramatică a fost accidentul de la Cape Kennedy. Cei trei astronauți americani, Grissom, White şi Chaffee, erau destinați primului zbor în spațiul circumterestru cu nava „Apollo-1", un tip nou pentru anul 1967. Cu o lună înaintea datei de lansare, administrația zborurilor a ordonat o repetiție generală pe rampa de pornire nr. 34 a cosmodromului. Astronauții, în costume de protecție, s-au instalat în cabină. Grissom, care comanda echipajul, a comunicat prin radio tehnicienilor rămaşi pe platformă că face „operația de comutare" spre a scoate cabina din circuitul electric al bazei şi a o trece la sursele ei proprii de alimentare. În aceeaşi clipă, asistenții au văzut, prin ferestrele etanşe ale cabinei, un fulger orbitor. S-a auzit un zgomot surd, de explozie înfundată. Interiorul cabinei a rămas incandescent timp de 14 secunde. Unele părți din peretele exterior au început să se carbonizeze, apoi totul a fost învăluit de liniştea morții.

Nu s-a putut declanşa nici un sistem de ajutor. Pompele de stingere au fost puse în funcțiune prea tîrziu şi eficacitatea lor s-a limitat la răcirea rapidă a cabinei şi formarea unui nor de spumă albă, destul de greu de împrăştiat. Cînd, după 12 minute, a putut fi deschisă uşița de intrare în cabină, cei trei astronauți erau carbonizați şi absolut tot ce se aflase acolo, incinerat.

Ancheta a stabilit, — repede — datorită faptului că accidentul se petrecuse pe locul de lansare — că în momentul conectării circuitului electric, moment anunțat de Grissom s-a produs un scurtcircuit în firele electrice, integrate în podeaua cabinei. O scînteie a provocat explozia oxigenului. din cabină şi întreg dezastrul următor.

Problemele tehnice ridicate de această întîmplare tragică au fost enorme. Construcția cabinei a trebuit modificată, ceea ce implica foarte mari cheltuieli dar reprezenta lucrul cel mai puțin important, în raport cu ideea, esențială, de asigurare a securității omului în navele cosmice. Mai aproape de această idee a fost **modificarea costumului de protecție a cosmonauților**, căruia i s-a mărit volumul şi greutatea, adăugîndu-i-se două foi, una dintr-un aliaj de aluminiu, absolut incombustibil şi alta dintr-un fel de burete de material plastic, capabil să sporească gradul de izolare termică a echipamentului.

Tot din cauza acestui accident, a fost considerată ca excesiv şi inutil de periculoasă atmosfera de oxigen pur din cabina etanşă a navei. Începînd de atunci, oxigenul a fost amestecat cu doze din ce în ce mai mari de azot, gaz inert care micşora simțitor apetența oxigenului pentru aprinderea bruscă.

Citeva „incidente de zbor"

Înaintea accidentelor tragice din primele luni ale lui 1967, alte împrejurări, pe care le vom numi doar „incidente de zbor", au provocat îngrijorarea administrațiilor răspunzătoare de programele spațiale şi au determinat o amplă cercetare nu numai în domeniul fiabilității aparatelor, ci şi în sectorul, mai neglijat, al asistenței ce s-ar putea da unor cosmonauți aflați în stare de catastrofă pe traiectorii îndepărtate şi la distanțe variate de sol.

Concepția că riscurile majore ale misiunilor astrale se concentrează în **fazele de sol** — lansarea şi aterizarea — concepție împărtăşită de marea majoritate a publicului şi chiar de astronauți din cauza intensității şi rapidității proceselor ce se desfăşoară în imediata noastră apropiere, a început să cedeze terenul față de evidența faptului că incidente cu cel puțin același grad de gravitate se pot produce şi departe de Pămînt.

În largile spații interastrale, inamicul numărul 1 al navelor pilotate şi locuite de oameni au fost considerați meteoriții. Mulți astronomi şi geologi afirmă că numărul acestor „monştri inerți" ai spațiului ar fi enorm de mare, că ploile de meteoriți au ajuns pînă la sute de mii de căderi pe zi, şi că, în orice caz, aceste aşchii de stele distruse, aduc Pămîntului, împreună cu insesizabila pulbere cosmică, un spor de greutate evaluat de unii pesimişti la milioane de tone în 24 de ore şi de alții, mai sceptici, la numai vreo cîteva mii.

În orice caz, nici unul din cele aproape 4 000 de aparate trimise de oameni în spațiul circum — şi extraterestru, cu sau fără piloți, nu au întîlnit meteoriți. Ne amintim, desigur, că imediat ce s-a aflat de explozia de la bordul „Odiseei", un geofizician, specializat în vînătoarea de meteoriți, a dat vina pe aceste corpuri rătăcitoare. Din măsurătorile şi cercetările efectuate ulterior, n-a rezultat nici un argument **în favoarea** acestei ipoteze. Dimpotrivă, un argument convingător **împotriva ei** este faptul că „Odiseea" nu şi-a modificat sensibil traiectoria după explozie, aşa cum ar fi trebuit să se întîmple sub impulsul ciocnirii cu un meteorit.

Nu se simte, deci — cel puțin deocamdată — nevoia unor măsuri suplimentare de protejare a navelor împotriva unor ciocniri posibile cu meteoriții.

Unu supra cinci milioane!

De o mai mare urgență este chestiunea gradului de fiabilitate al agregatelor de la bordul navelor cosmice. Toate minunile electronicii, toată miniaturizarea şi tranzistorizarea acestor aparataje, toate verificările statice şi cinetice la care sînt supuse, nu pot elimina riscul unui defect, fie de construcție, fie mai ales de funcționare.

La standul de probe nu unul, ci foarte multe rezervoare de oxigen criogenizat (răcit pînă la lichefiere) au dovedit un reglaj perfect. Delicatul procedeu de încălzire treptată şi omogenă a rezervorului, practicat pentru readucerea lentă a oxigenului la starea gazoasă şi folosirea lui în aparatele navei, a dat rezultate impecabile. În aceeaşi măsură a fost verificată şi rezistența la presiune a pereților bidonului în care lichidul era înmagazinat, la temperatura, greu imaginabilă, de minus 183 de grade Celsius.

Nimeni nu s-a gîndit, totuşi, să deregleze subit, în laborator, funcționarea sistemului electric de încălzire a rezervorului şi de vînturare a oxigenului lichid, pentru a provoca o explozie, aşa cum s-a produs în Modulul de serviciu al navei „Apollo-13". Rezultă că însăşi noțiunea de încredere în calitatea materialelor şi a agregatelor din navele cosmice rămîne relativă, chiar dacă gradul acesta de relativitate este de ordinul UNU supra CINCI MILIOANE, adică neînchipuit de mic. Într-o structură în care intră, azi, circa 12 milioane de unități tehnice elementare, de cele mai variate tipuri posibile, aproape toate în miniatură, unele făurite din substanțe anume născocite pentru tehnologia cosmică, **există** un risc minuscul dar permanent.

Prezența lui a fost demonstrată în primul zbor al unui astronaut american. La 20 februarie 1962, a evoluat pe orbită, în jurul Terrei, cosmonautul locotenent-colonel John H. Glenn, la bordul unei „capsule" „Mercury MA-6". După ce a parcurs 130 000 de kilometri în 4 ore şi 55 de minute, Glenn a constatat că i s-au blocat comenzile automate. Şi-a păstrat, din fericire, sîngele rece şi în momentul cînd s-a îndreptat spre culoarul de pătrundere în atmosferă — pe vremea aceea încă nu îndeajuns de bine calculat — a început să manevreze capsula cu comenzile manuale. Aterizarea a fost normală — dar emoția enormă.

În ziua de 16 martie 1966, alți navigatori americani, aflați în capsula „Gemini-8" în spațiul circumterestru, la circa 200 de kilometri deasupra solului, au vrut să se cupleze, conform programului stabilit de N.A.S.A., cu o „țintă" dinainte lansată, capsula „Agena". Primul contact cu această capsulă a reuşit, dar la a doua încercare, „Gemini-8" a început să facă, fără nici o cauză aparentă, două mişcări insolite de rotație : se răsucea în jurul axului şi se dădea peste cap. Clovneria aceasta care ar fi putut fi amuzantă în alte circumstanțe, tindea să devină tragică, pe cer. Numai sîngele rece al lui Neil Armstrong (același astronaut care avea să fie, în iunie 1969, primul om coborît pe Lună), a salvat pe ocupanții capsulei.

Neil a preluat pilotajul manual, a pus în funcțiune cîteva retrorachete, anticipînd comenzile extrem de rapide ale computerelor „bord-sol", a reuşit să „calmeze" capsula antrenată în piruete şi să-i restabilească echilibrul. Din pricina acestor peripeții, „Gemini-8" nu şi-a mai regăsit traiectoria normală şi în loc să ajungă la locul unde era aşteptată, în partea de vest a Oceanului Atlantic, a trebuit să amerizeze, singuratică, în mijlocul Pacificului şi să aştep-

te aproape 8 ore pînă să fie pescuită.

Accidente ale „unităților tehnice" s-au mai produs și în cazul zborului capsulei „Gemini-9". La 3 iunie 1966, astronautul Eugene A. Cernan, de la bordul acestei nave, trebuia să o cupleze în spațiu, cu un nou aparat de tipul „Agena". Dar, cînd, după lungi eforturi, de patru ori mai complicate decît se credea, s-a apropiat de țintă, „Agena" nu reușise să se desprindă complet de modulul cu care fusese lansată. Clapele modulului arătau ca două mandibule uriașe, deschise pentru a îmbuca o hrană invizibilă. Imaginea acestui aparat absurd l-a făcut pe Cernan să poreclească nava „Aligatorul furios" — și să rateze întîlnirea astrală. În timpul zborului, lung de 72 de ore, din care 2 ore și 7 minute în afara cabinei, Cernan a slăbit 5 kilograme. În combinezonul său au fost găsiți doi litri de apă rezultată din transpirație. Ritmul mediu al respirației sale a fost 30 pe minut, în loc de 12—15, cît era la antrenament.

Doza de riscuri

Unde sînt, așadar, cele mai mari doze de primejdie? **Aproape** sau **departe** de sol? Și, în ambele cazuri, care sînt șansele de supraviețuire a oamenilor angajați în aceste mari și superbe aventuri? Cum pot fi ajutați astronauții, în primejdie mortală?

În aproape toate situațiile dramatice din **apropierea** imediată a solului, ajutoarele sînt iluzorii din cauza spontaneității acestor accidente. Exploziile la sol, cu caracterul lor tipic de catastrofă bruscă — sau prăbușirile spre sol, cu o durată între 7 minute și 7 secunde la viteze de ordinul a 40 000 de kilometri pe oră, exclud intervențiile salvatoare.

De aceea, mai mult a atras atenția posibilitatea de a fi ajutați astronauții aflați în derivă **în jurul Pămîntului,** la distanțe variind între 25—30 de kilometri și 100—200 de kilometri de sol.

În prima ipoteză (distanțe mici) ar fi vorba de oameni care au abandonat navele cosmice fie imediat după lansare, fie în ultimele clipe înainte de intrarea în atmosfera compactă. Admițînd că echipamentul lor etanș și rezervele de gaz respirabil ar fi suficiente pentru a le îngădui așteptarea unui mijloc de salvare — și, că, în același timp, ar putea să comunice, cu solul, și deci să rămînă în focarul unei rețele de radiolocație, lucru destul de simplu, cu mijloacele actuale — astronauții în derivă ar trebui să aștepte „salvarea cosmică" numai de la avioanele rachetă (supersonicele de tipul X-15) capabile să zboare cu viteze de ordinul Mach 8 (aproape 9 mii de kilometri pe oră) la 29—30 de kilometri înălțime. Acești bolizi ar trebui să lanseze, cu extrem de mare dificultate, în apropierea astronauților eșuați, pachete cu baloane sau cu parașute uriașe, viu colorate, pe care victimele din spațiu să aibă șansa de a le vedea și de a le ancora pe echipamentul lor. Baloanele sau parașutele ar avea grijă să se facă reperate prin semnale radio, tipice și stăruitoare.

De curînd, chiar în aceste zile cînd scriem rîndurile de față, s-a anunțat că un astrofizician american (în mod cert unul din miile de inventatori pe care-i examinează „Poppy" și computerele sale) a născocit alt avion-reactor în dublu-exemplar, un fel de agregat aerospațial care sporește gradul de securitate a zborurilor cosmice, pînă aproape de certitudine. Nu am primit știrea dacă invenția a fost omologată de N.A.S.A. și experimentată. Dar ideea de „dubletă" și chiar de „tripletă" în sistemele de zbor este practicată mai de mult de constructorii navelor cosmice. Dacă anumite agregate, circuite și rezervoare de pe nava „Apollo-13" nu ar fi fost dublate și triplate — în sensul că existau, nu identice, dar asemănătoare, atît în Modulul de serviciu deteriorat, cît și în cabina de comandă „Odiseea" și pe Modulul lunar „Vărsătorul" drama spațială din aprilie ar fi fost ireversibilă.

Una după alta, în zbor

Altceva n-a putut fi încă dublat și anume **lansarea** însăși a unei nave spațiale. Se pare — și pe bună dreptate — că cea mai bună soluție momentană pentru ajutorul în Cosmos ar fi trimiterea a două nave, la scurt interval de timp și deci la relativ mică distanță una după alta. Eventualele victime ale unui accident survenit pe una din nave, indiferent în ce moment al misiunii, ar fi ajutate, în timp util, de nava-pereche. Aceasta, avînd intacte posibilitățile de manevră, s-ar înapoia pe sol conform unui nou program de zbor, elaborat fie de acord cu camera de control, fie spontan, de la bordul propriu, dacă circumstanțele dramatice sînt de mari proporții (avalanșă de meteoriți, bombardament de particule cosmice, apariția unui cîmp de radiații necunoscute etc.).

De altfel, acest sistem de nave-gemene este prevăzut — și probabil în curs de construcție — pentru programul de zboruri cu oameni spre Marte, program intitulat — nu știm de ce — cu nomenclatura de „Viking". Spre Planeta Roșie vor porni, probabil în 1974, două nave, la interval de 20—30 de zile. Cum nu putea fi imaginată nici o altă formă de ajutor pentru „marțienii" plecați de pe Terra, dublarea zborului este socotită forma minimală de asistență. Ea este absolut obligatorie, în fața marelui mister pe care-l presupune o asemenea performanță — indiferent de sondajele anterioare — deoarece o expediție cu oameni presupune și înapoierea lor pe Pămînt.

Într-adevăr, ce s-ar fi întîmplat dacă încercînd să revină spre planeta-mamă, Lovell, Swigert și Haise ar fi greșit manevrele, sau retrorachetele lor ar fi refuzat să funcționeze? Nava, antrenată de forța gravitațională pe o anumită traiectorie periferică, ar fi trecut la 128 de kilometri de Pămînt. Și nu numai o dată, într-o fulgerătoare cursă cu 40 000 de kilometri pe oră spre eternitate, ci de mai multe ori, revenind, înșurubată pe un fel de orbită în jurul planetei. Într-un asemenea caz, ar fi trebuit să auzim apelul astronauților sfîșietor, inimaginabil de dureros pentru întreaga lume sensibilă, fără nici o posibilitate de a le veni în ajutor.

În filmul „Naufragiații spațiului" — pe care eroii „Odiseei" l-au văzut cu puțin timp înaintea propriei lor aventuri — regizorul John Sturges, inspirat de un roman la modă, și-a imaginat un astfel de accident. Trei astronauți americani rămîn în derivă, fără posibilitatea de a-și mai orienta nava spre sol, la distanță relativ mică de Pămînt. Comunicarea cu ei este permanentă, dar pînă să le vină în ajutor o navă similară ar trebui să treacă cel puțin 15 zile, timp necesar pentru pregătirea unei lansări, în caz de urgență. Astronauții sînt în primejdie mortală. Rezervele de oxigen se epuizează. Drama lor psihologică devine teribilă. Echipa își pierde echilibrul moral. Comandantul, acuzat de colegii lui că poartă vina accidentului, iese din cabină și se abandonează spațiului infinit. Deodată, în apropierea navei naufragiate apare o cabină spațială sovietică, lansată din firească solidaritate umană, fără vreo solicitare. Un cosmonaut sovietic iese din cabină și face eforturi extraordinare pentru a duce spre nava rănită o conductă de alimentare cu oxigen. Din nenorocire, efortul este zadarnic. Conducta nu poate fi articulată cu rezervorul cabinei naufragiate, deoarece vanele celor două vehicule spațiale sînt de modele diferite.

În cele din urmă, doi din astronauții aflați în pericol sînt totuși salvați, prin mijloace aflate mai mult în imaginația regizorului decît în realitate. Ceea ce este însă exact, în acest film, este faptul că o navă spațială de ajutor, fie numai pentru distanțe de 100—200 de kilometri în jurul Pămîntului, are nevoie de 15 zile pentru a fi lansată, după anunțarea unui accident.

Stațiile permanente

Acești factori prohibitivi, legați de tehnica ajutorului în Cosmos, au determinat apariția unei concepții noi, cu simțitor mai multe șanse de succes: construirea platformelor spațiale permanente, a „stațiilor orbitale". Ele au și fost prefigurate în spectaculoasele zboruri în formație ale navelor din seria „Soiuz" cu numerele de ordine de 5—6—7 și 8, în cursul anului 1969.

Instalarea în spațiul circumterestru a unor stații permanente lansate pentru a evolua la așa-numita „depărtare confortabilă" — 160—260 de kilometri de sol — cu echipaje de 12 pînă la 56 de oameni, cu laboratoare științifice, cu cabine de terapeutică medicală, cu „sas"-uri, adică tunele de „decompresiune", cu ateliere de mecanică și lăcătușerie „în vid", ar constitui, la parametrii actuali ai problemei, soluția optimă pentru ajutorul în Cosmos.

Proiectanții își imaginează — de pe acum — că într-o anexă a stației orbitale s-ar afla gorat, gata de pornire, un **„cosmo-taxi"**, în stare să se îndrepte imediat, cu eforturi relativ mici, spre orice punct din spațiul înconjurător — inclusiv spre Lună — unde ar fi chemat de o navă naufragiată. Înapoierea lui s-ar face tot la stația orbitală și numai după acțiunile de prim ajutor, de „urgență", astronauții-victime ar fi îndreptați spre Pămînt, cu vehicule-navete aero-spațiale de tip special, capabile să treacă prin atmosferă.

În alte cazuri, stația ar putea expedia spre astronauți „capsule" individuale din material plastic, „coconi" asemănători gogoșilor în care se adăpostesc larvele fluturilor „mătăsari", dotate cu mari parașute, cu rezervoare de aer și apă, cu posturi de radio.

Sau, încă mai spectaculos, i-ar putea pescui prin spațiu, acostîndu-i în călătoria lor halucinantă, aruncîndu-le „cordoane ombilicale" cu gaz respirabil, dîndu-le apă și medicamente tonifiante, întreținîndu-i, un timp oarecare, imponderabili, în spațiu, pînă la recuperarea lor fiziologică din mediul ostil.

Nu va trece prea mult timp și astfel de stații orbitale vor evolua în jurul Pămîntului. Chiar în deceniul acesta, al optulea al veacului 20, vor apărea stații pe cer. Unele s-ar putea să fie vizibile cu ochiul liber, iluminate noaptea, ca un candelabru inedit de stele artificiale.

Apoi, în alt deceniu, probabil în cel următor, vor fi construite stații orbitale în jurul Lunii cu o și mai mare capacitate de a funcționa ca puncte de sprijin și de ajutor în spațiul astral. Ele vor încuraja pe oamenii îndrăzneți ce vor porni, tot în secolul de față în „călătoria cea mare", pînă spre limitele sistemului planetar.

Aceasta este, însă, altă poveste. A noastră se încheie aici.

Mircea GRIGORESCU

The Washington Post

NU EXISTĂ SOLUȚIE RAPIDĂ

ÎNCĂ O DATĂ, opinia publică nu este întrebată, este anunțată ; respectînd marea tradiție a războiului din Vietnam, un președinte ne-a pus în fața unui fapt împlinit, ascuns cu grijă în prealabil prin prefăcătoria cea mai abilă, sprijinit de dovezi suspecte, argumente false și retorică excesivă. Și astfel, încă o dată, rămîi cu o senzație de neputință în fața unui război care se prelungește și în mîinile unei Administrații la fel de incapabilă ca și precedenta să deosebească între hotărîrile dificile și ceea ce lui Nixon îi place să numească „calea politică lesnicioasă".

Ceea ce a făcut acum președintele, ceea ce el consideră probabil că era dificil de făcut, este de fapt refugiul cel mai lesnicios pentru un guvern slab care a început să bănuiască că strategia lui într-un război limitat nu va da roade.

Impetuozitatea este poate aspectul cel mai supărător al hotărîrii președintelui, deoarece ea sugerează nu atît o strategie inaplicabilă, cît lipsa oricărei strategii reale pentru a ieși din război. Să ne gîndim că, numai cu zece zile în urmă, în raportul său cu privire la Vietnam, președintele abia dacă a lăsat să se înțeleagă că ar fi îngrijorat de soarta Cambodgiei.

Totuși, în seara de 29 aprilie, el ne-a spus că „zarurile au fost aruncate" și că în cazul în care nu luăm o măsură pe care președintele Johnson a refuzat cu încăpățînare s-o ia în decursul a trei ani lungi și grei, în ciuda presiunilor puternice ale generalilor săi, vom părea un „gigant jalnic, neputincios". Dintr-o dată, ceva care abia merita să fie menționat într-un raport oficial cu privire la Vietnam, prezentat cu zece zile în urmă, devenise în seara de 29 aprilie „intolerabil", și o măsură examinată cu atenție și respinsă de Johnson — și probabil și de Nixon, deoarece el este președinte de peste un an — a devenit „indispensabilă pentru succesul continuu al programului (nostru) de retragere" din Vietnam.

Toate acestea au un caracter atît de capricios și irațional, ca să nu spunem de neînțeles, încît trebuie să presupunem că președintele nu ne spune totul. El a consacrat atît de mult timp dezavuării unor motivări politice, încît bănuim că este vorba de o tactică politicianistă. Atacul din Cambodgia nu promite nici să apere guvernul de la Pnom Penh, nici să aibă o influență hotărîtoare asupra războiului din Vietnam, afară, firește, de cazul că prevestește incursiuni cu caracter permanent sau mai adînci în Cambodgia. Am văzut de multe ori pînă acum asemenea operațiuni de „curățire" în Vietnamul de sud ; ele întrerup comunicațiile, rareori însă provoacă pierderi mari și în scurt timp regiunea trebuie să fie curățită din nou, și așa mai departe.

Astfel, totul trebuie luat de la început, și pentru ce ? Aceasta este principala slăbiciune a atacului din Cambodgia — caracteristica lui de soluție rapidă, impresia că este singurul lucru care nu a fost făcut și care va schimba totul, atunci cînd în realitate ar fi trebuit să învățăm pînă acum că în Vietnam nu există soluție rapidă.

Demonstrație la New York în semn de protest împotriva intervenției americane în Indochina

ПРАВДА

MOSCOVA

N. A. T. O.: DIVERGENȚE ÎNTRE PARTENERI

EXTINDEREA agresiunii americane în Indochina, invadarea Cambodgiei neutre de către trupele S.U.A. și marionetele lor saigoneze au provocat stupefacție, derută și chiar indignare în rîndurile aliaților S.U.A. din cadrul N.A.T.O. S-ar putea spune că este pentru prima oară în istoria de 20 de ani a acestui bloc, cînd această stare de spirit se manifestă atît de puternic. Ultimele acțiuni ale imperialiștilor americani au constituit un fel de catalizator care a accelerat procesul, ce se desfășoară de multă vreme, al distanțării treptate între Europa occidentală și Statele Unite. Chiar și acele cercuri vest-europene care urmau întotdeauna politica Washingtonului se află în prezent într-o situație vădit dificilă. Pozițiile lor au slăbit. Prin acțiunile sale, Washingtonul a dat o nouă și puternică lovitură tuturor concepțiilor propagandistice „iubitoare de pace" ale blocului nord-atlantic.

Cîndva S.U.A. și-au pus semnătura sub textul Pactului Atlanticului de Nord, care, în orice caz pe hîrtie, obliga pe membrii N.A.T.O. „să soluționeze toate litigiile internaționale în care ar putea fi atrase, prin mijloace pașnice, în așa fel încît pacea internațională, securitatea și echitatea să nu fie periclitate și să se abțină în relațiile lor internaționale de la amenințarea sau folosirea forței prin orice procedee ar fi". Washingtonul a demonstrat o dată mai mult că consideră astfel de declarații ale N.A.T.O. doar ca un paravan pentru acoperirea unor acțiuni agresive.

Într-un șir de capitale vest-europene agresorul a fost condamnat fără echivoc. Ministrul afacerilor externe al Italiei, A. Moro, a declarat, de exemplu, că „astfel de acțiuni militare generează o profundă îngrijorare nu numai din considerente de ordin general, ci și din cauza riscului de extindere a sferei războiului, pe care le implică, a unor eventuale complicații, dificultăți în căutarea soluțiilor pe calea tratativelor în toate regiunile lumii".

În aceste zile forțele centrifuge din blocul nord-atlantic s-au accentuat vizibil. Majoritatea partenerilor S.U.A. din cadrul N.A.T.O. înțeleg tot mai mult pericolul pe care îl prezintă pentru interesele țărilor lor prezența într-un bloc militar alături de o țară care nu numai că încalcă în picioare toate normele dreptului internațional, dar care, în virtutea interdependenței din cadrul N.A.T.O., își poate antrena aliații pe drumul lunecos al aventurismului, cu toate consecințele ce decurg de aici. Participarea la N.A.T.O., așa

cum au arătat-o ultimele evenimente, devine o povară tot mai grea și mai periculoasă pentru țările Europei occidentale.

În Europa occidentală sporește înțelegerea faptului că alternativa la politica N.A.T.O. o constituie un sistem trainic de securitate europeană, ameliorarea climatului politic pe continent. Conferința general-europeană dobîndește astăzi noi adepți. Este un imperativ al vremii.

Igor TROIANOVSKI

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post
NEW YORK

„SĂ PLECĂM DIN INDOCHINA"

STUDENȚILOR americani li se spune că trebuie să respecte instituțiile. Președintele deplînge „atacurile nechibzuite la adresa tuturor marilor instituții care au fost create de civilizațiile libere".

Dar același președinte ordonă un atac armat masiv într-o țară străină, fără să treacă prin procedurile stabilite de Constituție pentru ducerea războiului și fără să ceară măcar Congresului un sprijin mai puțin oficial.

Studenții îl aud pe președinte exprimîndu-și regretul că „trăim într-o eră de anarhie atît în străinătate cît și în țară".

Dar președintele trimite trupe americane în Cambodgia fără cel mai mic respect pentru regulile ordinii internaționale : fără să-și consulte aliații, fără să informeze alte țări din Asia de sud-est care, cu încurajarea lui, organizau o conferință cu privire la Cambodgia, fără să întrebe guvernul al cărui teritoriu a fost bombardat și invadat la ordinele lui.

Studenților li se spune că greșesc atunci cînd vorbesc cinic despre democrație — cînd consideră, așa cum s-a exprimat Kingman Brewster, președintele Universității Yale, că alegerile prezidențiale au fost un „proces falsificat" care nu a oferit o opțiune reală.

Dar ei văd că omul care și-a desfășurat campania pe baza angajamentului că America nu va mai participa la războiul din Vietnam extinde acest război într-un mod în care nici măcar predecesorul său nu a riscat s-o facă. Și, în ciuda alegerilor și a schimbărilor de guvern, ei văd că influența militarilor care promit „victoria" se menține intactă.

Ei îl aud pe vicepreședinte spunînd că studenții care recurg la violență reprezintă „o clică criminală care ar trebui să stea nu în cămine, ci în penitenciare".

Dar guvernul lor, închizînd de fapt poarta diplomației, recurge la violență ; și președintele respinge alternativa nonviolentă afirmînd că ea s-ar reduce la „proteste diplomatice plîngărețe".

Li se spune că trebuie să fie maturi, că trebuie să-și modereze limbajul, să-și canalizeze emoțiile pe căi constructive și să renunțe la căutarea de soluții instantanee.

Dar personalizînd și simplificînd probleme politice complexe, președintele Statelor Unite face din război un test al propriei bărbății și al bărbăției națiunii.

„Nu este vorba de o invadare a Cambodgiei" — a spus președintele Nixon. Dacă tinerii judecă pe acei care conduc societatea americană după adevărul conținut de această declarație, trebuie oare să fie surprins cineva de cinismul sau de dezamăgirea insuportabilă care se manifestă în universitățile din Statele Unite ?

Noi, cei mai mulți dintre americanii din clasa mijlocie, de vîrstă mijlocie și cu instincte liberale, credeam în rațiune.

Dar orientarea adoptată de președinte în Cambodgia l-ar face să dispere în ce privește țara lui și pe raționalistul cel mai optimist. Nici un eveniment din ultimii ani nu a aruncat o umbră atît de întunecoasă asupra viitorului Americii.

Atacul neașteptat asupra Cambodgiei i-a șocat pe cei mai vechi prieteni din străinătate ai țării noastre ; acest lucru este dureros de evident. Dar, ca totdeauna în războiul din Vietnam, motivele de disperare se află mai mult înăuntrul Americii decît în afara ei.

Prin această acțiune președintele Nixon a hotărît în mod calculat să lărgească dezbinarea din rîndul poporului american, să agraveze boala în loc s-o vindece. Ce alt motiv poate exista pentru ca președintele Statelor Unite să se coboare pînă la a-i opune pe soldații americani „indivizilor care dau foc universităților" ?

Nici măcar cea mai mare putere de pe pămînt nu poate lupta cu conștiința tulbure, într-un război fără sfîrșit, pentru obiective nedefinite. Ne închipuiam că am învățat acest lucru. Ne închipuiam că Richard Nixon l-a învățat. Constatarea contrarie ne zdruncină, deoarece instabilitatea americană prezintă pericole foarte mari.

Există un singur mod în care Statele Unite își pot demonstra puterea în Indochina : plecînd de acolo. Pentru state ca și pentru oameni, maturitatea, caracterul și înțelepciunea se manifestă nu prin furie ci prin moderație.

Anthony LEWIS

Soldatul american :
— Iată urmările „democrației" aduse de noi...
(Din **„International Herald Tribune"**)

LE SOIR
PARIS

O POLITICĂ EXPUSĂ DISCREDITĂRII

ACUM CÎTEVA ZILE, o comisie a Congresului Statelor Unite ajungea la concluzia că „rezoluția golfului Tonkin", adică dispozițiile care au permis președintelui Johnson să ducă războiul în Vietnamul de nord, se bazează pe un fals, căci nu este sigur deloc că atacul pe care l-au folosit drept pretext navele de război americane pentru a interveni, ar fi avut într-adevăr loc.

Richard Nixon este la putere tocmai datorită acestui calcul greșit al lui Lyndon Johnson și pentru că a tras la momentul potrivit concluzia nimerită elaborînd o politică de dezangajare în sud-estul asiatic.

Or, acum, în momentul de față, el a luat decizii — de data aceasta relative la Cambodgia — care merg exact în sensul celor luate de fostul președinte Johnson cu privire la Vietnamul de nord. A făcut-o de bună seamă în cunoștință de cauză, de vreme ce a precizat că acceptă astfel riscul de a nu fi reales și de a pricinui partidului său un eșec în alegeri. De altfel, cu puțină vreme înainte, declarase că retragerea trupelor americane va continua și chiar în discursul din 30 aprilie a repetat că acesta rămîne obiectivul său.

În aceste condiții, trebuie presupus că deciziile prezidențiale trebuie să fi fost motivate de rațiuni imperioase. Una dintre acestea, evidentă, este preocuparea de a sări în ajutor regimului generalului cambodgian Lon Nol, care a reușit să îndepărteze de la putere pe prințul Norodom Sianuk, dar care nu deține decît într-un mod foarte precar succesiunea. Este însă o bună alegere pentru S.U.A. să susțină încă un regim impopular în Extremul Orient ? Greu de răspuns afirmativ la asemenea întrebare, dar este un angrenaj în care S.U.A. au intrat din momentul în care au hotărît să susțină regimul de la Saigon.

Problema e de a ști, urmînd o asemenea politică, cum să nu cazi din nou în discreditul internațional, ca și în imposibilitatea de a face față urgentelor probleme interne, care a caracterizat administrația precedentă. De asemenea, trebuie să știi pînă în ce punct se poate merge în sensul exigențelor Pentagonului. Se poate guverna, eventual, în ciuda protestelor unei părți crescînde din Congres. Se pot neglija și criticile presei. Se poate merge chiar împotriva voinței majorității cercurilor de afaceri. Dar dacă și „majoritatea tăcută" americană, atît de dragă vicepreședintelui Agnew, se va mînia ?

Primăvara „fierbinte" în Japonia : peste 1 800 de sindicate au desfăşurat cea de-a treia acţiune unită în sprijinul unor revendicări sociale. Amploarea acţiunii : la greve au participat peste 910 000 de muncitori

THE FINANCIAL TIMES

LONDRA

PORTUGALIA — DISENSIUNI ÎN ORIENTAREA ECONOMICĂ

PORTUGALIA este pradă unor convulsiuni care vor da naştere în curînd celor mai agitate dezbateri publice din cîte cunosc cei mai mulţi politicieni. De rezultatul acestora depinde viitoarea orientare politică a ţării. La baza actualei frămîntări publice (lucru fără precedent în Portugalia) stau declaraţiile făcute cu cîteva săptămîni în urmă de Rogerio Martins, secretarul de stat pentru industrie din guvernul Caetano.

Intr-o cuvîntare maraton, ţinută în cadrul unui simpozion organizat de Asociaţia industrială portugheză, Rogerio Martins, unul din tinerii „tehnocraţi", adus în guvern de Caetano, a avertizat pe industriaşi să se „reconvertească sau să moară" pentru a putea concura pe pieţele internaţionale. Întreaga sa cuvîntare a fost dedicată răspunsului la ce are de gînd să facă Portugalia, avînd în vedere evoluţia integrării vest-europene.

După părerea sa, industriaşii conservatori ai Portugaliei s-au împotmolit în metode perimate şi în lipsa de înţelegere a situaţiei căreia trebuie să-i facă faţă ţara, dată fiind concurenţa pe plan internaţional.

Discursul său a fost îndrăzneţ ; dat fiind faptul că Rogerio Martins îşi ţinea cuvîntarea în faţa unei audienţe dominată de magnaţii afacerilor, al căror viitor era ameninţat, deşi Martins argumenta foarte serios în favoarea liberei întreprinderi, cuvîntarea aceasta pare să fie una din cele mai curajoase declaraţii publice făcute vreodată în Portugalia. Mesajul său a fost clar : pentru prima dată politica economică va fi îndreptată către pieţele europene, deoarece nu există nici o şansă de supravieţuire economică, înafara cadrului european.

Reacţiile la această cuvîntare, slabe la început, au fost profunde. Treptat, ele s-au transformat într-o dispută majoră — între tinerii „tehnocraţi ai lui Caetano", care încearcă să plaseze Portugalia, cu îndrăzneală, pe orbita a ceea ce ar urma să fie o revoluţie industrială şi vechea gardă a salazariştilor ortodocşi, jigniţi oarecum de ameninţarea adusă poziţiilor lor privilegiate, de care s-au bucurat atîta timp, şi foarte suspicioşi că Caetano şi sprijinitorii săi ar fi prea „moderaţi" în privinţa Africii şi puternic înclinaţi spre manevrarea Portugaliei şi mai mult spre pieţele europene.

Nu există nici o îndoială că extremiştii salazariştii sînt foarte supăraţi şi tulburaţi. Astfel, Franco Nogueira, fostul ministru de externe, care a devenit liderul acestora, a ales prima zi de şedinţă a noii Adunări Naţionale pentru a lansa un puternic atac împotriva lui Martins şi a sprijinitorilor săi şi pentru a-şi afirma părerea că de fapt Portugalia nu are virtualmente nici un loc de ocupat în Europa şi că ea trebuie să se lege din punct de vedere economic şi politic cu Africa.

Nogueira a fost aclamat, fără îndoială, de salazariştii. Dar este elocvent faptul că, chiar în momentul în care el lua cuvîntul, Martins se afla la Madrid pentru a discuta problema cooperării economice cu miniştrii generalului Franco şi pentru a aranja vizita importantă pe care Caetano urmează s-o facă, în mai, la Madrid.

Astfel, dezbaterea se înflăcărează, toate semnele indicînd că ea nu se va potoli în viitorul imediat. Dimpotrivă, se pare că ea va deveni din ce în ce mai aprigă. Unii socotesc că dezbaterea este încă în faza sa iniţială şi că se vor auzi încă multe alte lucruri în viitor. Cei mai mulţi observatori de la Lisabona cred că problema dacă Portugalia este o ţară europeană sau africană, oricît de straniu ar putea să pară, este cea care domină viaţa politică a ţării.

reflector

NOI DEZVĂLUIRI ALE FOSTULUI MINISTRU DE INTERNE AL BOLIVIEI

Fostul ministru de interne al Boliviei, José Antonio Arguedas, a devenit cunoscut pe arena internaţională în urmă cu doi ani şi jumătate cînd a hotărît să trimită în Cuba o copie a jurnalului lui Che Guevara şi să spună adevărul despre activitatea subterană a C.I.A. Gestul său a surprins atunci opinia publică dar mai ales a uluit serviciile spionajului american. Din acest moment, pentru Arguedas au început zilele grele ale luptei pentru supravieţuire. După ce a fost adăpostit timp de zece luni la ambasada mexicană din La Paz, încercînd să evite un atentat cu care prilej a şi fost rănit la umăr, fostul ministru bolivian a sosit în Mexic unde a cerut azil politic. „Cele spuse de mine pînă acum despre activitatea Agenţiei americane de spionaj C.I.A. în America Latină sînt numai o părticică din adevărul cu privire la acţiunile desfăşurate de ea pe acest continent — declară Arguedas. Despre ele voi vorbi mai pe larg abia în viitor. Fireşte, C.I.A. va încerca între timp să mă lichideze nu numai moraliceşte ci şi fiziceşte".

De ce a procedat astfel un om care în ţara sa a făcut o frumoasă carieră, ajungînd de la miner la ministru de interne, ceea ce nu este deloc uşor mai ales în America Latină ? „Explicaţiile trebuie căutate în situaţia existentă în ţara mea ca şi în multe alte ţări de pe acest continent, declară Arguedas. În aceste ţări C.I.A. deţine deseori o putere mai mare decît cea a ministerelor de interne respective. O bună parte din miniştrii latino-americani sînt legaţi în mod direct de agenţia de spionaj americană. Am vrut să spun adevărul despre toate acestea deoarece m-am aflat într-un post care îmi permitea să cunosc bine această stare de fapt".

Arguedas este unul din puţinii oameni care ştiu ceva mai mult despre ultimele zile ale lui Che Guevara. De aceea l-am întrebat dacă poate preciza unde a fost înmormîntat Guevara şi dacă acest lucru se va cunoaşte în curînd. „După cum v-am mai spus, asasinarea lui Che Guevara, rămăşiţele sale pămînteşti, documentele, jurnalul şi diferite lucruri personale s-au aflat toate în mîinile C.I.A. Eu nu am avut acces la ele. În consecinţă nu pot spune nimic deoarece nu ştiu unde a fost înmormîntat Guevara. Ştiu numai, a continuat Arguedas, că agenţii C.I.A. au retezat mîinile lui Che Guevara pentru a putea dovedi în acest fel că el a fost într-adevăr asasinat. Pe o cale asemănătoare celei parcurse de jurnalul lui Che Guevara au ajuns la mine şi mîinile lui. Am avut de gînd să procedez cu ele ca şi cu copia jurnalului. N-am reuşit. Dar ele se află şi astăzi într-un loc sigur. Le-am pus într-un borcan cu alcool şi le-am ascuns undeva în Anzi. Nu vă pot spune nimic mai concret despre aceasta. Sper că va veni ziua cînd le voi putea lua din nou şi le voi preda soţiei şi copiilor lui Che Guevara".

(Din „Borba")

Neue Zürcher Zeitung

DUPĂ ALEGERILE PREZIDENȚIALE DIN COLUMBIA

ALEGERILE prezidențiale din Columbia (19 aprilie) s-au încheiat cu victoria (încă neclară și la mică distanță) a candidatului partidului conservator, Misael Pastrana, asupra generalului Rojas Pinilla, fost dictator al Columbiei. Fiecare a obținut aproximativ 1 500 000 de voturi ; ceilalți candidați — Belisario Betancourt (conservator de stînga) și Evaristo Sourdis (aparținînd conservatorilor de dreapta) — au obținut împreună circa 700 000 de voturi.

Pentru început părea că Rojas Pinilla va fi cel învingător ; obținuse multe voturi mai ales în marile orașe. Pe parcurs, după ce s-au anunțat rezultatele scrutinului, s-a putut constata că în interiorul țării Pastrana a reușit că preia conducerea. (Rezultatele finale nu se cunosc totuși pînă în prezent, deoarece președintele Lleras Restrepo a hotărît începerea unei noi numărători a voturilor, rezultatele definitive urmînd a fi făcute publice abia în cursul lunii iunie — n.n.).

Era de temut ca, în aceste condiții, Rojas Pinilla să nu amintească de alegeri falsificate. Partizanii săi au început demonstrații de stradă și numai intervenția energică a poliției a reușit să mențină ordinea. Guvernul a proclamat starea de urgență, iar generalul Rojas a fost pus sub arest la domiciliu.

Cu toate plîngerile lui Rojas și ale partizanilor săi, alegerile au decurs — conform majorității observatorilor — în condiții considerate ca foarte corecte față de temperatura obișnuit înaltă a unor asemenea evenimente pe continentul latino-american. Mai ales la Bogota, alegerile au avut loc într-o ordine perfectă. Extremiștii au chemat totuși la boicotarea alegerilor, perturbînd viața columbiană internă. Universitatea națională din Bogota a fost închisă din aceste motive. Chiar și în aceste condiții, participarea la alegerile prezidențiale a fost cu circa 50 la sută mai mare decît la alegerile parlamentare de acum doi ani, cînd numai 33 la sută din cei cu drept de vot s-au prezentat la urne.

Alegerile prezidențiale din acest an sînt ultimele realizate conform sistemului așa-zis „al alternării" la putere a celor două partide tradiționale : conservatorii și liberalii. Anul acesta, numai candidații conservatori au participat la cursa pentru președinție. În 1957, înainte de căderea lui Rojas Pinilla, între liberali și conservatori au apărut serioase disensiuni (asemănătoare cu evenimentele dintre 1949—1953 care făcuseră posibilă ascensiunea lui Pinilla la putere), ceea ce a dus la semnarea unui acord stabilind „o perioadă de carantină politică de 16 ani" (1959—1974). Parlamentul ca și guvernul au avut de atunci în componența lor același număr de conservatori și liberali, iar președintele țării era reprezentantul, pe baza alternanței, al unuia din cele două partide tradiționale. Acest regim de „paritate și alternanță" și-a dovedit valabilitatea în cei 12 ani de existență și a dus pe plan intern la o atmosferă de calm politic.

Dar, în timp ce partidul majoritar liberal, după o scindare temporară a aripii de stînga sub conducerea lui Carlos Lleras Restrepo, s-a dezvoltat în direcția unui partid unitar puternic, partidul conservator s-a menținut divizat de diverse intrigi interne. În afară de aripa unionistă creștin-socială, condusă de fostul președinte Mariano Ospina Perez, care formează împreună cu liberalii așa-numitul „front național", există alte grupări politice dizidente, mai mult sau mai puțin importante, care susțin din cînd în cînd frontul național sau i se opun.

Cu prilejul alegerilor, Congresul creștin-socialilor nu s-a putut pune de acord asupra unui candidat unic. În cele din urmă, la recomandările liberalilor, a fost desemnat Misael Pastrana (cu ocazia unui al doilea congres al frontului național). În același timp cu alegerile prezidențiale, pentru prima dată în istoria columbiană au avut loc și alegerile pentru parlament (inclusiv la nivel districtual). Importante au fost însă alegerile pentru Senat și Camera reprezentanților. Alianța națională populară, partidul lui Pinilla, (partid conservator dizident), are și o aripă liberală. Datorită acestui anacronism, a apărut următorul avantaj : el putea să prezinte în alegerile parlamentare candidați atît în lupta pentru mandatele conservatoare cît și pentru cele liberale. Candidații liberali propriu-ziși, care nu aveau acest avantaj, au fost mult în pierdere.

Președintele Lleras, care dovedise o neutralitate strictă în alegeri, s-a văzut silit în cursul campaniei electorale să facă propagandă activă pentru Pastrana, simțind o oarecare primejdie pentru opera sa de construcție din ultimii patru ani. După părerea observatorilor, Lleras Restrepo a fost, pentru o lungă perioadă, cel mai bun președinte al Columbiei. El a avut destulă putere pentru a opri o rebeliune în creștere, condusă de partizanii lui Rojas. De aceea, se speră că va putea preda puterea, conform constituției, lui Misael Pastrana, la 7 august. Dar deoarece partidul lui Rojas Pinilla a obținut succes în alegerile parlamentare — reprezentanții săi controlează aproximativ o treime din locurile ambelor camere — Pastrana va trebui, în cursul mandatului său, să înfrunte dificultățile unei guvernări care nu are de partea sa, deocamdată, puterea legislativă.

Edgardo Mercado JARRIN

ministrul afacerilor externe al Republicii Peru

Generalul Edgardo Mercado Jarrin a devenit ministrul relațiilor externe al Republicii Peru la 3 octombrie 1968, în cadrul guvernului condus la președintele Juan Velasco Alvarado.

Născut la 19 septembrie 1919, în Barranco (Lima), Edgardo Mercado Jarrin a urmat școala elementară la Colegiul Barranco Maristas, iar școala secundară la Colegiul național din Tanca și la Colegiul „La Libertad" din Moquegua. Și-a început cariera militară în martie 1936, ca soldat în Divizia de artilerie Campana. A urmat succesiv cursul avansat de maiori de artilerie, apoi la Centrul de Inalte Studii Militare (C.A.E.M.), Colegiul interamerican de apărare (C.I.D.) de la Washington. A absolvit aceste cursuri cu cele mai înalte calitative. Sublocotenent de artilerie în 1940, Edgardo Mercado Jarrin avansează pînă la gradul de general de divizie (1966). A desfășurat o bogată activitate militară pe plan național și interamerican : instructor de cadeți la Școala de ofițeri, director adjunct al Școlii de artilerie, profesor la Școala superioară de război, profesor de strategie națională și șef al cursului de strategie militară, la Centrul de Înalte Studii Militare etc.

Numit în guvernul generalului Juan Velasco Alvarado, Edgardo Mercado Jarrin a desfășurat o vastă activitate pe planul relațiilor externe, în spiritul „Manifestului guvernului revoluționar" dat publicității la 3 octombrie 1968, care statua că guvernul peruvian urmărește „să transforme structurile economice, sociale și culturale ale țării, să mențină o poziție independentă clară și să realizeze apărarea fermă a suveranității și demnității naționale..."

Șeful diplomației peruviene, Edgardo Mercado Jarrin a declarat recent într-un interviu : „Peru promovează o politică clară de independență, în virtutea căreia menține relații cordiale cu multe țări, fără deosebire de sistemele lor politice sau economice.

Datorită aspectului pe care îl iau în prezent relațiile internaționale, consider ca o necesitate — și în relațiile noastre internaționale aceasta este o normă — observarea atentă a principiului independenței în toate sensurile, a principiilor autodeterminării, neintervenției, tratamentului egal și respectului reciproc în scopul evitării unor frictiuni nedorite, precum și neafectarea normelor care stabilesc bunele relații internaționale și crearea unei egalități în ce privește asigurarea condițiilor pentru ca popoarele să se realizeze din plin".

V. D.

poșta redacției

ECONOMIA ANGOLEI — BARAJUL CABORA BASSA

Valentin Odobescu, Vaslui. 1) Genocidul este o acțiune de represalii uzitată curent de colonialiștii portughezi în Angola. Iată istorisirea unui martor ocular al primului genocid din Angola, în 1961, cînd a izbucnit lupta pentru independență, publicată de revista „Africasia". „În timp ce europenii civili se năpusteau asupra cartierelor africane care înconjurau cimitirul, poliția și armata trăgeau asupra oricărui african. În zori, camioanele salubrității au trecut pentru prima oară în cartierele africane dar nu ca să strîngă gunoaiele ci ca să adune cadavrele răspîndite pe străzi ; trupurile sînt duse direct la cimitir și aruncate într-o groapă comună. În clădirile P.I.D.E. (poliția portugheză) a fost un prilej foarte potrivit pentru debarasarea de sute de deținuți, uciși cu sînge rece cu baioneta «pentru a economisi gloanțe». Vînătoarea de oameni a continuat pe străzile orașului european în strigăte de «matao Lumumba» (omoară-l pe Lumumba), în fața pasivității complete a «forțelor de ordine». Rarii portughezi care vroiau să se opună au fost, și ei, adesea victime ale mulțimii. Ziariști străini au fost, de asemenea, brutalizați... Viața unui african nu conta, în acea vreme, mai mult decît a unui cîine. Spre sfîrșitul lunii februarie, portughezi civili dezlănțuiți au început să dea foc, într-o seară, cartierelor africane. Locuitorii care încercau să scape flăcărilor cădeau sub gloanțele puștilor care nu cruțau nici femeile nici copiii". În acest prim genocid petrecut la Luanda, numărul victimelor a fost, potrivit unor surse bine informate, de aproximativ 3 000 de persoane. 2) Coloniile portugheze din Africa au o economie bazată în general pe monocultură. Deși subsolul acestor teritorii este extrem de bogat în materii prime, nu există decît o industrie slab dezvoltată și o profundă înapoiere economică. Iată cîteva coordonate ale economiei angoleze care vor completa tabloul succint dintr-un recent interviu al lui Agostinho Neto (publicat în numărul de săptămîna trecută la rubrica „Puncte de vedere"). Angola este o țară cu mari resurse petroliere. Din nefericire, însă, de aceste bogății nu profită populația băștinașă ci colonialiștii portughezi care întreține, din profiturile obținute din exploatarea resurselor petroliere, armata de înăbușire a mișcării de eliberare. Primele foraje efectuate în aceste teritorii au fost opera firmelor „Petrofino" (Belgia) și „Gulf Oil" (S.U.A.). În 1952 grupul portughez „Carborang" obține din partea guvernului salazarist dreptul exclusiv de cercetare în întreaga Angolă și de exploatare a zăcămintelor pe o perioadă de cincizeci de ani. Cîțiva ani mai tîrziu, grupul portughez se va asocia cu firma „Petrofino". Rezultatul acestei fuziuni va fi societatea „Petrangol" cu un capital de 25 milioane de dolari (din care 45 la sută reveneau firmei, 6 la sută guvernului portughez și restul unor bănci belgiene și portugheze). Firma „Petrangol" dobîndise, deja, unele înlesniri : scutire de impozit pentru 50 la sută din beneficiile obținute din vînzarea petrolului ; în același timp, guvernul portughez se obliga să cumpere 50 la sută din producția anuală de petrol și derivați ai petrolului. După 1961, numeroase alte capitaluri străine pătrund în Angola (în special belgiene) și prospecțiile se înmulțesc. Producția crește de la 100 000 tone în 1961 la 900 000 tone în 1964. În 1967 se înregistrează însă o scădere — 500 000 tone. Descoperirile ulterioare de zăcăminte în regiunea Guenguela, la 30 km sud de Luanda precum și forajele marine efectuate de firma americană „Texaco" au dus la o nouă creștere a producției : 1 500 000 tone în 1968, cinci milioane tone în 1969. Pentru anul în curs se prevede o producție de 7,5 milioane tone de petrol. Cea mai mare parte din această producție se află acum în mîinile unor firme străine („Gulf Oil", „Angola Holding" — cu sediul la Londra, „Compagnie française des pétroles", „Induscan International" — societate sud-africană etc.). Consultînd articolul despre interesele economice străine în Africa, publicat în nr. 9 din acest an al revistei noastre, veți găsi amănunte în legătură cu această situație. 3) La construcția barajului uriaș de la Cabora Bassa, pe fluviul Zambezi, în Mozambic, vroiau să participe, inițial, șapte monopoluri internaționale. În cele din urmă acestea au fost reduse la trei : **„Zamco"** — un consorțiu internațional creat recent, cu sediul la Paris, condus de multimilionarul sud-african Eric Oppenheimer și compus din firme sud-africane, vest-germane, franceze, portugheze ; **„Cabora Bassa Construction Consortium"**, grup anglo-elvețian cu sediul la Londra ; **„Cabora Bassa Builders"**, grup internațional cu sediul la Paris, compus din firme americane, sud-africane, portugheze, franceze, italiene și elvețiene. Contractul de construcție a barajului a fost în cele din urmă obținut de consorțiul „Zamco" (celelalte două grupuri vor fi asociate). Barajul va fi construit pe fluviul Zambezi, la 120 km nord de orașul Tete, la 400 km de Oceanul Indian și la 200 km de frontiera rhodesiană, iar centrala electrică de la Cabora Bassa va avea o putere de 3 500 000 kilowați. În prima fază a lucrărilor va începe construirea barajului, va fi amenajat un lac de acumulare cu o suprafață de 2 800 kmp și o capacitate de 63 milioane mc ; va fi construită centrala subterană — trei grupuri de cîte 400 000 kW fiecare. În 1974, la sfîrșitul celei de-a doua faze a lucrărilor, va fi deja construită o a doua centrală și barajul va produce atunci 18 miliarde kWh. Prin construcția uriașului baraj de la Cabora Bassa, guvernul portughez urmărește un scop dublu : dezvoltarea exploatării economice a regiunii cu ajutorul capitalurilor străine și înăbușirea luptei de eliberare a populației din Mozambic, prin stabilirea unei populații de coloni albi. De altfel, pentru construcțiile de la Cabora Bassa, autoritățile portugheze au evacuat aproximativ 22 000 de africani care locuiau în aceste regiuni. Autoritățile portugheze speră ca prin construcția barajului să fie stabiliți aici aproximativ un milion de coloni albi.

STOCAREA PETROLULUI

V. Suciu, Pitești. Creșterea consumului și procedeul societăților petroliere de a conserva în orice moment un stoc de produse cel puțin echivalent consumului pe trei luni, au determinat importante investiții pentru stocarea petrolului brut și al produselor finite. În Franța, bunăoară, capacitatea stocării a crescut cu 4,8 milioane mc în cursul anului 1969, ajungînd la 29,7 milioane m c la 1 ianuarie 1970. Stocarea subterană, destinată înmagazinării petrolului brut pentru rafinăriile de la Berre, este în curs de amenajare în apropiere de Manosque. O conductă de 97 km lungime va lega această construcție de portul Lavera. O secțiune de un million mc a fost dată în folosință anul trecut ; o altă secțiune de 2,5—3 milioane m c, în curs de realizare, va fi dată în folosință în 1971. În 1973, cînd întreaga construcție va fi terminată, vor exista 18 cavități, cu o capacitate de cinci milioane m c. În același timp, în septembrie 1969, au început la Lavera lucrările pentru construirea unor depozite de stocare subterană a propanului lichid, cu o capacitate de 75 000 m c, depozite ce urmează a fi terminate în 1972. Alte principale depozite de stocare : la Bassens (lîngă Bordeaux — 190 000 m c), la Valenciennes (129 000 m c), de-a lungul conductei Mediterana-Rhon și la Villette-de-Vienne (la sud de rafinăria de la Feyzin). Nevoia tot mai mare de petrol și produse petroliere a determinat, totodată, apariția de noi conducte, printre care amintim conducta Gargenville-Orly, care va trece la sud de Paris, va deservi centrul de stocare de la Coignières și va fi dată în folosință în toamna acestui an.

EXPO '70

Nicu Băeșiu, com. Baia de Fier, jud. Gorj. 1) Pavilionul Uniunii Sovietice de la Expoziția universală „Osaka '70" este cel mai înalt din întreaga expoziție — 109 m. Înfățișarea sa este aceea a unui drapel desfășurat. Pavilionul Statelor Unite se aseamănă unei ciuperci îngropate. Japonia prezintă un pavilion care are aspectul unei flori de cireș — cele cinci pavilioane uriașe reprezentînd cele cinci petale. Pavilionul elvețian arată ca un imens pom de lumini, din aluminiu și plastic. Pavilionul Republicii Federale a Germaniei se aseamănă unui „deal verde" — desenat de un pictor scenograf. Canada prezintă un pavilion ai cărui pereți oblici sînt oglinzi uriașe, în timp ce Franța prezintă 3 construcții de formă sferică. În pavilionul mexican se găsesc vestigii ale artei aztece, împrumutate Muzeului național de antropologie din Mexic. „Expo '70" a costat mai puțin decît Olimpiada japoneză (2,3 miliarde dolari) dar aduce de 20 de ori mai mulți vizitatori străini și japonezi care plătesc o taxă de intrare. La Expoziție, deschisă pe o suprafață de 815 acri, participă 73 de națiuni. Pînă acum a fost vizitată de peste 10 milioane de turiști. Cea mai mare cifră de vizitatori într-o zi a fost de 441 000. 2) Vă recomandăm consultarea reportajului „Sakura" apărut în nr. 18 al revistei noastre, în care sînt explicate unele aspecte ale „miracolului japonez". 3) Nu au apărut date noi în legătură cu fostul președinte indonezian Sukarno.

poșta redacției

STENOGRAMA LUI LIPMANN

Mihai Nueleanu, com. Aninoasa, jud. Gorj. În prima jumătate a lunii ce s-a încheiat, mai precis la 7 aprilie, procurorul Edmund Dinis a declarat afacerea Mary Jo Kopechne închisă definitiv. Din acest moment urma ca stenograma procesului verbal să fie dată publicității. Iată însă că stenograful Sidney Lipmann pretinde în fața tribunalului statului Massachusetts și apoi în fața tribunalului federal că el este singurul în drept de a dispune reproducerea și vinderea procesului verbal. Incidentul a fost încheiat în urmă cu două săptămini (la 27 aprilie), cînd judecătorul Joseph Tauro, intrînd în posesia documentelor, a ordonat publicarea lor. Stenograma de 764 de pagini avea să apară două zile mai tîrziu. Publicarea stenogramei procesului Mary Jo Kopechne, acum, la încheierea definitivă a cazului, nu mai poate influența cu nimic situația senatorului Edward Kennedy. Aceasta pare să fie, de altfel, părerea tuturor comentatorilor și mai ales a membrilor partidului democrat. În acest sens trebuie înțeleasă și hotărîrea unora din membrii acestui partid de a-l desemna pe Edward Kennedy drept candidat la alegerile prezidențiale din 1972, in ciuda declarațiilor senatorului, care își afirmă dorința de a susține încă un mandat senatorial pe întreaga sa durată. Totuși, un fapt este evident în această stenogramă : judecătorul pare să se fi îndoit de nevinovăția lui Edward Kennedy. Faptul ar putea atrage, evident, oricînd noi atacuri împotriva sa. Dorința membrilor partidului democrat (din ce în ce mai mulți) de a fi reprezentați la alegerile din 1972 de Edward Kennedy se sprijină pe faptul că senatorul este încă unul din cele mai influente personalități ale partidului. Timpul care desparte deocamdată acest moment de campania prezidențială ar fi suficient, susțin acciași membri, pentru a se uita „neplăcutul" accident de pe insula Chappaquiddick. În centrul fotografiei : Sidney Lipmann.

Valeriu Dumitru, com. Cîmpuri, jud. Vrancea. 1) Pactul S.E.A.T.O. a fost înființat la 8 septembrie 1954. 2) Pactul C.E.N.T.O. a fost înființat la 14 februarie 1955.

Vasile Corozel, Ploiești. Criteriul împărțirii statelor în mari, mici și mijlocii nu este numai cel geografic, ci și al potențialului economic al țărilor respective.

DALLAS REÎNVIAT

Marin Mocanu, București. Richard Sprague este un specialist american al ordinatoarelor, director al unei firme de cercetări electronice. Recentul articol publicat în revista „Computers and Automations Magazine" a suscitat nu numai un viu interes dar și nedumerire. Sprague afirmă că are dovezile că cel puțin patru trăgători au participat la asasinarea fostului președinte american J. F. Kennedy și că cel puțin cincizeci de persoane sint amestecate în acest complot. Sprague își sprijină afirmațiile pe analiza cu ajutorul ordinatoarelor a cinci sute de fotografii, luate în momentul asasinatului, și analiza parțială a douăzeci și cinci de mii de clișee din secvențele cinematografice. Aparatele electronice, studiind toate aceste fotografii, au hotărît că au fost trase asupra președintelui șase focuri de armă : un glonte nu a atins pe nimeni, un altul l-a lovit pe guvernatorul statului Texas, John Connally, și alte patru pe președinte — două l-au lovit în cap, unul în spate și ultimul în git. Aceeași analiză arată că numai două din toate aceste focuri au fost trase din depozitul de cărți și că Lee Oswald nu se numără printre țintași, deoarece nu se afla în acele momente acolo. Este greu de spus dacă și ce urmări ar putea avea aceste afirmații ale lui Richard Sprague.

DIN NOU DESPRE PIRAȚI ȘI CORSARI

În legătură cu articolul publicat la această rubrică, intitulat „Pirat și corsar", vreau să fac următoarele completări și precizări :

În dreptul internațional, prin navă corsar se înțelege nava înarmată de particulari în timp de război cu autorizația guvernului unui stat beligerant sub controlul și responsabilitatea acestuia în scopul de a participa, pe riscul și în profitul lor, la operațiunile de război maritim, în special împotriva navelor comerciale. Noțiunea definește totodată și echipajul acestor nave, precum și pe armatorul lor. Autorizația în baza căreia navele particulare erau înarmate purta denumirea de „scrisoare de marcă" sau „comision în cursă". Deși acționau sub controlul și responsabilitatea unui stat, navele respective nu se aflau în solda acestuia ; ele rămineau nave particulare, lucrînd pe propriile cheltuieli și riscuri în schimbul unei părți din prada pe care o capturau. Deci în timp de pace aceste nave făceau comerț, iar în timp de război participau la operațiuni militare. Operațiile de război efectuate de navele corsar poartă denumirea de cursă. *Prin Declarația de la Paris din 16 aprilie 1856 cursa a fost interzisă. „Cursa este și rămîne abolită" — se stipula în articolul 1 al acestei declarații. S.U.A., Spania și Mexicul au refuzat să semneze documentul. După această dată, numeroase state au renunțat la cursa efectuată de particulari prin tratate bilaterale. Aceasta și datorită faptului că înarmarea navelor moderne costă foarte scump iar eficacitatea lor este tot mai redusă. După abolirea cursei s-a căutat un mijloc de compensare a acestei pierderi ; necesitatea întăririi operațiilor de război a condus la ideea de a transforma navele de comerț în bastimente militare. Pentru prima dată, ea a fost pusă în practică de Prusia, care, în 24 iulie 1870, a dat un decret prin care invita pe armatorii germani „de a se pune la dispoziția patriei". Exemplul Prusiei a fost imitat și de alte state. Rusia le-a folosit în războiul cu Turcia din 1877 ; Spania, în războiul cu S.U.A. din 1899 ; Rusia și Japonia în războiul din 1904-1905 etc. Astfel în scurt timp, folosirea navelor comerciale ca bastimente de război era consacrată printr-o recunoaștere generală de toate puterile maritime. Rămînea de reglementat aspectul juridic, acela de a fixa condițiile sub care o navă comercială transformată poate dobîndi calitatea de „navă de război", cu toate consecințele ce decurg pentru tratamentul său. Problema a fost tranșată la Conferința de pace de la Haga din 1907 și materializată în cea de a VII-a Convenție, care stabilește între altele următoarele condiții :* Articolul prim. *„Nici o navă de comerț transformată în bastiment de război nu poate să aibă drepturi și obligații conferite acestei calități, dacă nu este plasată sub autoritatea directă, controlul imediat și responsabilitatea puterii al cărei pavilion îl poartă". Celelalte articole ale Convenției stabilesc elemente de drept internațional ale acestei categorii. Nava comercială care nu îndeplinește aceste condiții este considerată navă corsar. Spre deosebire de cursă, care constituia o adevărată practică de voluntariat, asemănătoare, într-un fel, corpurilor de voluntari din războiul terestru, piratii (pyon acest termen desemnîndu-se atît persoane particulare cît și nave de stat) comit acte ilicite de violență pe mare în scopul de a prăda, captura și scufunda navele capturate. Pirateria sau brigandajul maritim, cum se mai numește, datorită pericolului pe care-l prezintă pentru securitatea navigației internaționale, este considerată, printr-o serie de acte internaționale (Tratatul de la Nyon din 1937, Convenția de la Geneva din 1958, cu privire la marea liberă), o crimă de dreptul ginților. Navele fiecărui stat au dreptul de a urmări pe pirați în marea liberă și a-i traduce în fața instanțelor de judecată ale statului captor. De subliniat că, în timp ce Convenția de la Nyon încadrează în actele de piraterie atacul vaselor submarine, de suprafață și al aeronavelor militare împotriva vaselor comerciale ale nebeligeranților, Convenția de la Geneva din 1958 a reglementat numai pirateria comisă de navele particulare. Considerînd ca incompletă această reglementare, R.S. România a făcut o declarație la 14 octombrie 1961 cu ocazia ratificării acestei convenții în care preciza : „Guvernul R.S. România consideră că definiția pirateriei, astfel cum este formulată în art. 15 din Convenția asupra mării libere, nu cuprinde unele acțiuni care, potrivit dreptului internațional contemporan, trebuie să fie socotite ca fiind acte de piraterie". Declarația se referă la acte săvîrșite de nave de stat.*

Codul penal al Republicii Socialiste România incriminează în articolul 212 pirateria prevăzînd pedepse care variază între 2 și 15 ani.

Nicolae AVRAM
București

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10, Internațional 18.50.05, și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

FABRICA DE RULMENȚI Bîrlad

Exportă în zeci de țări

RULMENȚI RADIALI CU ROLE CILINDRICE

RULMENȚI OSCILANȚI CU ROLE BUTOI

RULMENȚI DE CONSTRUCȚIE SPECIALĂ

RULMENȚI RADIALI ȘI AXIALI CU BILE

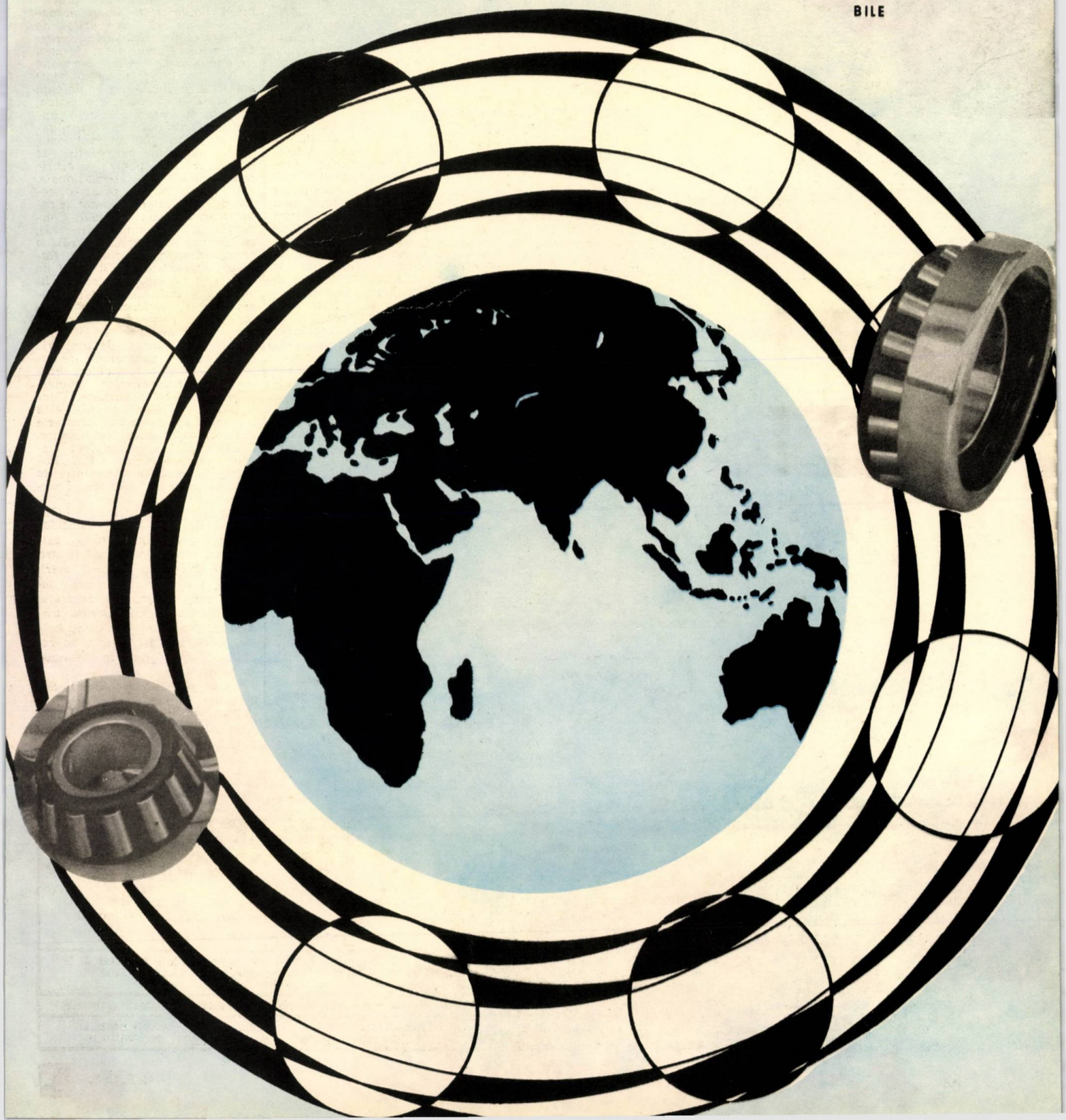

UZINA CHIMICĂ
SINTEZA

ORADEA — Str. Chimiei nr. 3-7

PRODUCE :
- **insecticide organo-fosforice**
- **halogenuri de alchil**
- **pigmenți anorganici de precipitare și materiale de umplutură.**
- **lacurile și vopselele fabricii Transilvania Oradea apar cu marca SINTEZA Oradea.**

Lei 2